

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Socratis Scholastici Ecclesiasticae Historiae Liber IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

SOCRATIS SCHOLASTICI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIBER IV.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΜΟΣ Δ΄.

CAPUT PRIMUM.

Quomodo post obitum Joviani Valentinianus factus est Imperator, qui Valentem fratrem Imperii consortem adseruit. Et quod Valentinianus quidem Orthodoxus, Valens vero Arianus exstiterit.

Cum igitur Imperator Jovianus Dacianis, ut superius dictum est, extremum diem obiisset die decimo tertio Calendas Martii, Consulatu suimet ipsius & Varroniani filii milites ex Galatia progressi, septimo post die Nicæam Bythyniæ pervenerunt: atque ibi communi suffragio Valentinianum Imperatorem renuntiant sexto Calendas Martii, iisdem Consulibus. Fuit hic natione Pannonius, ortus è civitate Cibali. Qui cum ordines ducendos accepisset, maximam rei militaris peritiam ostenderat. Erat autem ingenti animo præditus, eoquæ gradu quem obtinebat, semper superior videbatur. Creatus igitur Imperator, è vestigio Constantinopolim profectus, post tricesimum Imperii sui diem Valentem fratrem in consortium regni assūmit. Et ambo quidem erant Christiani: in fide tamen religionis Christianæ inter se discrepabant. Nam Valentinianus quidem Nicæni Concilii amplectebatur fidem: Valens vero ex anticipata quadam opinione, Ariano dogmati magis adherebat. Causa porro anticipatæ opinionis illi fuit, quod ab Eudoxio Constantinopolitano Arianae religionis Episcopo baptismum susceperat. Uterque porro, ejus quam colebat religionis studiosissimus fuit. Postquam tamen ad imperium pervenerunt, moribus inter se longe dissimiles fuere. Etenim prius quidem regnante Juliano, cum Valentinianus Tribunus esset militum, Valens vero inter Imperatoris domesticos militaret, quam

Κεφ. α΄.

Ὅτι ἰουλιανὸς τελευτήσαντος ἑαλίαντινων ἀναγορεύεται, ἡ δὲ καινὴ τῆς βασιλείας λαμβάνει τὸν ἀδελφὸν ἑαλίαν, ἢ ὅτι ἑαλίαντιναιοὶ μὲν ἦν ἰερόδοτος, ἑάλιος ὁ ἀρειανός.

Τοῦ δὲ βασιλέως ἰουλιανῆ ἐν δαδακάνοις, ὡς ἔφημεν, τελευτήσαντος τῆ ἑαλίαν τῆ ἑαλίαν ἢ βαρωνιανῆ τῆ ἑαλίαν, τῆ ἑαλίαν πηλακαυδέκατῆ τῆ Φεβρουαρίου μηνός, οἱ στρατιῶται ἐν τῷ γαλατῶν ἑβδομαίοις εἰς νικαίαν τῆς βιθυνίας ἐλθόντες, κοινῇ ψήφῳ ἑαλίαντινων ἀνακηρύττεισι βασιλέα, τῆ ἑαλίαν καὶ εἰκάδι τῆ αὐτῆς Φεβρουαρίου μηνός, ἐν τῇ αὐτῆς ἑαλίαν ὅσιν παννόνιος ἦν τὸ γένος, πόλεως κηάλεως τάξην ἢ στρατιῶν εἶχευσάμενος, πολλὴν ἐπεσκέψατο τῆ ταλικῶν ἑπιστήμιῳ ἦν ἢ καὶ μεγάλου ψυχος ὁ ἀνὴρ, καὶ ἀειτῆς παρρησίας τῶν μεγάλων ἐφαίνετο ὡς ἐν αὐτὸν ἀνεστήσαντο βασιλέα, ἐκ τῆ τὴν κωνσταντίνου πόλεως ἑαλίαν, κοινῶν τῆς βασιλείας παρρησιασθέντες τὸν ἀδελφὸν ἑάλιον, καὶ τετρακισσάκοντα ἡμέρας τῆς αὐτῆς ἀνακηρύξεως ἀλλ' αὐτῶν μὲν ἦσαν χριστιανοὶ διεφάνην δὲ αὐτῶν τῆ χριστιανισμῶ πᾶσιν ἑαλίαντινῶν μὴ ἦν τῆ πᾶσιν τῆς ἐν νικαίᾳ σωθῆς ἑσέθεν ἑάλιος δὲ τῶν ἑαλίαν δόγματι ἐν παρρησιαστικῶν μακρῶν παρρησιαστικῶν τὴν ἢ παρρησιαστικῶν ἐν τῶν εὐδοξίᾳ τῆ παρρησιαστικῶν τῆς ἐν κωνσταντίνου πόλεως ἑαλίαν ἑπιστάτης ἑαλίαν δαμάσιον καὶ ἑάλιον μὲν εἶχον ἀμφὶ παρρησιαστικῶν αὐτῶν ἑσέθεν τῶν ἢ τῶν παρρησιαστικῶν διεσκέψαν ἀλλήλων, ἡρόμενοι βασιλεῖς παρρησιαστικῶν μὴ ἦν ἐπὶ ἰουλιανῆ, ὅτε ὁ μὲν ἑαλίαντινῶν χιλιάρχος ἦν, ἑάλιος δὲ τῶν τοῖς οἰκείοις τῆ βασιλείας ἐστρατεύετο, οἱ

ἔχει ἕκαστος ζῆλον ἐπέδειξαν· ἕνεκα γὰρ ἀνα-
 καζόμενοι, τὰς ζώνας τῆς στρατείας μάλλον
 ἀφιέναι ἤρεον, ἢ ἀφιέναι τὸν χριστιανισμόν·
 ἀλλὰ τότε μὴν ἰουλιανὸς ὁ βασιλεὺς, χρεώ-
 δης ὄντων ἀνδράσιν τοῖς δημοσίοις εἶδώς, ἐδέξατο
 τὴν στρατείαν ἐκείνην, ὡς παρὰ εὐδοκίαν τὸν μεί-
 ἴστον βασιλευσάντων ὑσερον ἢ βασιλευσαν-
 τες, περὶ μὴν τὴν τῶν δημοσίων περιουσίαν, ἐν
 δευτέρῃ ἡμερᾷ ἀλλήλοισι ὄντες ἐτύγχανον·
 περὶ ἃ τὸν χριστιανισμόν, ὡς ἐφίλω, διαφωνούν-
 τες, ἐκέλευσε ὁμοίως πρὸς τῶν χριστιανίζοντων
 ἐκέρχωντο· ἐκλελυμένοι μὴν γὰρ, ὅτι μὴ οἱ
 κείνοι συνεκρόται τοῖς ἡρεταίοις, ὡς ἐδα-
 μῶς ἦν ὀχληρὸς· ἐλάλησε ἡ ἀρειανὴ ἀντιθέσται
 περιουσίαν, ὡς ἐφίλω, τῶν μηλοιαῦτα φρο-
 νησίων εἰργασασθαι, ὡς περιουσίαν ὁ τῆς ἱστορίας δη-
 λωσὶ λόγος· καὶ δὴ τὸν χρόνον τόνδε, τὸ μὴ ἐν
 ῥώμῃ ἐκκλησίας περιεστῆκε λιβερίου· ἐν ἃ
 τῆ ἀλεξανδρείᾳ, τὸ μὴ ὁμοιοσίστις αἰθα-
 νάσιος· τὸ ἡρετανίζουσι λικίου, ὃν μὲν γεώρ-
 γιον κατέστησαν οἱ ἀρειανίζοντες· τῶν δὲ τὴν
 ἀντιθέσται ἀρειανῶν ἠγεῖτο ἐυζώϊου· δηρῶν
 ἢ τῶν ὁμοιοσίστων μὴ γὰρ παυλίνοσ, τῶν δὲ
 μελίππου περιεστῆσαν τῶν δὲ περὶ τὰ ἱεροσό-
 λυμα, κύριλλος ἀντιθέσται ἐκέρχεται ἐν ἃ κωνσταν-
 τινε πόλει, ἐυδοκίος μὴ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκέρ-
 χεται, τὴν ἀρειανὴ δόξαν διδάσκων οἱ δὲ ὁμοιοσίσ-
 τισ φρονησάμενοι, ἐν μικρῶ οἰκίσκῳ τὰς σωμα-
 γωγὰς ἐποιεῖτο ἐν δὸν τῆ πόλεως τῆ μακεδο-
 νιανῆς Ἰρησκείας, ἐτικε τὰς πόλεις ἐκέρχεται
 τῶν ἐκκλησιῶν οἰκῶν οἱ ἐν σελδικείᾳ διδάσκειν
 τῶν δὲ περὶ ἀκακίον ἐν τοιαύτῃ μὴν δὴ κα-
 τὰσαι, τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἦν.

A studiosi religionis suae uterque esset, ostenderat. Cum enim sacrificare compellerentur, militiae cingulum abjicere, quam religionem suam deserere maluerunt. Verum Imperator Julianus, quippe qui probe sciret eos viros reipublicae utiles esse, neutrum tunc a gradu militiae removit: sicut neque Jovianum qui ipsi in imperio successit. Post haec vero ad Imperium evedti, in reipublicae quidem cura pares inter se initio existerunt: in Christiana autem religione discrepantes, ut dixi, dispari modo adversus Christianos se gesserunt. Nam Valentinianus suae quidem sectae atque opinionis homines fovebat: Arianos tamen nulla afficiebat molestia. Valens vero Arianos promovere cupiens, eos qui diversa ab illis sentiebant, acerbissime vexavit, sicut in progressu historiae declarabitur. Per idem tempus Romanae Ecclesiae praerat Liberius: Alexandriae vero homousianis quidem Athanasius: Arianis vero Lucius praesidebat, quem Arianis post Georgii necem ordinaverant. Apud Antiochiam Arianae factionis Episcopus erat Euzoius. Qui vero consubstantialis fidem illic tuebantur, duas in partes divisi erant: quarum alteri Paulinus, alteri praerat Melitius. Ierosolymorum Ecclesiam Cyrillus denuo obtinebat. Constantinopoli Eudoxius Ecclesiis potiebatur, Arianorum dogma palam praedicans: homousiani vero in exigua quadam aedifica intra urbem collectas agebant. Porro ex Macedonia-norum secta ij qui Seleucia ab Acacio dissenserant, Ecclesias suas in singulis urbibus etiam tum retinebant. Hujusmodi in statu tunc temporis res Ecclesiae erant.

Κεφ. β΄.

CAPUT II.

ὅτι ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτὰ ἱατέρια μέρη ἡμετέρας, ἐλάλησε ἐν
 κωνσταντίνῳ πόλει ἐκκλησιῶν μακεδονικῶν, καὶ αἰτήσαντων
 τῶν δὲ ἡρεταίων, ἐπίτευσεν ἢ ὅτι τοὺς ὁμοιο-
 σίστι ἐπολέμα.

D Quomodo Valentiniano in Occidentem profecto, Valens Constantinopoli degens, Macedonia-nis ipsum adveniens, & synodum fieri poscen-tibus id permisit: & quomodo homousianos persecutus est.

Τῶν δὲ βασιλέων, ἐκλελυμένοι μὴν τὰ
 ἱατέρια μέρη ταχέως κατέλαβον· εἰλικε
 γὰρ ἀντιθέσται ἐκεῖ περιουσίαν φρονησά-
 μενοι ἢ μικρῶν καὶ τὴν κωνσταντίνε πόλιν ἐπι-
 μέναντι, προσέρχοντι πλείστοι τῶν ἐπισκό-
 πων τῆς μακεδονικῆς Ἰρησκείας, δευτε-
 ρῶν τε ἀλλήλων ἡμετέρας σὺν δὸν ἐπι διορθώσει

I mperatorum vero alter, Valentinianus scilicet, ad Occidentis partes perrexit. Illuc enim Reipublicae cura eum evocabat. Valens vero cum aliquandiu substitisset Constantinopoli, interpellatus est a plurimis Macedoniae sectae Episcopis, ut novam Synodum ad fidem corrigendam fieri
 D d ij

permitteret. At ille, cum existimaret eos cum Acacio & Eudoxio consentire, id fieri permisit. Eristi quidem Concilium in urbe Lampfaco celebrare satagebant. Valens vero omni festinatione Antiochiam Syriæ contendit; veritus scilicet ne Persæ ruptis triginta annorum induciis quas regnante Joviano pacti fuerant, in Romanorum fines invaderent. Verum Persæ quidem quievêre. Ipse vero hac rerum tranquillitate male usus, bellum inexpiabile contra homonifianos excitavit. Ac Paulinum quidem Episcopum ob eximiam ejus viri religionem, nullo affecit incommodo. Melitium autem exilio multavit. Cæteros omnes qui cum Euzoio communicare renuissent, Ecclesiis urbis Antiochiæ expulit, & gravissimis damnis ac suppliciis affecit. Multos etiam in Oronte fluvio qui urbem præterfluit, submersisse dicitur.

τῆς πίσεως ὁ ἡ βασιλεὺς νομίσας συναρῆσαι αὐτὰς τοῖς πρὶ ἀνάκτιον καὶ εὐδόξιον, ἤρξαι ἐπέτερε. καὶ ἐτοίμη συγκροθῆναι συνόδον ἐν τῇ λαμψάκῳ ἑσπευδόν. ἕαλις ὁ τάχῃ, ἔπει τὴν συείας ἀνιόχουσαν ὠρμησεν, ὑφορώμεν ὅτι μὴ οἱ πέρσαι τὰς ἡρομένας ἐπιιοσιανῶν τριακοσιῶν ἀπονδὰς ἀδελύσαστες, τοῖς ῥωμαίοις ὄρεσι ἐπέλθοιεν. ἀλλὰ τὰ μὴν πρὸς τὸ ἡσύχασεν. αὐτὸς ὁ τῇ ἡσύχῃ κατὰχρώμεν, καὶ τῶν τὸ ὁμοῦσον φρονεῖτων ἀπονδὸν ἤγειρε πόλεμον. καὶ παυλίῳ μὴν τὸν ἐπίσκοπον, δι' ὑπερέαλλεσαν ἔειπε δρὸς εὐλαβίαν ἐδὲν κακὸν ἐποίησεν μελῆται ὁ ἔξορία ἐζημίωσε. ἐδὲ ὁ ἄλλος οὐκ ἐβέβλητο ἐν ζωῷ κοινωεῖν, τῷ μὴν ἐκκλησίῃ τῷ ἐν ἀνιόχου ἐξήλωνεν. ζημίαις ὁ καμωρίαῖς διαφύρεσι ὑπέβαλλεν. λέγει ὅτι καὶ πολλὰς εἰς τὸν ἀδελφείμην πόλιν ὀρόνῳ ἀπέπνιξεν.

CAPUT III.

Κεφ. γ΄.

Quomodo dum Valens homonifianos in Oriente persequitur, Constantinopoli surrexit tyrannus Procopius: eodemque tempore terra motus & maris inundatio plurimas urbes evertit.

Ὅτι ἡ ἀλυστὴ κακῶς ποιῆται ἐν τῇ ἀνατολῇ τοῖς τὸ ἰσον φρονεῖται, ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει τυραννὴ στίσι καὶ ἐπίσ. ἐν ἡ τῷ αὐτῷ καιρῷ ἐξείσμος ἐπὶ ἡρώμῳ, καὶ θαλάσσης ἐπέκλυσε, τὰς πόλεις τῆς πελάγει ἔλαβε.

Dum hæc à Valente in Syria geruntur, surrexit Constantinopoli tyrannus quidam nomine Procopius. Qui maguis copiis brevi tempore coactis, adversum Imperatorem expeditionem parabat. Hujus rei nuntius maximam Imperatori incussit sollicitudinem: quæ res persecutionem ejus adversus Catholicos ad tempus repressit. Dum motus belli civilis adhuc expectaretur, terræ motus subito ingruens plurimas urbes concussit. Mare item terminos suos commutavit. Nam in quibusdam locis usque adeo exundavit, ut loca pedibus antea peragrari solita, navigarentur. Ab aliis autem locis tantopere recessit, ut arida remanerent. Atque id contigit duobus Augustis primùm Consulibus.

Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τὴν συείαν ποιῆται ἐπανίστατο ἐν τῇ κωνσταντίνου πόλει τυραννῶν, ἀσχοκίῳ ὀνομα αὐτῷ ὅς ποτὶ συγκροθῆσας ἐν βραχεῖ χρόνῳ διωαμὸν ὀρμῶν καὶ τῆ βασιλείως ἐσπῶδαζεν τῶν ἀπαρξελθὲν, εἰς ἀγωνίαν μεγίστην τὴν βασιλέα κατέστησεν, ἥτις αὐτῷ, καὶ τὴν καὶ τῶν δὲ κομείων ὀρμῆν, ἀπὸς ὀλίγον ἐπέσχευεν. ὡς ὁ τῶν πολέμων ταραχὴ τέως ὠδίνετο, σεισμοὶ ἐπὶ ἡρώμῳ πολλὰς τῶν πόλεων ἐξείψεν ἢ τε θαλάσσης ἐδὲν οἰκείας ὄρεσι ἐπὶ ἡξεν ἐν ποιμῆν γὰ τόποις τοσῶτον ἐπέκλυσε ὡς ἐδὲ πρὸς τὴν βασιμῶν τόπους πλείους ἐπὶ ῥων ὁ τόπων τοσῶτον ἀπέσχη, ὡς ἐν ἡρώμῳ ῥεθῆναι καὶ τῶν ἐγχεῖται τὴν πρῶτῳ ὑπερείαν τῶν δύο βασιλείων.

Κεφ. δ.

A

CAPUT IV.

Ὅτι θορόθυ ὄντος ἐν τοῖς δημοσίοις καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, οἱ πῶ σωθῶσι ἐν τῇ λαμπάκῃ συγκροτήσαντι μακεδονiano, πῶ μὲν ἐν ἀντιοχείᾳ τίςιν αὐθις κρατουσῆς, πῶ ἐν ἀειμήτῃ ἀντιοχείᾳ, καὶ εὐθις τὴν ἀκακίαν καὶ εὐδοξίου καβαίρισον βίβλιν.

Τούτων δὲ γυρομένων, εὐδότερα ἡσύχαζεν, ἔτετα δημοσία πράγματα, ἔτε μὲν τὰ τῶ ἐκκλησιῶν οἱ μὲν ἐν ᾧ τὰ βασιλεύς τὴν συνόδον συγκροτήθηναί αιτήσαντες, ἐν τῇ λαμπάκῃ σωθῆνοι ἐν ὑπαλείᾳ τῇ αὐτῇ τῷ ἢ ἕβδομον ἔτη δὴ τὸ ἐν σελευκίᾳ γυρομένης συνόδου καὶ πάλιν τὴν ἐν ἀντιοχείᾳ τίςιν ἀποβιβάσαντες, ἢ καὶ ἐν σελευκίᾳ ὑπέγραψαν, ἀναθεματίσαντες τὴν ἐν λαμπάκῃ ὑπὸ τῶ πρῶτον ὁμοδόξων ἐκδοθέντων πρὸς τὴν ἀκακίαν καὶ εὐδοξίον, ὡς δικαίως καβαίρεθέντων τέτοις εὐδὲν ἀνιλέγειν εὐδοξίον ὁ τῆς κωνσταντίνης πόλεως Ἐπίσκοπος ἔχουσαν ἔργα ἀμύνασθαι τεταρῶ ἐνεσηκὼς δημοσίου σωμαχῶρει πόλεμον διὸ καὶ οἱ ἐπὶ ἐλεύθειον τὸν κυλικῆ ἐπίσκοπον, Ἐπιφρόνης ἐργιστότε πρὸς ὀλίγον ἐγέρωντο, συγκροτήσαντες τὸ χερματίσαν μακεδονίος δόγμα, μικρὸν τε ἔμπροσθεν ἐπὶ τὸ ἐν τῇ λαμπάκῃ συνόδῳ γυρομένων φανερωτέρον ταύτῃ ἐγὼ νομίζω τὴν συνόδον, αἰπὴν γυρομένης πλεονάζει ἐν ἑλλησπόντῳ ὅθεν μακεδονίαν χερματίσθαι ἢ ἢ λαμπάκῃ ἐν τῷ σευῶ τῷ ἑλλησπόντῳ καὶ τὰ πορθμῶ αὐτῆ μὲν ἐν ἡ συνόδῳ ταύτῃ ἔχε τὴν ἑκδοσιν.

Quomodo turbato Reipublica & Ecclesia statu, Macedoniani collecta apud Lampfacum Synodo Antiochenam fidem iterum confirmarunt, Ariminensem vero anathemate damnarunt: & depositionem Acacii atque Eudoxii denuo roborarunt.

Quæ cum ita se haberent, nec Reipublica, nec Ecclesie status in tranquillo fuit. Et hi quidem qui Synodi congregandæ facultatem ab Imperatore poposcerant, Lampfacum convenere, iisdem quos supradixi Consulibus, anno septimo post illam Synodum quæ Seleucia fuerat congregata. Ibi Antiocheni Concilii fide denuo confirmata, cui etiam Seleucia subscripserant, illam quæ Arimini edita fuerat ab Episcopis quibuscum ipsi prius consenserant, anathemate damnarunt. Et contra eos qui cum Acacio & Eudoxio erant, tanquam jure depositos, iterum tulere sententiam. His decretis Eudoxius Constantinopoleos Episcopus nullo modo potuit contradicere. Civile enim bellum quod imminerebat, impedimento fuit, quo minus se de illis ulcisceretur. Quocirca Eleusius Cyzici Episcopus & qui cum illo erant, superiores partes aliquamdiu obtinuerunt: cum Macedonii dogma adstruerent, quod antea quidem obscurum, post Synodum autem Lampfacenam manifestius factum est. Atque hoc Concilium in causa fuisse arbitror, cur Macedoniani tam frequentes sint in Hellesponto. Quippe Lampfacus sita est in angusto Hellesponti sinu. Et Lampfaceni quidem Concilii hic exitus fuit.

Κεφ. ε.

CAP. V.

Ὅτι ἐπιβουλῆς γυρομένης ἐπὶ πόλιν τῆς Φρυγίας τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ τυραννίᾳ προκοπίου, προδοτικῆ τῶν στρατῶν ἀνδρῶν τὸν τῆρα τῶν αὐτῶν ἐπιταγῆς τιμωρίας ὑποκαλῶν ἀντιλεῖν.

Quomodo conferto praelio circa urbem Phrygiae, Valens Procopium tyrannum prodicione ducum captum, una cum ipsis ductibus, in iustis suppliciis interemit.

Τῆς ἑξῆς ὑπαλείᾳ, ἣς ἦν γραλιανὸς καὶ δαγαλαῖφ, τὰ τῶ πόλεμον ἐπέθετο ὡς γδ ὁ τυραννὸς ἀποκόπιος δὴ τῆς κωνσταντίνης πόλεως ὁμομηθεῖς, ἔτοιμον ἢ Ἐπιφρόνης ἐπὶ τῷ βασιλεῖ πυνθόμενος ὁ ἀλάης φθάνει ἐν τῆς ἀντιοχείας ἐλάσασα, καὶ συμβαλλει τῷ ἀποκόπιῳ ἐπὶ πόλιν τῆς Φρυγίας, ἢ ἀποσωνμῆα νακώλια καὶ τὴν μὲν πρῶτον.

Sequenti anno, id est Gratiano & Dagalaifo Consulibus, bellum geri cepit. Nam cum tyrannus Procopius Constantinopoli egressus adversus Imperatorem castra moveret, hoc audito Valens relicta Antiochia, Procopio obviam ire contendit. Et juxta Nacoliā urbem Phrygiæ cum eo congressus, primo qui.

D d iij

dem prælio superatus est : paulo post A vero Procopium ab Agilone & Gomoario ducibus suis proditum, in potestatem suam redegit: quos quidem inultitatis suppliciis interemit. Nam proditorum quidem ipsos neglecta sacramentorum religione quæ ipsis præstiterat, ferris dissectos à medio sustulit. Tyranni vero crura duabus vicinis arboribus inflexis cum alligasset, ipsas deinde arbores ramos suos in sublime erigere permisit, quæ dum violentius resurgunt, Procopium discerpere. Atque ita tyrannus duas in partes distractus interiit.

μάχῳ ἠτήθη μετ' ἐπολύ δέ, ζωρήσας εἰ-
χε τὸν προκόπιον, ἀγέλων & γομαρίου
τῶν στρατηγῶν προδεδωκότων αὐτὸν εἰς κα-
ξείνας ἰμωγίας ὑπέβαλλεν ἐδὺ μὴν προδο-
τας, ὑπέιδων ἐδὺ ὄρκους εἰς αὐτοῖς ὁμωμόκει,
πρὶοσι διελὼν ἀπέκλεινε τῆ ἢ τυράννης δὴο
δένδρων καμφθέντων γείνκα ζόντων ἀλλήλων,
ἐκάτερον σκέλ & ἐκδήσας, Ἰπτακαμφθέντων
ἀφῆκεν ὀρθῶς τὰ ἢ ἀνεγειρόμενα, δεσπα-
σε τὸν προκόπιον ἢ ἔτως ὁ τυραν & διχο-
τομηθεὶς ἀπώλετο.

C A P. VI.

Κεφ. 5'

Quomodo Imperator interfecit tyranno, eos qui Synodo interfuerant, & cunctos pariter Christianos Arii opinionem amplecti coegerit.

Ὅτι μὲν πάλῃ τυράννης ἀναιρέσειν, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπάγει
εἰ τὰς τῆς συνόδου ἀρειανίζουσι, καὶ πάντας
χριστιανούς.

Imperator vero rebus tunc feciliter Igestis elatus, rursus Christianos exagitare coepit, dum cunctos ad Arii sententiam cupit traducere. Sed præcipue Lampfacena synodus eum ad iracundiam provocabat, non ob id solum quod Arianos Episcopos deposuisset, verum etiam quod fidem Arimini expositam anathemate damnasset. Cum igitur Nicomediam Bithynia venisset, Eleusium Cyzici Episcopum a se vocat: qui opinionem Macedoniam præ cæteris erat addictus, ut supra retulimus. Itaque Imperator collecto Arianorum Episcoporum Concilio, Eleusium illorum fidei assentiri jubet. At ille primo quidem id facturum se negavit. Tandem vero cum exilium & bonorum publicatio ipsi intentaretur, perterrefactus Arianorum opinionem consentit. Sed mox facti sui illum pœnituit. Reverfusque Cyzicum, coram omni multitudine, vim sibi illatam conquestus est: invitum se afferens, non sua sponte consentiam præbuisse. Simul monuit, ut alium sibi Episcopum quærerent, eo quod ipse vi compulsus propriam fidem abnegavisset. Cyziceni tamen pro incredibili amore quo illum prosequerantur, alteri Episcopo subjici recusarunt, nec permisissent ut is Ecclesiâ suâ cederet. Manserunt itaque sub ejus administratione, nec à propria hæresi ullatenus discesserunt.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπιτυχῶς τότε πρῶτος
αὐτίς καὶ τῶν χριστιανιστῶν φοβούμενος
ἐκίνοι, πᾶσαν ἰρησικίαν ἀρειανίζουσαν βιά-
μεν & μάλις αὐτὸν εἰς ὀργὴν ἤγαγε καὶ
τὴν λάμψακον ἡγουμένην συνόδου, ἐκείνην
ὅτι ἐδὺ ἀρειανιστῶν ἀπέκλειψεν Ἰπτακα-
μφθέντων, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἐν δεμνίῳ τῆς πίστεως ἀ-
θεμάπσειν ἐκέλευσε ἡγουμένην ἐν ἐν νικαίᾳ
δεῖα τῆς βιθυνίας, μετὰ πέμπτην παρ' αὐτοῦ
ἐλεύσειον τὸν κύριον Ἰπτακακίον ἐδὺ τῆς μα-
κεδονίας δόξῃ προσέκειτο μάλλον, ὡς μὲν
πρότερον εἶρη & καδίσας ἐν ὁ βασιλεὺς
συνέδριον ἐπισκόπων τῆς ἀρειανῆς αἰρέσεως
συνήθεσεν τὸν ἐλεύσειον τῆς πίστεως ἐκείνων πᾶ-
καζεν ὁ ἢ, πρότερον μὴν ἀπηνείτο ὀργ-
είας ἢ αὐτῶν καὶ δημεύσεως ἀπειληθεῖσιν
καείδεις ἡγουμένην, τῆς ἀρειανῆς δόξῃ συν-
θεῖσιν ἐπιμένον ἢ, ἐνθὺς μετέμελλετο καὶ κα-
ταλακῶν τὴν κύριον, ἐπὶ πάντος ἔλαττο
βίαν ἀπώδυστο, φάσκων τὴν συγκατάθεσιν
ἐκ βίας, ἐ μὴν ἐν προαιρέσεως πεπονη-
θήσιν τε αὐτῶν ἕτερον ἐπίσκοπον, διότι αὐτῶν
τῆ ἀνάγκη τὸ οἰκίον δόγμα ἠρήσατο καὶ
κηννοὶ ἢ φιλοσοφία τῆς πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐτα-
ἐπισκόπων τῆς πίστεως ἐκείνων ἐπέμεινον
πρὸ τῆς ἐκκλησίας ὡς ἄχωρῶν μείνον μὴ
ὑπ' αὐτῶν ταπόμενοι, μὴ μεταβιβάμενοι τῆς
οἰκείας αἰρέσεως.

A

Κεφ. ζ'

CAPUT VII.

ὅτι ἰνὸν μὲν κυζίκου γέγονεν ἡπίσκοπος, εὐεῦστον τὸν μακεδονικῶν ὁμοίων ἢ πᾶσι τῶν ἄλλων, ἢ ὅτι αἰτίας τῆς αἰτίας ὑπογραφεὺς ἂν, τὰ ἐκείνη ἰζηλωσεν.

Quomodo pulso Eleusio Macedoniano, Eunomius Cyzici Episcopatum adeptus est: & unde ortus fuerit: & quod cum notarius esset Athei impij, illum sibi imitandum proposuit.

Τὰ δὲ ἀκέραια ὁ τῆς κωνσταντινέως ἡπίσκοπος, πρὸς ἀλλήλους πρὸς τὴν ἡπίσκοπὴν τῆς κυζίκου ἐνόμιον, ὡς διωκόμενον δεινότητι λόγων πρὸς ἑαυτὸν ἐλύσαντα πλὴθὴ καλεσθέντων ἢ τῆς ἐνομίας, πρὸς ἑαυτὸν βασιλέως ἐκείνου ἐξωθέντος, ἐκείνου δὲ τὸν ἐνόμιον καὶ δὴ τότε γηρομένον, οἱ πᾶσι τὸν ἐλεύσιον ἐξω τῆς πόλεως ἐκλήθειον οἶκον κατασκευάσαντες, τὰς σωμαγωγὰς ἐποιήσαντο καὶ πᾶσι μὲν ἐλθοῦσι, τοσαῦτα εἰρήσῃ πᾶσι δὲ ἐνόμιον, ἐκείνη λεγέον ἐνόμιον ὑπογραφεὺς γέγονεν αἰτίας, τὰ ἡπίσκοπὸν αἰτίας, ἢ καὶ ἀνωτέρω πεποιήμεθα μνήμων σωματῶν δὲ αὐτῶν, τὸν ἐκείνη θεοσκόπον ἐζηλωσεν λέξειδους τὸ γολάζων, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν θεοσκόπον, ὅτι ἡδρανέον ἐκ τῶν τε τυφωθεῖς, εἰς βλασφημίαν ἐξέπεσε, τὸ δὲ μὲν δόγμα ζηλωτῶν καὶ πολλὰ ἢ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι πολεμῶν ὀλιγομαθῶς μὲν ἔχων πρὸς τὰ ἱερὰ γράμματα, καὶ μὴ ἢ σωματῶν αὐτὰ διωκόμενος πολὺν ἢ τὴν λέξιν, καὶ τὰ αὐτὰ πᾶσι ἐρέσῃ αἰεὶ, καὶ μὴ διωκόμενος πᾶσι γράμματα ἢ πρὸς τὸν σκοπὸν ὡς δεικνύσῃ αὐτῶν οἱ ἐπὶ τὸ μοῖ, ἔς ἐμάταιο πόντισεν εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους τὸν διποσολῆ ἡπίσκοπὸν πολλὰς γὰρ λόγους εἰς αὐτὴν ἀναλώσας, τῆς ἡπίσκοπῆς τὸν σκοπὸν λαβεῖν ἐδέδωκεν) ἐφάμιλλον ἢ αὐτῶν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ φερόμενοι λόγοι τυγχάνουσιν ὡς ὀβελόμενον πᾶσι λαβεῖν, ἐν τῇ ἐν πολυλεξία τῶν ἰσχυρῶν ἐν ἐλέειαν τῶν τοῖν τε τὸν ἐνόμιον ἐξωθέντος πρὸς τὴν ἡπίσκοπὴν τῆς κυζίκου πρὸς ἀλλήλους ὡς ἐν ἐγγύσει καὶ τὴν τῆς σωματῶν διαλεκτικῆς χρωσόμενος, ἐξενόφωται ὅτι ἀκέραια αὐτῶν, καὶ ταραχὴ καὶ τὴν κυζίκου ἢ μὴ ἐνεγκόντες ἐν αὐτῶν τὸν λέξικὸν τύπον οἱ κυζικηνοὶ, τὴν πόλεως ἐλαύνουσιν ὁ ἢ καταλαβὼν τὴν κωνσταντινέωσιν,

Hæc cum audisset Episcopus Constantinopolitanus, Eunomium Cyzicena urbis Episcopum constituit, ut pote qui eloquentiâ sua multitudinis animos ad se allicere posset. Qui cum venisset Cyzicum, Imperator edicto proposito, Eleusium quidem Ecclesiis exturbari, Eunomium autem in sede collocari iussit. Quo facto, hi qui cum Eleusio erant, extra urbis muros edificatâ Ecclesiâ, collectas illic egerunt. Sed de Eleusio hæcenus. Nunc de Eunomio dicendum. Eunomius notarius fuit Athei cognomento Athei, cujus supra mentionem fecimus. Cum illo igitur diu verlatu, sophisticum ejus differendi modum imitatus est: & inani- bus quibusdam vuculis nimium deditus, fallaces argumentationes in suum ipsius damnum imprudens contexit. Ob hæc arrogantia elatus, in blasphemiam prolapsus est, dum Arij quidem opinionem sectatur: veritatis autem doctrinam variis modis impugnat. Et sacrarum quidem scripturarum parum omnino peritus fuit, nec earum intelligentiam assequi potuit. Verborum tamen copia abundans, & eadem assidue repetens, nunquam propositum sibi scopum valuit contingere: sicut manifeste declarant septem libri, quos in epistolam Pauli ad Romanos incassum elaboravit. Quamvis enim in ejus interpretatione multa consumpserit verba; institutum tamen Apostoli nullatenus est assecutus. Hujusmodi sunt etiam cæteri, qui circumferuntur ejus libri: quorum si quis experimentum capere voluerit, in magna verborum copia miram reperiet sententiarum inopiam. Hunc igitur Eunomium Eudoxius, ut dixi, ad Cyzicena urbis Episcopatum promovit. Qui cum illuc venisset, familiari sibi arte dialectica usus, auditorum animos conturbavit. Unde tumultus Cyzici exortus est: Tandem vero Cyziceni, cum inanem verborum ejus fastum ferre non possent, ex civitate eum ejecerunt. Ille autem Constantinopolim profectus, illic

cum Eudoxio mansit, & vacans habebatur Episcopus. Verum ne obrectandi causa hæc dixisse videamur, ipsa Eunomii verba, si placet, audiamus, quæ Sophistæ more disputans de Deo ausus est dicere. Sic enim ait ad verbum. De sua ipsius substantia Deus nihil amplius scit quam nos: nec illa ipsi quidem notior, nobis autem est obscurior. Sed quidquid nos de illa scimus, hoc omnino & ille novit: & contra quidquid ille scit, idem etiam in nobis absque ulla discrepantia reperies. Has & alias ejusmodi plures sophisticas ratiocinationes contexens Eunomius, præ stupore errorem suum non animadvertēbat Porro qua ratione ab Arianis postea discesserit, dicemus suo loco.

συνῆν μὲν τὰ εὐδοξίῳ χολοαῖος ὁ ἐπίσκοπος ἦν ἵνα ὁ μὴ δόξῃ μὲν τοιοῦτος χάσει ταῦτα λέγειν. αὐτῆς ἐπὶ ἀνεκτικῆς εὐνομίᾳ φωνῆς οἷα θεοῦ λόγος αὐτῆς λέγειν τοιοῦτα φησὶ γὰρ λέξιν τὰ δὲ ὁ θεὸς αὐτῆς ἐαυτῆς ἑστίας ἐδ' ἐν πλεονῆμῳ ἐπίστα. ἐδ' ἐστὶ αὐτῆ μᾶλλον μὲν ἐκείνῳ, ἢ ἦτον δὲ ἡμῶν γὰρ σκορμηθῆναι ἀλλ' ὅπως ἀν' εἰδείμην ἡμεῖς περὶ αὐτῆς, τῆτο πάλιν καὶ κείνος οἶδ' ἐν ὁ δ' αὖ πάλιν ἐκείνος, τῆτο ἐνρήσεις ἀποθλαστικῶς ἐν ἡμῶν ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα εὐνόμιος θεοσιματὰ ποιῶν οὐκ ἠδ' ἀνεῖ ὅπως ὁ τῶν λρεϊανῶν μικρὸν ὑστερον ἐχρησθη καὶ χάσει ἐρῶ

C A P. VIII.

De oraculo quod in lapide inciso inventum est, tunc cum Chalcedonos muri ob iram Valentis Augusti destruerentur.

Superato Procopio, Imperator muros urbis Chalcedonis quæ ex adverso Byzantii sita est, dirui iussit. Id enim se facturum juraverat, propterea quod Chalcedonii à partibus Procopii stantes, probris ipsum & conviciis appetierant, & transeunti civitatis suæ portas clauserant. Itaque ex Imperatoris mandato muri urbis destructi sunt, & lapides ad Thermas publicas Constantinopoleos quæ Constantianæ dicuntur, transvecti. In uno autem ex iis lapidibus repertum est incisum oraculum, quod jamdudum quidem illic absconditum fuerat, tunc vero prolatum est in lucem. Id oraculum prædicebat, tunc cum aquarum copia suppeteret civitati, fore ut murus quidem urbi serviret: innumerabiles vero Barbarorum gentes post vastatas Imperii Romani Provincias, & post plurima perpetrata mala, ipsæ quoque tandem perirent. Sed nihil obstat, quominus ipsum etiam oraculum studiosorum gratiâ hic adiciamus.

Tempore quo liquidas agitabunt urbe choreas,
Lataque subsiliens hilares per compita Nympe,
Ac funesta dabit murus munimina thermis:
Tunc populi innumeri variis è gentibus orti,

Κεφ. η'.

Περί τῆς ἱερῆς τοῦ θεοῦ ἐν λίθῳ γυμνασίου. ὅτι τὸ ἱερόν ἐστὶν ἐν τῷ τείχεσσι κατ' ὄργην τῆς βασιλείας ἐκείνης.

Οἱ Μένιοι βασιλεὺς, χαλκηδόνος τὴν ἀντικρὺ βυζαντικῆς πόλεως τὰ τείχη λυέντες προσέταθον ὁμομόκει γὰρ τῆτο πᾶσι νικήσας τὸν τύραννον, ὅτι χαλκηδόνος τῶν τυραννῶν περὶ ἐμῶν, αἰχρῶς ἀντὶ τῆς ἐξείσεως, ἐπὶ τὰς πύλας τῆς πόλεως, προσέειπεν ἀπέκλεισαν τὸ μὲν ἐν τείχεσσι κλειούσῃ βασιλείας ἐλύειο καὶ οἱ λίθοι εἰς τὸ κωνσταντινουπόλεως δημόσιον λατρεῖον μετέφεροντο, ὡς ἀντισημῶν ἀντισημῶν ἐνρήσαι ὅτι ἐν τῷ λίθῳ ἐπιγεγραμμένος χρησμός, ὅς ἐκείνο πο μὲν ἐκ παλαιῆς τότε ὁ φανερός ἐν ἡμῶν δηλῶν, ὡς ἡνίκα δαδὶ λῆδες ὑδῶς ὑπάρξει τὴν πόλει, τότε τὸ μὲν τείχος λατρεῖον ὑπάρξει μύρια ὁ φθλα βαρβάρων καὶ ἀδραματικῶν τὴν ῥωμαίων γῆν, ἐπὶ πολλὰ κακὰ δραστηρίων τελευτήσων καὶ αἰὶα φθαρῆσιν ἐδ' ἐν ὁ κωνσταντινουπόλεως ἐνεκεν καὶ τὸν χρησμὸν ἐκείνου ἵνα προσέειπαι

Ἀλλ' ὅτε δὴ ὑμῶν φαι δροσερὴν καὶ ἀντισημῶν χροεῖν
Τερπόμεναι γήσωνται εὐσεφείας καὶ ἀγῶας,
Καὶ τείχος λατρεῖο πολὺσον ἔσεται ἀλκαε.
Δὴ τότε μύρια φθλα πολυπερῶν ἀντισημῶν Ἰρῶπων.

Αἰχρῶς

Αγρία, μαρμαίροντο, κακὴν Ἐπειρώδα Α
ἀλκίην,

Ἴσρα καλλιέργοιο πόρον διαβάντα σὺ
αἰχμῆ,

Καὶ σκυθικὴν ὀλέσει χώρην καὶ μυσσίδα
γαῖαν,

Θρηκτικὴς δὲ Ἐπιδάνα σὺ ἐλπίσι μαινο-
μήρησιν,

Αὐτὲ κεν βιότοιο τέλει, καὶ πότμον
Ἰππασοί.

Οὗτο μὲν ἐν ὀχρησμός· σὺ ἐβη ἡ μὲν
χρῆνον, τὸν ὀλκὸν δὲ ὑδάτος ὑπὸ ἀλένη κα-
τασκαδαδέεινα, δαψιλὲς ἀφραγῆν τῆ κων-
σαντίνης πόλιν τὸ ὑδάτος ἔτοτε τὰ βαρβαρικά Β
ἐκινήθη, ὡς ὑπερὶν λέξομεν τὸν μῆτροι χρῆσο-
μὸν καὶ ἄλλον τρόπον σὺ ἐπέσει ἐκλήφθη-
καὶ δὲ ὑδραγωγὸς γὰρ εἰσαχθέντι εἰς τὴν πό-
λιν, κλέαρχος ἐπαρχὸς ὦν τὴ πόλεως ὑδρεῖον
μείγσον καλεσκούασεν, ἐν ἧν ὀν θεοδοσίος ἀδ-
ρά καλεσμένη ὁ ἐφημιδὴ δαψιλὲς ὑδάτος
ἐφ' ᾧ ἑορτὴν ἱλαρὴν ἤχη ἡ πόλις καὶ τῆτο
ἐνωτὸ λεγόμενον τῶ χρῆσμοι,

--- τὸ χερεῖον τεπέομεν

Στήθῃαι εὐσεφείας καὶ ἀγγῆς

Ἀλλὰ τὰ μὲν καὶ τὸν χρῆσμον, μικρὸν ὑπε-
ρην ἐχρητο τότε ἡ λυομεν, κωνσαντίνης πολί-
ται παρεκάλεν τὸν βασιλεα, παδοσαιτῶν δὲ C
τείχως καλύσειν συμπαρεκάλεν ἡ οἱ οἰκ-
βιθωνίας παρῆνες ἐν τῆ κωνσαντίνης πόλει,
νικομηδῆς τε, καὶ οἱ οἰκοκῆνες τὴν νίκαιαν ὁ δὲ
βασιλεὺς ἀειοργῆς ὦν, μόλις μὴ ἐδέχετο
τῶν κελιδόνων τὴν δέσπιν ἀφοσέμεν ἡ τῶ
ὄρω, ἅμα τε λύειν ἐκέλευε, καὶ ἅμα πληρῶν
τὰ λυόμενα ἐτέργει λίθοις μικροῖς ἐν ὄν ἐσιν
ιδεῖν ἐπὶ τῆ τείχως μέρεσιν, ὅπως τοῖς μεγί-
στως καὶ θαυμαστοῖς λίθοις, ἡ τότε χρομένη
ἐντέλης οἰκοδομῆ Ἰππασοί· τὸσαῦτα καὶ περὶ D
χαλκηδονίων τείχως εἰρήστω μοι.

*Immites animis, & seruo robore freti,
Trajicient armis Istri speciosa Fluentia.
Vastabuntque agros Masos atque arva
Scytharum.*

*At ubi Threiciam attigerint, majora
parantes,*

*Hic illos Fatum & Martis violentia
sister.*

Hujusmodi fuit oraculum, Postea au-
tem contigit, ut aquæ ductus à Valente
ædificatus, maximam aquarum copiam
urbi Constantinopolitanæ præberet: ac
tum demum Gentes Barbaræ concita-
te sunt, ut infra dicturi sumus. Sed &
alio modo hoc oraculum à quibusdam
expositum esse accepimus. Cum enim
aquæ ductus ille in urbem perductus
esset, Clearchus Præfectus urbis, in
torio quod nunc Theodofii dicitur,
ingens lavacrum ædificavit, quod
δαψιλὲς ὑδωρ, id est copiosa aqua
appellatum fuit. Cujus rei gratiâ civitas
festum diem summâ hilaritate cele-
bravit. Atque hoc est, inquit, quod
in oraculo dicitur:

--- agitabunt urbe choreas,
Lataque subsilient hilares per compita
Nymphae.

Verum ea quæ ad exitum oraculi
pertinent, paulo post evenere. Tunc
temporis vero, cum muri destruerentur,
Cives Constantinopolitani Imperato-
rem rogarunt, ut ab illorum destructio-
ne abstinere vellet. Idem quoque po-
stulabant Nicomedienfes & Nicæni, qui
hujus rei causa ex Bithynia Constanti-
nopolim venerant. Imperator vero
utpote irâ incredibili succensus, ægre
quidem supplicantium preces admisit.
Verum ut juramento quo se obstrinx-
erat, satisfaceret, simul dirui muros præ-
cepit, & ruinam illorum aliis parvis la-
pidibus instaurari. Itaque nunc cerne-
re est in quibusdam partibus murorum,
ingentibus ac stupendis lapidibus opus
vile structure quæ tunc facta est, im-
positum. Sed de muris Chalcedoniorum
hæc dixisse sufficiat.

Κεφ. θ.

Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἄλλως, καὶ καυατεῖς ὁμοίως τοῖς ἑρθοσθεῖς τὸ
ὁμοσπον Φρονήμας ἤλαυν.

Ὅ Μένιοι βασιλεὺς, δὲ διώκοντες δὲ ὁμοσ-
σπον Φρονήματος, ἐκ ἐπαύσετ' ἀλλ' Ἰξή-
λαυνε μὲν ἀπὸ τῆ κωνσαντίνης πόλεως σὺν ἀν-

CAPUT IX.

*Quomodo Imperator Valens Novatianus, qui
consubstantialis doctrinam perinde ac Catho-
lici tuebantur, persecutus sit.*

CÆterum Imperator eos qui consub-
stantialis fidem profitebantur, per-
sequi non destitit. Verum & illos expulit
Constantinopoli, & cum illis etiam

Ec

Novatianos, utpote idem cum illis sentientes: quorum Ecclesias etiam claudi iussit. Sed & Episcopum ipsorum, Agellium nomine, exilio multari precepit: virum qui iam inde à Constantini temporibus Ecclesiis illorum præfuerat, & vitam plane Apostolicam duxerat. Nam nudis pedibus perpetuo incedere solitus erat, & unâ tantum tunicâ utebatur, servans præceptum Evangelii. Porro Principis iram adversus Novatianos repressit vir quidam, religiosus simul ac disertus, Marcianus nomine. Qui prius quidem in palatio militaverat: tunc vero Ecclesiæ Novatianorum presbyter factus, grammaticæ artis præcepta tradebat Anastasia & Carosæ Valentis filiabus: quarum nomine balneæ publicæ à Valente exstructæ Constantinopoli etiamnum cernuntur. Hujus igitur viri auctoritate ac reverentiâ, Novacianorum Ecclesiæ cum aliquandiu clausæ fuissent, denuo reſertæ sunt. Nec tamen ab infestationibus Ariatorum penitus immunes manserunt Novatiani. Oderant enim illos Ariani, propterea quod homousianos, utpote idem cum ipsis sentientes, amore & benevolentia prosequerentur. Hic per illa tempora rerum status fuit. Sciendum porro est, bellum adversus Procopium tyrannum Consulatu Gratiani & Dagalaifi sub finem mensis Maji confectam fuisse.

Α τοῖς δὲ καὶ ναυαλιανὸς ὡς ὁμόφρονος κῆρας ἐκκλησίας αὐτῶν κλειδοῦναι ἐκέλευσε καὶ τὸν ἐπίσκοπον αὐτῶν, ἐξουσία ζημιῶν ἀποσταθεῖ ἀγγέλιον ὄνομα αὐτῶ ἀνὴρ ἠδὴ πάλαι ἐν τῇ κωνσταντίνῃ χερῶν, τῷ ἐκκλησιῶν ἀποσταθῶς, καὶ βίον διποσολικὸν βίον ἀνυπόδητον γὰρ δόξα διήγε, καὶ ἐν χιτῶν ἐπέχετο, τὸ εὐαγγελίῳ φυλάττων ὁρῶν ἐπέχετο ἢ τῷ καὶ ναυαλιανῶν τῆ βασιλεὺς ὄργῳ, ἀνὴρ εὐλαβὴς ἐν ταυτῶ καὶ ἐπισημοῦ, μαρκιανὸς τέτομα ὅς πάλαι μὲν τὰ βασιλεῖα ἐσερῶν ἐβό τότε ἢ καὶ περὶ βύτερου τῆς ναυαλιανῶν ἐκκλησίας τυχεῶν, γραμματικῶς λόγος ἀναστασίας καὶ κάρωσαν τὰς τῆ βασιλεὺς θυγατέρας ἐδάσκειν, ὧν ἐπὶ ὀνόματι καὶ δημοσία ληστεῖ ἐν τῇ κωνσταντίνῃ πόλει κατεσκευασμένη ὑπὸ ἀλεξίου δέικνυσι αὐτοὶ ἐν τῇ ἀποστολῇ τὸν ἄνδρα, ἀπὸ ὀλίγον κλειδοῦσαι αὐτῶ ναυαλιανῶν ἐκκλησία, αὐτοὶς ἠνοίγοντο μὲν τὴν ταρχῆς τῆς ἀπὸ ἀρειανῶν ἀποφραγμένης, τελείως ἠδὲ ἀνελευθεροῖ ἐμισθῶ γὰρ αὐτῶν, ὅπως ὁμόφρονος ἠγάπη καὶ ἐσεργον τὰ μὲν ἐν ἀπειτόνδε τὸν χερῶν ἐτα δέκειτο ἰσέον ἢ, ὅτι ὁ μὲν ἀπὸ τὸν τυραννὸν ἀποκόπιον πόλεμον, ἐν ὑπαλεία γραβιανῶ ἐδαγαλαίφει ἐβῆτο, ἀπὸ τὰ τῶν ταία τῶ μαίε μὲνός.

CAP. X.

Quod Imperator Valentinianus filium genuit Valentinianum, cum Gratianum filium ante imperium suum suscepisset.

Sed paulo post hoc bellum, iisdem Consulibus, Valentiniano Augusto in Occidentis partibus natus est filius, patri cognominis. Nam Gratianus diu antequam Imperium suscepisset, ei natus fuerat.

Κεφ. 6.
ὡς ὁ βασιλεὺς ἡλεντινιανὸς ἐμύνημον παῖδα γεννηθῆναι γρατιανὸν ἀπὸ τῆ βασιλείας αὐτῆ γεννηθῆναι.

Ὅλιγον ἢ ὑσεργῶν τὰ δεῖξ πόλεμος καὶ τὴ αὐτῆ ὑπαλεία, ἀλεντινιανῶ τῶ βασιλείᾳ ἐν τοῖς ἐσπερείοις μέρεσιν, ἐτέχθη ὁ μόνυ αὐτῶ γραβιανὸς γὰρ ἠδὴ ἀποσταθῶ πρὸ τῆ βασιλείας αὐτῶ γεννητῶ.

CAP. XI.

De inusitata magnitudinis grandine qua cecidit e caelo, & de terra motibus per Hellepontum ac Bithyniam.

Sequente anno, Lupicino & Jovino Consulibus, sexto Nonas Iulii, grandis immensæ magnitudinis, instar lapi-

Κεφ. 11.
Περὶ τῆς κατηνέχουσας ἠρανοθεν ἐξαίσιου χαλάσους, καὶ τῶ ἐν τῆ βίθυνιᾳ καὶ ἠλλησποντῶ σεισμῶν.
Τῆ δὲ ἐξῆς ὑπαλεία, ἠπὸς ἦν λεπτίνης καὶ βιανῆ, χερσπονήτης καλινέχθη χαλάσους.

ὅν τῆ κωνσταντίνης πόλει, τῆ δ' αὐτῆρα τῆ ἱερίᾳ A
 μνός, λίθοις ἐμφορέης τὴν ἡ χάλαζαν πολλοὶ
 ἔφασκον κτ' μὴνιν Θεοῦ καλεῖν ἐχθρα, ὅτι πολ-
 λὰς τῶν ἱερωμένων ἀνδρῶν, ἔξορις ἐς ὁ βασι-
 λεὺς ἐποίησεν, μὴ βελομένους κοινωνεῖν ἐνδοξίῳ
 ὀλίγον ἢ μὴ τόνδε τὸν χρόνον κτ' τὴν αὐτὴν
 ὑπαίτια, βαλεντινιανός ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν
 γραλιανὸν βασιλέα κατέσχεσε, τῆ τελευτῆ κ' εἰ-
 κὰδι ἔαυτὸς ἐμνός τῆ ἡ ἐξῆς ὑπαίτια, ἡ τις
 ἦν βαλεντινιανῶ τὸ δεύτερον ἔβαλεν, τὸ
 δεύτερον, σὺ μὲν ἀεὶ τὴν βιθυϊαν ἡρόμε-
 νῶ, νικαιαν τὴν πόλιν κατέσχευεν, τῆ ἐνδε-
 κατῆ τε μιλῶς ὀκτωβρίῳ τῆτο ἦν δωδέκατον B
 ἔτ' μὴ τὴν νικομηδείας πῶσι ὀλίγον ἢ μὴ
 τόνδε τὸν σάσμον, ἔγέρμης τ' ἑλλησπόντις τὰ
 πολλὰ μέρη ὑπὸ ἑτέροις σεισμῶ καὶνέχθη
 ἔστειταιν γνομηρῶν, ἐδεμία ἐνλάβεια ἔτε εὐ-
 δόξιον ὑποστήσῃ τὸν τῆ δ' ἰστανῶν Ἐπίσκοπον,
 ἔτε μὴν τὸν βασιλέα ἐάλεν, ἔτ' δ' ἰδιώκειν
 ὅτι μὴ τὰ αὐτῶν φρονέσῃς ὅτι ἐπαυόντο
 τεκμήρια ἢ ἐδόχε ἔιναι τὰ τῆ σάσμῳ, τ' τῆ
 ἐκκλησιῶν ταραχῆς ἐγίνοντο ἐν, ὡς ἔφην,
 ἔξορις πολλοὶ τῆ ἱερωμένων ἀνδρῶν μόνου
 ἢ ἐκ πῶ Θεοῦ ἀεγορίας, δι' ὑπέσάλλεσαν
 ἐνλάβειαν ἐκ ὑπεβλήθησαν ἔξορις, βασι-
 λεῶ κ' γρηγορίου ὁ ὅν ὁ μὴν καισαρείας τ' ἐν C
 καππαδοκίᾳ Ἐπίσκοπος ἦν γρηγορίου ἢ
 ναζιανζῆ πόλεως ἐνελῆς γείναζέσης τῆ
 καισαρείᾳ ἀεὶ μὴ ἐν βασιλείᾳ κ' γρηγο-
 ρίῳ, ἀεγορίῳ ἐρεμῶ

dum cecidit Constantinopoli. Hanc
 autem grandinem irā Dei immisam ef-
 se multi dicebant, eo quod Imperator
 complures sacerdotes qui Eudoxio
 communicare nollent, in exilium mise-
 rat. Non multo post, iisdem Consulibus
 Valentinianus filium suum Gratianum
 Imperatorem renuntiavit, die nono Cal-
 endas Septembres. Sequentem autem
 anno, quo Valentinianus & Valens ite-
 rum Consules fuere, terræ motus in Bi-
 thynia factus Nicæam urbem subvertit,
 die quinto Idus Octobris. Annus hic
 erat duodecimus à ruina urbis Nicome-
 diæ. Nec multo post alio terræ motu
 magna pars urbis Germæ in Hellespo-
 nto corruit. Quæ licet fierent, nullus
 tamen metus, nec Eudoxium Arianorum
 Episcopum, nec Valentem Imperatorem
 subit. Neque enim desisterunt à persecutione
 eorum qui ab ipsis dissentiebant. Hi porro
 terræ motus, signa quædam esse videbantur
 perturbationis Ecclesiarum. Ac multi
 quidam sacerdotes in exilium ejeti
 sunt, sicut antea dixi. Soli tamen divinâ
 quadam providentiâ, propter eximiam
 sui reverentiam exilium passi non sunt,
 Basilii atque Gregorii: quorum ille
 Cæsareæ Cappadociæ erat Episcopus
 hic Nazianzi, urbis exiguæ quæ in vicinia
 Cæsareæ sita est. Sed de Basilio &
 Gregorio uberius postea dicemus.

CAP. XII.

*Quomodo Macedoniani propter Imperatoris
 adversus ipsos violentiam in angustiis re-
 dacti, missi ad Liberium Romanum Epi-
 scopum legatione, fidei consubstantialis
 subscripserunt.*

Κεφ. ιβ'.
 ὅτι οἱ τὰ μακεδονίῳ φρονέτες, διὰ τὸ βασιλεὺς ἀεὶ αὐτῶν
 βίαις στυγερῶν ἔργων, ἀεὶ διέταλαν τῆ βίαις ἀεὶ ἀεὶ ἀεὶ ἀεὶ ἀεὶ
 μισοὶ τῶ ἰμοσίου ἐγὶ τῶν πρεσβυτέρων.
 Τῶν ἢ φρονέτων τὸ ὁμοίσιον σφοδρῶς
 τότε συνελθόντων, αὐτῶ οἱ διώκοντες κτ'
 τῶν μακεδονιανῶν ἐχώρεν οἱ ἢ φόβῳ μάλλον
 κ' βίαις στυγερῶν ἔργων, ἀεὶ διέταλαν τῆ βίαις ἀεὶ ἀεὶ ἀεὶ ἀεὶ ἀεὶ
 ὄντο πρὸς ἀλλήλους, δηλῆντες δ' εἰν ἐξ ἀνάγκης
 κατὰ φύσιν, ὅτι τῶν ἀδελφῶν ἔβασιλέως,
 κ' ἐπιπέσειον τὸν ῥώμης Ἐπίσκοπον ἀσά-
 ζεδαί τε τὴν ἐκείνων πίσυν μάλλον, ἢ κοινωνεῖν
 τοῖς ἀεὶ εὐδόξιον πέμπεσαν ἐν εὐσάθιον τὸν
 ἐμσεβασίας, ὅς πολλὰ κ' καθήρητο σιλδα-
 ἰόνταρ τ' κ' κιλικίας, κ' τῶ θεόφιλον κασαβεί-
 λων κιλικίας ἢ κ' ἢ δὲ πόλις ἐπιτελάμηνου

Cæterum cum homousiani tunc
 temporis gravissime vexati fugati-
 que essent, denuo persecutores adversus
 Macedonianos grassari cœperet. Qui
 metu magis quam violentia constrikti,
 per singulas civitates ultro citroque
 Legatos inter se miserunt: signifikan-
 tes necessariò contugendum esse tum
 ad fratrem Imperatoris, tum ad Libe-
 rium Romanæ urbis Episcopum, eo-
 rumque fidem amplectendam potius,
 quam ut cum Eudoxio communica-
 rent. Mittunt igitur Eustathium Seba-
 stia Episcopum qui jam sæpius deposi-
 tus fuerat, Silvanum Tarfi Ciliciæ, &
 Theophilum Castabolorum, quæ eti-
 am Ciliciæ urbs est: mandantque
 E e ij

ne infide dissentiant à Liberio, sed cum A
 Ecclesia Romana communionem ineant, fidemque consubstantialis consensu suo confirmant. Hi ergo cum literis eorum qui Seleuciae ab Acacio dissenferant, Romam venerunt. Et Imperatorem quidem ipsum adire non licuit, quippe qui bello contra Sarmatas distractus in Galliis teneretur. Liberio vero literas suas potrexerunt. Ille initio quidem eosmittere recusabat: Ariannarum partium illos esse dicens, nec ab Ecclesia suscipi posse, utpote qui Nicænam fidem abrogassent. At illi se dudum resipuisse, & veritatem agnovisse responderunt: & Anomæorum quidem doctrinam ejurasse jam pridem; Filium vero patri per omnia similem confessos esse, nec ullatenus differre consubstantialem à simili. Quæ cum dixissent, sententiæ suæ professionem scripto comprehensam Liberius ab iis exegit. Illi ergo libellum ei obtulerunt, in quo verba etiam fidei Nicænæ erant adscripta. Et epistolas quidem scriptas tum ab urbe Smyrnâ in Asia, tum ex Pamphylia, Isauria, ac Lycia, ubi concilia celebraverant, hæc apponere brevitatis studio prætermisi. Libellus vero quem Legati unâ cum Eustathio missi Liberio tradiderunt, ita se habet.

Domino fratri & comministro Libero Eustathius, Theophilus & Silvanus in Domino S.

Propter infanas hæreticorum opiniones, qui Ecclesiæ Catholicæ offensionis causâ præbere non cessant, nos omnem illis occasionem adimere cupientes, profitemur & adseveramus, Synodum Orthodoxorum Episcoporum quæ Lampfaci & Smyrnæ aliisque in locis habitata est; cujus Synodi legationem obeuntes, tum ad tuam benignitatem, tum ad universos Italiæ & Occidentis Episcopos literas adserimus, Catholicam fidem tenere & custodire, quæ in sacrosancta Synodo Nicænâ, temporibus beatæ memoriæ Constantini, à trecentis decem & octo Episcopis comprobata, hæctenus integra & inconcussa perpetuò permansit: in qua consubstantialis vocabulum adversus prævam Arii doctrinam pie sancteque positum est: Similiter & nos unâ cum supradictis eandem fidem tenuisse ac

μη διακερθῆναι πρὸς λιβέριον ἀπὸ πίστεως ἀλλὰ κοινωῆσαι τῆν ῥαμμάτων ἐκκλησίαν, καὶ κωλύσαι τὴν ἑὸμομοσίαν πρὶν ἔτοι γράμματα τῶν ἐν σελευκείᾳ διακριθῆναι Ἐπισκοπιζομένων, τὴν παλαιὰν ῥώμην κατέλαβον, καὶ τῶ βασιλεῖ μὴν ἐκ ἐπιστολῶν πρὸς τὰς γαλλίας ἀποχολεῖτο, σαρωμάτας ἐπὶ πολεμῶν λιβέριῳ ἢ τὰς Ἐπιστολὰς ἐγγράψασιν, ὁ δὲ αὐτὸς πρὸς δέξασθαι δαμῶς ἐβόλετο τῆν δόξαν τῶν μοίρας εἶναι, καὶ μὴ δυνάσθαι δεχθῆναι τῶν ἐκκλησίας ἐλεγε, ὡς ἴην ἐν νικαίᾳ πρὶν ἀθεῖσαι τῶν οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ἐκ μετὰ μελέας περγωκίαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἠρῆσθαι μηδὲν πρότερον τὴν τῶν ἀνομοίων πίσιν, ὁμοίον τε ἐμολογήσασθαι καὶ πάντα τὸν γόν τῶ πατρὶ καὶ τῶ τε διαφέρῃ ἑὸμομοσίᾳ τὸ ὁμοίον ταῦτα ἰσθῆσθαι, λιβέριος ἐστραφοντὴν ὁμολογήσαντ γνομένη ἀπίτησεν, οἱ δὲ αὐτῶ βιβλίον ὠρεξασθαι, ἐν τῶ ῥήματι τῶ νικαίαν ἐκδοθείσης πίστεως, πρὸς εἰς ἐπιτολὰς μὴν ἐν Ἐπιστολὰς, ἀπὸ σμύρνης τῶ ἀσία, καὶ δὲ πρὸ παιδίας, ἰσσωματῶ καὶ παμφυλίας καὶ λυκίας, συνόδους ποιησάμενοι ἐγράψαν, ἐν ταυθαδὰ τὸ μήκος ἐπὶ ἐγράψαν, τὸ μὲν βιβλίον, ὁ οἱ πρὸ εὐσεβίου πρὸς εὐσεβίαν ἐπέδωσαν, ἐστὶ τὸδε: Κυρίῳ ἀδελφῶ ἐ συλλειτεργῶ λιβέριῳ ἐσταθίῳ, θεοφίλῳ, σιλβανῶς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Διὰ τὰς τῶν αἰρετικῶν μαριῶδους ὑπονοίας οἱ ἐ παύσῃ ταῖς καθολικαῖς ἐκκλησιαστικαῖς σκάνδαλα Ἐπιφέρειες, τέτε χάριν πάσῃ ἀφορμῇ αὐτῶν ἀναρῆντες, ὁμολογοῦμεν τὴν σωθῶν τὴν χρομῆν ἐν λαμψακίᾳ καὶ σμύρνη, ἐν ἑτέροις διαφοροῖς τόποις τῶν ἐπιδοξῶν Ἐπισκόπων ἢς συνόδους πρὸς εὐσεβίαν ποιῶμενοι, πρὸς τὴν χρομῆν ἰσθῆσθαι καὶ πρὸς εὐσεβίαν ἰταλίας τε καὶ δυλικῶν Ἐπισκόπων γραμμάτων κομιζομένων, τὴν καθολικὴν πίσιν κατέλαβον καὶ φυλάξασθαι, ἢς ἐν τῇ ἀγία νικαίῳ συνόδῳ Ἐπιτολὰς μακαρίων κωνσταντίνου, ὑπὸ τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ Ἐπισκόπων βεβαιωθείσα, ἀπὸ ἐργαῖα καὶ ἀσαλεύτω κατέλαβον εἰς νῦν καὶ διανεκῶς διαμῆναι ἐν ἡ τὸ ὁμομοσίον ἀρῆσαι καὶ εὐσεβίᾳ κῆται ὑπεναντίως τῆς δόξης διαστροφῆς, ὁμοίως καὶ ἡμᾶς καὶ τὰ τῶ πρὸς ῥημῶν τὴν αὐτὴν πίσιν κωλύσασθαι.

καὶ κρατεῖν, καὶ ἀκριτέως φυλάσσειν, ἰδίᾳ χρι-
 ὀμολογεῖμεν, καὶ ἀκρίνοιτες ἀρῶν, καὶ τὴν ἀσε-
 βῆ διδασχὴν αὐτῶν, σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτῶν, καὶ
 οὐδὲν ὁμόφρονας αὐτῶν, καὶ πάσαν αἵρεσιν σαβε-
 λλίαν, πατροπασιανὰς, μαρκιωνιανὰς, Φωλια-
 νὰς, μαρκελιανὰς, καὶ παύλου Ἰσαμοσαλέως,
 καὶ τῶν τὴν διδασχὴν, ἢ πάντας οὐδὲν ὁμόφρο-
 νας αὐτῶν, ἢ πάσας τὰς αἵρέσεις τὰς ἐναντιω-
 μένας τῇ προφητικῇ ἀγίᾳ πίσει, ἥτις ἐσομένης
 καὶ καθολικῆς ἐκ τῶν ἀγίων ἐξέβη πατέρων
 ἐν νικαίᾳ ἀναθεματίζοντες ὁμοφρονέτας καὶ τὴν
 ἐν δριμύνῳ συνόδῳ ἀναγνωσθεῖσαν ἐκδρα-
 σίαν ὑπεναντίας τῆ προφητικῆς ταύτης πίστεως
 τῆ ἀγίας συνόδου τῆ ἐν νικαίᾳ περαχθεῖσαν οἰς
 δόλῳ καὶ ἁπορίας ὑποπεισθέντες ἐν κωνσταντίνῳ
 πόλει κομιθεῖσαν ἀπὸ νίκης τῆς θράκης ὑπέ-
 γραψαντες ἢ ἡπίστους ἡμῶν, ἢ αὐτῶν ὧν ἢ προ-
 εἶρη, ὧν καὶ τὴν προσέβαν ποιήματα, αὐτῆς πι-
 στεύουσαν εἰς ἕνα Θεόν, πατέρα παντοκράτορα,
 πάντων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ποιητὴν, καὶ εἰς ἕνα
 μονογενῆ Θεόν, Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν
 Θεοῦ ἡμεθεν ἑαυτοῦ πατρὸς, τῆς ἐκ τῆς ἐ-
 σίας πατρὸς, Θεόν ἐκ Θεοῦ, Φῶς ἐκ Φώτος,
 Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ ἡμεθεν ἑαυτοῦ,
 ποιητὰ ὁμοῦσαν τῷ πατρί, δι' ἑτὰ πάντα ἐ-
 γνητόν, τὰ τε ἐν οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐπὶ τῆ γῆς τὸν
 δι' ἡμᾶς οὐδὲν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν
 σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα, ἢ ἐναν-
 θρωπήσαντα, καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ
 ἡμέρᾳ ἀνεληθόντα εἰς οὐρανὸν καὶ ἐρχόμενον κρι-
 ναί, καὶ νεκρῶν, καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 οὐδὲν λέγοντας ἢ πότε ὅτε ἐκινή, καὶ πρὶν ἡμε-
 θῆναι ἐκινή, ἢ ὅτι ἐξ ἐκ οὐρανῶν ἐρχετο, ἢ ἐξ ἐτε-
 ρας ἑσώσεως ἢ ἐσίας φάσιοντας εἶναι, ἢ
 ἡμεθεν ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν Θεοῦ, ἢ ἕτερον ἀνα-
 θεματίζοντες ἢ καθολικῆ καὶ ἀποστολικῆ ἐκκλησίας
 Θεοῦ ἐγὼ ἡμεθα ἀγιος ἐπίσκοπος πόλεως σε-
 βασείας, καὶ θεοφιλοῦς καὶ σιλβανός, πρέσβεις
 συνόδου λαμψάκων, σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν,
 ταύτης τὴν ὁμολογίαν χερσὶν ἡμῶν, καὶ οἰ-
 κείας προαίρεσιν ἐγράψαμεν εἰς ἐπεὶ μετ'
 τὴν ἐκθεῖσαν παρ' ἡμῶν πίσιν, καὶ ἡμῶν
 ἡτοῖ τῆ δασειαίων ἡμᾶς ἐγκλημά τι
 ἢ ἡμεθεν ἐκείνῳ φελλήσει, μετ' ἡμεθῶν τῆς
 οἰς ἀγιστοῦς, ἢ ἑσώσεως ἐσὼν δοκιμασίᾳ ἢ σὴ
 ἀγιοῦ ὀρθοδόξου ἐπισκόπου ἐρχεσθῶς, καὶ

A tenere, & usque ad extremum spiritum
 servaturos esse, ipsi manu nostra profi-
 temur: Arium & impiam ejus doctri-
 nam unā cum discipulis illius & eadem
 cum illo sentientibus condemnantes: omnem
 præterea hæresin Sabellii, Patropassianos, Marcionistas, Photi-
 nianos, Marcellianos, Pauli denique
 Samosatēni. Horum omnium doctri-
 nam & cunctos qui idem cum illis senti-
 unt, omnes denique hæreses adversan-
 tes sanctæ fidei supradictæ quæ pie &
 Catholicæ à sanctis Patribus Nicææ ex-
 posita est. Sed præcipue anathemate
 B damnantes fidem illam quæ in Arimi-
 nensi synodo recitata est, utpote con-
 trariam supradictæ fidei sancti Concilii
 in urbe Nicæna celebrati: cui ex oppi-
 do Thraciæ Nice allata, dolo ac per-
 jurio circumventi Episcopi Constanti-
 nopoli subscripsere. Fides autem no-
 stra, & eorum quos supra diximus, &
 quorum legatione fungimur, est hæc.
 Credimus in unum Deum Patrem om-
 nipotentem, omnium visibillum & invi-
 sibilium factorem. Et in unum unigeni-
 tum Deum, Dominum Iesum Chri-
 stum, Filium Dei, genitum ex Patre,
 id est, ex patris substantia: De-
 um ex Deo, lumen ex lumine; Deum
 verum ex Deo vero. Genitum, non factum: consubstantialem
 patri, per quem omnia facta sunt quæ in
 cælo & quæ in terra. Qui propter nos
 homines & propter nostram salutem de-
 scendit de cælo, & incarnatus homoq; fa-
 ctus est: passus est etiam & resurrexit
 tertiâ die, & ascendit in cælum, ventu-
 rusque est ut iudicet vivos & mortuos.
 Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui
 dicunt: fuit tempus cum non esset, &
 antequam gigneretur non erat; & de
 non exstantibus factus est: aut qui dicunt
 ex alia hypostasi vel substantia existisse
 D Filium Dei, aut mutationi conversioni-
 que obnoxium esse, anathematizat Ca-
 tholica & Apostolica Dei Ecclesia. Ego
 Eustathius Episcopus urbis Sebastiæ &
 Theophilus & Silvanus, Lampiacenæ
 Synodi & Smyrnenſis aliarumq; Legati,
 hanc professionem propriis manibus &
 nostrâ sponte conscripsimus. Quod si
 quis post hanc fidem à nobis expositam,
 adversus nos aut adversus illos à quibus
 missi sumus, aliquam criminationem
 inferre voluerit, cum literis sanctitatis
 tuæ coram orthodoxis Episcopis
 qui à te probati fuerint, veniat &
 E e iij

apud illos iudicio contendat nobiscum. Ac si quid criminis convictum fuerit, in auctorem animadvertatur. Hoc libello cum Legatos quasi cautione quadam Liberius obligavisset, eos in communionem suscepit, datisque hujusmodi literis dimisit.

Epistola Liberii Romane urbis Episcopi ad Episcopos Macedonianorum.

Dilectis fratribus & comministris E-
vethio, Cyrillo, Hyperechio, Ura-
nio, Heroni, Elpidio, Maximo, Eu-
sebio, Eucarpio, Heortasio, Neoni,
Eumathio, Faustino, Proclino, Pafi-
nico, Arsenio, Severo, Didymioni,
Britannio, Callicrati, Dalmatio, A-
desio, Eustochio, Ambrosio, Gelo-
nio, Pardalio, Macedonio, Paulo,
Marcello, Heraclio, Alexandro, Ado-
lio, Marcello, Heraclio, Alexandro,
Adolio, Marciano, Sthenelo, Ioanni,
Macro, Charisio, Silvano, Photino,
Antonio, Aytho, Celso, Euphranori,
Milesio, Patricio, Severiano, Eusebio,
Eumolpio, Athanasio, Diophanto,
Menodoro, Diocli, Chrysampelo,
Neoni, Eugenio, Eustathio, Callicra-
ti, Arsenio, Eugenio, Martyrio, Hie-
raccio, Leontio, Philagrio, Lucio, &
universis per Orientem Orthodoxis
Episcopis, Liberius Episcopus Italiae
& omnes Occidentis Episcopi in Do-
mino Salutem. Optatissimum nobis pa-
cis & concordiae gaudium attulerunt li-
tera vestra, fidei lumine resplendentes
fratres dilectissimi, reddidit nobis per
carissimos fratres & Episcopos Eusta-
thium, Silvanum ac Theophilum: id-
que eò maxime, quòd sententiam ves-
tram atque doctrinam cum tenuitate
nostra, cumque omnibus Italis & Oc-
cidentalibus consentire prorsus & con-
sonare affirmarunt simul ac demon-
strarunt. Hanc autem Catholicam &
Apostolicam fidem esse agnoscimus,
quæ usque ad Concilium Nicænum
integra & inconcussa permansit. Ec-
hanc legati vestri se habere professi
sunt: & cum incredibili gaudio omne
vestigium ac fomitem absurdae suspi-
cionis abolentes, non verbis solum,
verum etiam scripto eam exposu-
erunt. Cujus etiam exemplum his
literis subiiciendum esse existimavi-
mus, ne quam hæreticis occasio-
nem ad struendas iterum insidias relin-

ἐπ' αὐτῶν μὲν ἡμεῖς διαδικάζουσι καὶ εἰ τι ἐγ-
κλήματος ἕνεκεν συσταθῆ, εἰς τὸν αἴτιον ἐπι-
κθεῖν ἴετω δὴ τῶ βιβλίῳ ἰδὲ πρὸς εὐδὲ ἀσφα-
λισάμενος ὁ λιβερέσιος, εἰς κοινωσίαν τε ἐδέξα-
το, καὶ τὰ δευτέρω γράμματα δὲς, ἀπέλυσε.
Ἐπιστολὴ λιβερίου τῆ ἐπισκόπου τῆς Ῥωμαίων,
πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῶν μακεδονιανῶν.
Τοῖς ἀγαπῆτοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλήγοις,
εὐνοδίῳ, κυρίλλῳ, ὑπερείῳ, ἑρακλίῳ, ἡρόνι, ἐλ-
πιδίῳ, μαξιμίῳ, εὐσεβίῳ, εὐκαρπίῳ, ἑορτασίῳ,
νέωνι, εὐμαθίῳ, φαυσίῳ, πωρελίῳ, παπι-
κῳ, ἄρσειῳ, σευήρῳ, διδυμίῳ, βρεθιανῳ,
καλλικράτῃ, δαλματίῳ, αἰδουσίῳ, εὐστοχίῳ,
ἀμβροσίῳ, γελωνίῳ, παρδαλίῳ, μακεδονίῳ,
παύλῳ, μαρκίλλῳ, ἡρακλίῳ, ἀλεξάνδρῳ,
ἀδολίῳ, μαρκιανῳ, ἀνελῳ, ἰωάννῃ, μάκε-
λασίῳ, σιλβανῳ, φοσίνῳ, ἀντωνίῳ, ἀν-
θέσιῳ, εὐφρόνοι, μιλησίῳ, πατρικίῳ, σθε-
ριανῳ, εὐσεβίῳ, εὐμολπίῳ, ἀθανασίῳ, δι-
φάνῳ, μιλωδώρῳ, διοκλεῖ, χρυσάμπελῳ,
νέωνι, ἐνθρίῳ, εὐσταθίῳ, καλλικράτῃ, ἀρ-
σίῳ, ἐνθρίῳ, μαρτυρίῳ, ἑρακλίῳ, λεοντίῳ, φ-
λαγρίῳ, λακίῳ, καὶ πάντοτε ἐν τῇ ἀναγι-
στῇ ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις λιβερέσιος ἐπισκόπου
ἰταλίας, καὶ οἱ κτ' ἰδὲ τῶν ὄσων ἐπισκόποι, ἰ-
κνείῳ πάντοτε χαίρειν. Τῆν ἐκείτω ἰταλιανῶν
χαρῶν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας ἠνεγκεν τα-
υμέτερα γράμματα, τῶ τῆ πίστεως φωνῆ
πρωλαμπόμοι ἀδελφοὶ ἀγαπῆτοί, τῶ
δοδοθέντα ἡμῖν διὰ τῶ πμωλάτων ἀδελ-
φῶν τῶν ἐπισκόπων, εὐσταθίῳ, σιλβανῳ καὶ
θεοφίλῳ καὶ ταύτῃ μάξιμα, ὅπτην ἡμεῖς
εὐγνωμονῆ καὶ ταυμέτερα φωνήματα συμ-
φωνεῖν καὶ συμφάειν, πρὸς τε τῶ ἐμῶ ἐπι-
χρισότητι τῶν ἐν ἰταλία, καὶ δυτικῶν πάντων
διεβεβαίωσαν καὶ ἀπέδεξαν καὶ ταύτην ἐπι-
γνώσκομεν τὴν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν πί-
στιν, ἥτις μέχρι τῆ νίκαιαν συμφάειν ἀπο-
ραία ἀσάλευσιος διέμενε ταύτῃ τῶν
τοῖς ἔχεν ἀμολόγησαν, καὶ πρὸς ἀναπί-
δείας, πάντοτε καὶ ζῶπυρον ἀπόπτε ἰσ-
νοίας ἐκβαλοντες, καὶ μόνον διὰ λόγου, ἀλλῶ
καὶ ἐλέγφως ταύτῃ διεβέντο ἥ καὶ τῶν
τίτυπον ἀνάγκαιως τῶ τοῖς τοῖς γράμμα-
σιν ἰσπτάξει ἠγσάμεθα δεῖν, μὴ τῶ
πρὸς φασιν τοῖς αἰρετικοῖς εἰς ἐπίστα-
δία

αὐθις καὶ ἀλείψωμεν, ἐν ἧ' πάλιν τὰ ἴσα κ.
καύματα τῆς ἰδίας κακίας ἀνακινῶντες, πυρ-
καίας διὰ διχόσασιν σιωπῆως ἐξάπλοισιν ἐ-
πάτε ἔλετο ὡμολόγησαν οἰμιώτατοι ἀδελ-
φοὶ ἡμεῖς, εὐσταθίος καὶ σιλβανός καὶ θεόφιλος,
ἑαυτὸς τε καὶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην πάντες
ταύτην τὴν πίσιν ἐρχόμενοι, καὶ ταύτην μέγιστε-
λες διαφυλάξωμεν, δηλαδὴ τὴν ἐν νικαίᾳ δο-
κιμασίαν ὑπὸ τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ
ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων ἠπερ τὴν τελείαν ἡμε-
ραι ἀλήθειαν καὶ πάντα τὰ τῆς αἰρετικῶν πληθῆ
Ἐπισκοπίας καὶ ἀνατε: πει: ἐδ' ἐπὶ δὲ τοῦ ταυ-
τομάτου, ἀλλὰ θεῶν νεύματι, ὅ τῆς τοσούτων ἀ-
ριθμὸς Ἐπισκόπων συνεκρήθη μὲν τ' ἀρεῖς
μακίας ἀλλ' ἐν ὅσῳ ἀριθμῷ ὁ μακάριος
Ἀβραάμ τοσαύτας χιλιάδας διὰ πί-
στεως κατέστρεψεν ἡσπίς ἐν τῇ ἰσραήλ καὶ
τῷ ὀνόματι ἔομοσις ἡμεῖς ἐρχόμενοι, ὡσπερ ἐ-
ρμα ὀχυρὸν καὶ ἀμαχον, πάσας τὰς πρὸς
βλάσ καὶ τὰς κακομηχανίας τ' ἀρεῖς κενόδο-
ξίας καθαιρεῖ τε καὶ δποτεπέταται τοιγαρὲν
πάλιν τῶν καὶ τῶν δύσων Ἐπισκόπων, τῶν εἰς
τὸ δόξιννον σιωπῆθῶν, ὁποτετέρας ἡ κα-
κοήθεια τῶν ἀρεῶν συνεκρότησεν, ὅπως ἡ
διὰ πῆθός πνός, ἡ ἰνα ἀληθές ἐρον εἶπω, κοσμι-
κῆς δυνάσεως, τῆς ὅπῃ ἀσφαλές ἄσιν ἡν ἐν
τῇ πίσει κέμενον ἀνέλοιεν, ἡ πλαγίως ἀρή-
σων, ἐδ' ἐν τῶν ὠφελήσων ἡ πανουργία καὶ
ῥαχέδον πάντες ἐκείνοι οἱ ἐν τῇ δόξιν μὴ γε-
νομένοι, καὶ δελεασθέντες ἡ ἰσραήλ τῶν τότε,
ἡν ἀναφροσύνας, καὶ ἀναθεματίσασιν τὴν
ἐκδοσιν τῶν ἐν ἀριμηνῶ σιωπῆθῶν, καὶ ἰσο-
γράφαντες τῇ καθολικῇ καὶ δποσολικῇ πίσει
τῇ καὶ νικαίᾳ δεσποσίᾳ οἱ ἐν ἡμῶν κοινῶν
σας, ἐνθυμότερον καὶ ἔαρεῖς δόγματος, καὶ
καὶ τῶν αὐτῶ μαθητῶν χαλεπαίνεσθαι ἔπινθη
πρῶτος τὸν ελεῖχον ἐ αὐτοὶ οἱ πρῶτος τῶ
ὑμεῖς ἀγάπης Ἐπιγνώσεις, ὑμᾶς αὐτὰς
τῇ νικαίᾳ ἰσογραφῇ σιωπῆθῶν καὶ ἀναθε-
ματίσασιν ἀρεῶν, καὶ τὰ ἐν ἀριμηνῶ πρῶτος
καὶ τῆς πίστεως τῆ ἐν νικαίᾳ δεσποσίᾳ οἱ
καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ δελεασθέντες δι' ὀρθωμοσιῶν
ἰσογράψασιν ὅθεν ἀκόλῃσιν ἡμῶν ἐφάνη,
γράψασιν πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἐβου-
θήσασιν τοῖς δικαίᾳ ἀπεμῆτοῖς μάλιστ' ὅτε
διὰ τῆς ὁμολογίας τῶν ὑμετέρων πρῶτος

A quamus : quibus incentiva malitiæ suæ
commoventes, de integro discordia-
rum ignes pro suo more excitent. Hoc
insuper professi sunt carissimi fratres Eu-
stathius, Silvanus ac Theophilus, tum
ipfos, tum vestram caritatem semper
hanc fidem habuisse, & ad extremum us-
que spiritum servaturos esse: eam scilicet
quæ à trecentis decem & octo Ca-
tholicis Episcopis apud Nicæam probata
est: quæ & perfectam continet verita-
tem, & omnes hæreticorum catervas
confutat atque evertit. Non enim for-
tuito casu, sed divino nutu tot Episcopo-
rum numerus adversus Arii vesaniam
B congregatus est: quanto scilicet nume-
ro beatus Abraham tot hostium millia
per fidem profligavit. Quæ quidem fi-
des in hypostasi & in consubstantialis
vocabulo comprehensa, tanquam fir-
mum & inexpugnabile munimentum,
impetus omnes & machinas Arianae de-
mentia reprimat ac repellit. Quocir-
ca cum omnes Occidentalium parti-
um Episcopi Ariminum convenissent,
quò illos Arianorum improbitas convo-
caverat ex consilio, ut blandâ persua-
sione, seu, quod verius est, secularis po-
tentia auctoritate coacti: id quod in
C fide cautissime positum fuerat, tolle-
rent aut oblique negarent; nihil pro-
fecit illorum versutia. Etenim omnes
propemodum illi qui tunc apud Arimi-
num collecti, partim illecebris, partim
dolo decepti fuerant: nunc ad
sanam mentem reversi, formulam fi-
dei ab Ariminensi Concilio editam
anathemate damnarunt, & Catholi-
cæ atque Apostolicæ fidei olim apud
Nicæam promulgatæ subscripserunt.
Et nobiscum in ita communione, adver-
sus Arii doctrinam ejusque discipu-
D los graviore indignatione commoven-
tur. Cuius rei argumentum legati ca-
ritatis vestrae cum viderent, vos quo-
que ipsos in subscriptione sua adjun-
xerunt: Arium anathemate damnan-
tes & ea quæ contra Nicænam fi-
dem Arimini gesta sunt: quibus eti-
am vos perjuro in fraudem inducti
subscripsistis. Quamobrem congru-
um nobis visum est, ad caritatem
vestram literas scribere, & justa pe-
tentibus subvenire: præsertim cum
ex professione legatorum vestrorum
cognoverimus, Orientales ad sanam
mentem reversos, cum Orthodoxis Oc-

cidentis Episcopis consentire. Signifi-
 camus autem vobis, ne sitis nescii, o-
 mnes Ariminenis Concilii blasphemias
 ab illis ipsis qui tunc per fraudem de-
 cepti fuisse videntur, anathemate dam-
 natas esse, & universos in Nicanam fi-
 dem conspirantibus animis consensisse.
 Sed & vos id omnibus indicare de-
 betis, ut qui per vim ac fraudem detri-
 mentum aliquod fidei suae passi sunt,
 nunc tandem ex haeretica caligine ad di-
 vinam Catholicam libertatis lucem pos-
 sint emergere. Qui quidem si post hoc
 Concilium, perverſa doctrinae virus
 evomere, & omnes Arij blasphemias
 rejicere easque anathemate damnare
 noluerint: sciant se pariter cum Ario
 ejusque discipulis & reliquis serpenti-
 bus: Sabellianis scilicet, Patropaslianis
 aut aliis quibuslibet haeticis, extrane-
 os esse & alienos a communione Ec-
 clesiae, quae adulterinos filios non ad-
 mittit. Incolumes vos Deus servet, fra-
 tres carissimi. His literis acceptis, qui
 cum Eustathio erant, in Siciliam profi-
 ciscuntur. Cumque illic Synodum Epi-
 scoporum Siciliae fieri curassent, &
 consubstantialis fidem coram ipsis con-
 fessi essent, fidemque Concilii Niceni
 comprobassent, acceptis illorum quo-
 que literis in eandem sententiam scri-
 ptis, ad eos a quibus missi fuerant re-
 verterunt. Qui suscepta Liberii epi-
 stola, legatos per singulas civitates mi-
 serunt ad eos qui consubstantialis fidem
 propugnabant: hortantes ut Tarsum Ci-
 liciae pariter omnes convenirent, quo
 & Nicanam confirmarent fidem, & o-
 mnes quae postea exorta fuerant con-
 tentiones penitus abolerent. Atque id
 fortasse perfectum fuisset, nisi Eudoxi-
 us Arianae religionis Episcopus, qui
 tum apud Imperatorem plurimum po-
 terat, obstitisset. Qui ob indictam
 Tarſi Synodum magis exasperatus,
 gravioribus malis eos affecit. Porro
 Macedonianos missis ad Liberium le-
 gatis cum eo communicasse, & Ni-
 caenam fidem comprobasse, ipse etiam
 Sabinus fatetur in collectione gestorum
 Synodaliu.

ἀναφερόμενοι πρὸς τὸν ὀρθόδοξον τῶν διλικῶν ἐπιγνώμων
 καὶ διλεπτῶν ὅπως εἰδέναι ἔχουσι, τὰς ἐν τῇ
 ἀρειμῇ βλασφημίας, καὶ τὰς τῶν δε-
 ξασάντων τότε καὶ σωμαρπαγῆν ἀποδο-
 ἐλάφθαι ἡν ἀναθεματιοῦσας, καὶ παύσαι
 πρὸς τὴν καὶ νικαίαν πίσιν συμπεπνδύσαι
 καὶ χεὶρ δι' ὑμῶν τὰ τοιαῦτα πᾶσι γνωσθῆναι, ὅπως
 δυναθῆεν καὶ οἱ κατ' ἐπίρησαν ἀποδοῦναι ἀπο-
 λυσεῖς, ἢ ἡ ποτὲ ἐν τῷ ἀειμένῳ σκοτεινῷ πρὸς τὸ
 φῶς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀνα-
 κἀμψαι οἵτινες καὶ ταύτῃ τὴν συνόδον, οὐ
 μὴ δελεῖσαι διδοπίσματον τῆς κακοδόξιας
 ἰόν, καὶ τὰς βλασφημίας ἀρεῖς πᾶσας ἀ-
 λειν, ταύτας τε ἀναθεματίσαι, γνωσκέτω-
 σαν ἑαυτὰς καὶ τῶν ἄλλων τῶν τέτρως μαθη-
 τῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ὁφείων, ἡτοι (καὶ ἑλληνῶν,
 ἢ πατροπασιανῶν, ἢ οἰσὸς ἡ πόσε ἄλλης ἀ-
 ρέσεως, ἐκαστοῦδε εἶναι καὶ ἀκωνανήτες τῶν
 ἐκκλησιαστικῶν συνάξεων, ἡ τις τῶν ἐν μα-
 χείας γὰρ ἐπεσέει) ὁ Θεὸς ὑμᾶς ἐφοῦμε-
 νος διαφυλάξοι ἀδελφοὶ ἀγαπήσοι ταῦτα
 τὰ γράμματα οἱ περὶ εὐστάθιον δεξάμενοι
 αὐτῶν ἐπὶ τὴν σικελίαν ὤρμησαν ἐκείνῃ
 ἀποδοῦναι ἀποδοῦναι ἀποδοῦναι τῶν σικ-
 λῶν ἐπισκόπων, ἐπ' αὐτῶν τε τὴν ἐμοστικὴν
 πίσιν ὁμολογησάντες, καὶ τὴν ἐν νικαίᾳ πίσιν
 κυρώσαντες, ὁμόψυχα τε καὶ παρ' ἐκείνους
 δεξάμενοι γράμματα, ἐπανῆκον ἀποδοῦναι
 πέμψαντες οἱ ἄλλοις ἐπιστολὰς δεξά-
 μενοι, διεπέσεσθαι καὶ πόλει πρὸς τὸν
 ἀποδοῦναι τῆς ὁμοστικῆς πίσεως, ἀποδοῦναι
 ἀποδοῦναι ἀποδοῦναι ὁμοδοῦναι εἰς τὰς πό-
 λεις ἐκείνας, ἐπὶ τὸ κυρώσαι τὴν ἐν νικαίᾳ πίσιν
 ἐκκλησίας, ἐπὶ τὸ κυρώσαι τὴν ἐν νικαίᾳ πίσιν
 ἀποδοῦναι καὶ δὴ ἵσως ἀνταῦτα ἐγεγονεί, ἐπὶ
 ὁ μέγιστον τότε διδάμενοι ἀποδοῦναι βασι-
 λεύσας ἑλέγῳ δὲ εὐδοξίου, ὁ τῆς ἀρειμῆς
 ἀρεσῆς ἀποδοῦναι ὅς ἐκείνῳ διὰ τὴν ἐ-
 ρυχθεῖσαν συνόδον ἐξέφυξας, μείζονα καὶ
 τέτρωτο εἰργάσατο ὅτι μὴ ἐν μακεδονιανοῖς
 ἀποδοῦναι ἐπεμψαν περὶ ἐκείνων κοινοῦσαντες τὴν
 βεβαίον, τὴν ἐν νικαίᾳ πίσιν ἐκύρωσαν, αὐτῶν
 σταθεῖν ἐν τῇ σωμαγωγῇ τῇ συνόδου
 ὁμολόγησεν.

Κεφ. ιγ'

Ὅτιαι ἑνόμιον ἰσοδοξίᾳ κηρύττει, ἢ τὸ προσκεῖσθαι αὐτὸν ἀντιῶν, ἢ ὅτι αὐτοῦ ἰσοδοξίᾳ παραχρῆς ἐν ἀλεξάνδρειᾳ ἡρομί- τες, ἀθανάσιον, πάλιν φησὶν, ἢ ὅτι τὸ λαὸν ἔσθ' ἔτι τοσοῦτα ἰσοδοξίᾳ, ἢ ὁ βασιλεὺς θέσας, διὰ γραμμάτων τὴν πρὸς ἐν ἀλεξάν- δρειᾳ ἀθανάσιον, αὐτὸν τὸν ἀθανάσιον κρατῆν ἀδελφῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκέλευσε.

Περὶ ἧς τῆσδε τῆς χρόνης ἑνόμιον ἰσοδοξίᾳ χειρῶν, καὶ ἰδίαν τὰς σωμα- γωγὰς ἐποίησατο, ὅπ' ἰδίαν αὐτὸν ἀθανάσιον καλεῖται, δεχθῆναι τὸν καθηγητῆν ἑαυτῷ ἀέτιον, ἰσοδοξίᾳ ἔχ' ἰσῆκεσε τῆτο ἢ ἔχ' ἑκὼν ἐποίησεν, ἢ ἰδίαν ἀέτιον δόξαν ἠθέτει, τῶν αὐτῶν ἔσθαι τῆ ἑαυτῷ, ἀλλ' ὅπ' πάντες οἱ ὁμόφρονες ὡς ἑτέρῳ δόξαν ἀδελφῶν αὐ- τῆ ἢ αἰτία, τῆ ἰσοδοξίᾳ τὸν ἑνόμιον χειρῶν ἰσοδοξίᾳ πεποίηκε ταῦτα μὴ ἐν κωνσταντίνῳ πό- λει τῆτον τὸν τρόπον ἐφῆκε, καὶ ἢ τῶν ἀλε- ξάνδρειαν, πρὸς ἀγῶμα ἐπάσχων αὐτοῦ ἰσοδοξίᾳ πεμθῆναι τὴν ἐκκλησίαν ἐτάραξεν ἀθανάσιον, ἢ τὴν ἐν τῷ πλῆθει ἀλόγον ὁρ- μὴν ὑφορώμενον, δεδοικώς τε μὴ τῶν ἡρη- τικῶν ἀτόπων αὐτὸς τὴν αἰτίαν λάβῃ, τῆσ- σαρας ἄλλας μῆνας ἐν μνημείῳ πατρῶῳ ἀπεκρυπτεν ἑαυτὸν, ἐπειδὴ ἢ διὰ τὴν αὐτῆ ἀπεσίαν ὁ λαὸς πύθῃ τῶν πρὸς αὐτὸν ἐσα- σία, μαθὼν ὁ βασιλεὺς συγγάζειν διατῆ- τὸ τὴν ἀλεξάνδρειαν, διὰ γραμμάτων ἐσή- μανεν, ἀδελφῶν κηρύττει τῶν ἐκκλησιῶν ἀθα- νάσιον, καὶ τῆ ἢ ἰσῆκεσε τῆ ἰσοδοξίᾳ τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίαν, ἕως τῆσ ἀθανάσιου τελομένης, ὅπ' μὴ ἐν τῶν τῶν τε- λομένη αὐτῆ, πάλιν οἱ τῆ δρεανῆ μέρες τῶν ἐκκλησιῶν ἐκράτησαν, μικρῶ ὑστερον λέξομεν.

Κεφ. ιδ'

Ὅτι ἰσοδοξίᾳ ἐκ τῆσ πόλεως τελευτήσαντος, οἱ μὲν ἀθανά- σιον ἐκκλησίαν, οἱ ὀρθόδοξοι δὲ ἰσοδοξίᾳ τῶν ἰσοδοξίᾳ ἀντιοχείας ἐκράτησαν.

Τοιγαρῶν ὁ βασιλεὺς ἐάλησ πάλιν ἐπὶ τὴν ἀντιόχειαν αὐτοῦ, ἀπῆρξεν δὲ τῆσ κωνσταντίνῳ πόλεως, καὶ ἡρόμιος ἐν νικομη- δείᾳ πόλιν τῆ βιθυνίας, ἐπεκράτη καὶ αὐτὴν δι' αἰτίαν τοιαύτην ἰσοδοξίᾳ, ὅσθ' ὅτι ὁ δρεανῆσ

CAPUT XIII.

Quomodo Eunomius se ab Eudoxio sejun- xerit eo quod Aetio addictus esset: & quo- modo tumultu Alexandria per Eudoxium excitato, iterum fugit Athanasius: cumque ob id populus seditionem movisset, timens Imperator, lenitis per literas Alexandri- nis, Athanasium denuo Ecclesiam suam obtinere iussit.

Utb idem tempus Eunomius ab Eudoxio se junctus, conventus seorsum celebravit, eo quod Eudoxius se pen- mero ab ipso rogatus ut Aetium prae- ceptorem suum reciperet, id facere recusa- rat. Nec tamen Eudoxius sua sponte hoc praestitit: ipse enim opinionem Ae- tii minime rejiciebat, quippe quae ead- em profertur esse cum ipsius opinione: sed propterea quod omnes qui cum Eudoxio consentiebant: Aetium ut contraria sententiam averfabantur. Haec fuit causa quamobrem Eunomius ab Eudoxio secederet. Atque haec quidem Constantinopoli gesta sunt in hunc modum. Alexandria vero edictum Praef- ectorum Praetorii studio atque opera Eudo- xii eo missum, Ecclesiam conturbavit. Verum Athanasius improvidum multi- tudinis impetum metuens, veritusque ne si quid gravius fieret, ipse tanquam au- ctori tribueretur, quatuor integros men- ses in paterno monumento delituit. Sed cum populus absentiam ejus graviter fe- rens, ob amorem ejus ac desiderium se- ditionem conflasset, audiens Impera- tor ea de causa turbati Alexandriam, missis literis praecipit, ut Athanasium se- cure & absque motu Ecclesias obtine- ret. Hac ratione factum est, ut Alexan- drinorum Ecclesia usque ad obitum Athanasii quiesca & pacata permaneret. Qualiter vero post ejus mortem Ariani iterum Ecclesiis potiti sint, paulo post dicemus.

CAP. XIV.

Quomodo mortuo Constantinopoli Eudoxio, Ariani quidem Demophilum, Orthodoxi vero Evagrium, annitente Eu- stathio Antiocheno ordinauerint.

Porro Imperator Valens relicta Con- stantinopoli, iterum Antiochiam contendit. Cumque Nicomediam Bi- thyniae venisset, illic substitit ob hanc causam, Eudoxius Arianae factionis

Episcopus post Imperatoris discessum A statim extremum diem obierat, Valentiniano tertium & Valente tertium Consulibus, cum novendecim annis Constantinopolitanam Ecclesiam rexisset. Quamobrem Ariani in ejus locum Demophilum substituerunt. Homoufiani vero opportunum sibi tempus oblatum rati, quendam fidei suæ virum, Evagrium nomine, elegerunt: eumque ordinavit Eustathius, olim Antiochiæ Episcopus: qui prius quidem Ioviani Principis edicto ab exilio fuerit revocatus: tunc vero cum venisset Constantinopolim eo consilio, ut homoufianorum fidem stabiliret, occultus in ea urbe commorabatur.

ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, εὐθύς μὲν τὴν τῆ βασιλείας ἔξοδον τέλει ἔβριε ἐχρήσατο, ἐν ἑσπέραια βαλυνταῖα τὸ τρίτον καὶ ἑσπέραια τὸ τρίτον, δεκαεννέα ἡμέρας τῆς ἐν κωνσταντινῆ πόλει ἐκκλησίας τὸν θρόνον κατέλαβεν. διὸ οἱ ὄφρανοι εἰς τὸν τόπον αὐτῶν καθίστασθαι μόνον καὶ οὐκ ἔτι νομισαντες δεδραχθαι ὁμομοσίαι, τῆς αὐτῶν πίστεως ἐναγρίον τι κατεβάλλοντο καὶ χειροτονεῖσθαι ἐν αὐτοῖς, ὁ πάλαι πόλις ἐπίσκοπος ἀνιοχίας γενομενος ὅς περ ἕτερον μὲν ὑπὸ ἰουδιανῶ τῆς ἐξουσίας ἀνακέκλητο τότε ἡ παρὴν εἰς τὴν κωνσταντινῆ πόλιν, σκοποῦ τῆς ἐρηξίαι ὅδῦ τῆς ὁμομοσίαι πίστεως καὶ ἀλήθην λαμβάνων διέτεκεν.

CAPUT XV.

Quomodo Evagrio & Eustathio in exilium ab Imperatore pulsus, Ariani homoufianos gravissime oppræsserunt.

Quo facto, Ariani homoufianos de integro persequi cœperunt. Ea res ad Imperatoris notitiam celeriter perlata est. Qui veritus ne ex contentione multitudinis orta seditio civitatem subverteret, militares copias ex urbe Nicomedia Constantinopolim misit: iussitque ut comprehensi simul ambo, tam is qui ordinaverat, quam ille qui ordinatus fuerat, alius alio in exilium ejicerentur. Et Eustathius quidem in oppidum Thraciæ Bizuam est relegatus: Evagrius vero in alium abductus est locum. Quibus ita gestis, Ariani insolentia clati, Catholicos multo acerbius vexarunt: nunc verberibus, nunc contumeliis eos afficientes: alios in carcerem conjicientes, alios multantes pecunia: omnia denique malorum genera profus intoleranda iis inferentes. Quæ cum illi ferre non possent, significandi causa Imperatorem adeunt, quo ex parte saltem Arianorum violentiâ liberarentur. Verum cum id sibi proposuissent, spe sua longè exciderunt, quippe qui jus sibi fieri expectarent, ab eo qui injuriarum ipsæ auctor esset.

Κεφ. ις.

Ὁ βασιλεὺς ἐναγρίον ἐξουσίαν ἐξουσίαν ἐξουσίαν, οἱ τὰ ἐξουσίαν φρονεῖτε σφίδρα τῶν ὁμομοσιον κρατῦντας ἐκάκεν.

Τούτῳ ἡγομενος, αὐτὸς ἔξ ἐτέρας δὲ χῆς ἀνεκίνηεν οἱ ὄφρανοι τὸν διαγωγὴν κατ' αὐτῶν εἰς γνώσιν ἐν τῆ βασιλείας τῆς χῆως ἔρχετο τὰ γνώμῳ εὐλαβέμενος μὴ τις ἐκ τῆς ἀσπασίαι τῆ ὄφραν ἡγομενη σάσις ἀναστῆσει τὴν πόλιν, σφίδρα χῆρας ἐκ τῆς νικομηδείας εἰς τὴν κωνσταντινῆ πόλιν ἔπεμψεν ἐκείλους τε ἐν ταυτῶν λαφθέντας τὸν χειροτονήσαντα καὶ τὸν χειροτονηθέντα, ἄλλον ἀλλὰ χῆ ἀειομένους ἐναγρίον μὲν ἐν ἐπιζύη τῆς θράκης πόλις ἀειομένους εὐαγρίον ἡ εἰς ἄλλον τόπον ἀπὸ τῶν ἑτῶν κατὰ περαχθέντων, πλέον οἱ ὄφρανοι ἐξουσίαις κατὰ δρασιωμόνους, τὰς τῆ ἐκκλησίας ἐξουσίαις, καθυβρίζουσι, κατὰ τῆς δεσμοφωρίαις ποιήσεις, χῆμασι ἡγομενες, πάντα ἀπλῶς τὰ ἀνήκεσα πρῶτον κατ' αὐτῶν ἀπὸ μὴ φέρουσι, ὅτι τῶν θῆναι τῆ βασιλείας ἡρχομενος, εἰπως δὲ αὐτῶν μερικῶς γέν ἀνεθῆναι τῆς βίαις ἀλλὰ τῶν σκεψάμενοι, πολὺ τῆς ἐλπίδῳ δῆμασι ὅτι αὐτῶν ἀδικησῶ τῶν δικαίων κατὰ τῶν κων τυχεῖν

Κεφ. 15.

CAPUT XVI.

Περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ κατακλιθέντων ἀγίων προσευτῶν, καὶ
ἑξ ἧς διὰ ταῦτα κατὰ μὲν ἐν τῇ Φρυγίᾳ γέ-
γονότ' ἐν λιμένι.

De sanctis Presbyteris jussu Valentis in navigio
crematis, & de fame qua Dei indignatione
obid accidit in Phrygia.

Ὡς γὰρ Ἰππλεχθέντες ἄνδρες εὐλαβεῖς, ἔ-
κκλησιαστικῆς τυγχάνοντες τάγμα-
τος, τὸν δειθμὸν ὄντες ὀγδοηκοῖα, ὧν ἡ-
γεῖτο Ἐρμάνος, Θεόδωρος, Μυρέμης, εἰς
τὴν νικομήδειαν παρεγγύοντο, ἔκκεσίας ὄρε-
γον τῷ βασιλεῖ, ἀναδιδάσκοντες τὴν βίαν καὶ
ὅσα ὑπέμνοντο ἑπιτορῆς γυμνασίου ὁ βασι-
λεὺς, τοσούτον ἐπέκρινε τῆς ὀργῆς, ὅσον λα-
βραῖως μοδῆσεν τὴν ἐπάρχον κελύσσει, συλλα-
βῆν καὶ θανάτῳ ζημιῶσαι οὐδ' ἄνδρας ὁ δὲ
περίπος ἔθανάτω ξένῳ πρὸς τὴν διοχμήμη
ἀποδοθήσει δειδίως ὁ ὑπαρχὸς μὴ εἶσεν
ἵνα ἔκ πληθους ἀλογον ὑπομείνη ἐν τῷ φα-
νερῷ φονεῶν αὐτὰς, πλάττει εἰς ἔξορίαν
πέμπει οὐδ' ἄνδρας τῶν ἰεργῶν κατὰ δε-
ξασμῶν, ὁ ὑπαρχὸς κελύσει, πλοῖον ἐμβλη-
θείας, ὡς ἴππην τὴν ἔξορίαν δῆθεν ἀπάγει
ἐν λιμένι τοῖς ναύταις, ἐπειδὴ καὶ με-
σεγγῶν ἔπελάγας, ὑφάψαι τὸ πλοῖον
ἵνα τὸν περίπον τῆτον ἀποθανόντες, μὴ ἔξωσι
οὐδ' κηδύονται ταῦτα ἐγγόντο καὶ ἀναχθέν-
τες, καὶ μέσον τὸ ἀσακνὲς πελάγας γυμ-
νασίου, ποιῶσι τὸ πρῶτον εἰς ἕτερον τε
παρεπόμενον ἀκάπον μελαβάντες ἀπεχώρη-
σαν, τὸ πλοῖον ὑφάψαντες συμβάν ὁ ἀνεμον
πῶν ἀφελώτων σφοδρὸν, ἔξωθειται Ἰπ-
πολύ καιομένη ναῦς ὡς ταχίον μὲν τὴν
ὄρμην ποιῶν διαρκέσαι ὅ ἀρετὰ ἐπινεία, ὡ
πρῶτον μὴ δακιδύει, κακὴν τελέως σὺ
τοῖς ἀνδράσιν ἀναλωθῆναι τῆτον οὐκ ἀπμώ-
ρητον ἔλεγον γε γυμνασίου πολλοὶ λιμὸν γδ σὺ
τοῖσι ἐπισπῶν ἔχει γυμνασίου πρὸς τὰ Φρυγῶν ἔθνη
ὡς ἀνάγκη ἔχειν πρὸς ὀλίγον τὴν χώρας ἀπα-
νίστασι τῶν οἰκόντων οὐδ' πλείονας, καὶ κα-
ταφύγειν ἐπὶ τὴν κωνσταντινέπολιν, καὶ ἄλλας
ἐπαρχίας αἰεὶ γὰρ δὴ κωνσταντινέπολις, καὶ
ἀπφρασεῖσθεσα πλήθη, τὰ πολλὰ ἐυθνεῖ-
ται, τὰ δὲ δια θαλάσσης ἔχειν τῶν πανταχό-
θεν ἐπιπλέων τὸν πρῶτον οὐκ ἔχει, ὅτι οὐκ ἔχει
ἵνα πῶν ἀφαιρέμενον, ἀφθονον αὐτῆ,
ἵνα πρῶτον δὲ ἐθῆ, παρέχει τὸν σίτον.

NAM cum lecti quidam religiosi vi-
ri, ordinis Ecclesiastici, octoginta
numero, quorum principes erant Urbanus,
Theodorus ac Menedemus, Ni-
comediam profecti libellos supplices
Imperatori obtulissent, quibus ei Aniano-
rum violentiam suggerebant, & quan-
ta mala ipsi ab illis perpeffi essent: Im-
perator irā succensus, in praesentia qui-
dem eam occultavit. Clam vero man-
davit Modesto Praefecto, ut homines
comprehensos neci daret. Porro mor-
tis genus novum fuit atque inusitatum:
ac proinde memoriae tradi debet. Prae-
fectus metuens, ne si homines illos sub
oculis omnium interficeret, seditionem
contra se imperitae multitudinis concitaret,
singit se illos in exilium missurum
esse. Quod cum illi constanti animo
exceptissent, Praefectus eos in navigium
imponi jubet, tanquam in exilium ab-
ducendos: praecipiens Nautis, ut post-
eaquam ad medium Pelagus pervenis-
sent, navigium incenderent: ut hoc ge-
nere mortis extincti, sepulturā etiam
privarentur. Sic igitur factum est.
Nautae ex portu profecti, cum ad me-
dium Astaceni sinus venissent, faciunt
id quod imperatum fuerat: & succensa
nave in scapham quae pone sequebatur
transgressi, discesserunt. Cum autem
ventus subolanus vehemens ingruisset,
navis quae conflagrabat, violentius im-
pelli coepit: adeo ut velociori quidem
cursu ferretur, integra autem pervene-
rit ad navale cui nomen est Dacidizo,
ibique cum viris ipsis penitus consum-
pta sit. Atque hoc scelus nequaquam
inultum mansisse plerique referunt. Sta-
tim enim secuta est fames per univer-
sam Phrygiam adeo gravis, ut plerique
Dincolatum ex suis sedibus ad tempus
migrare necesse habuerint, & par-
tim Constantinopolim, partim ad alias
Provincias se receperint. Etenim Con-
stantinopolis, quamvis innumerabilem
populi multitudinem alat, semper ta-
men annonae abundat copia, tum quod
res omnes ad victum necessariae mari
ad eam importantur: tum quod Pon-
tus Euxinus ei adjacens, frumenti co-
piam, quotiescunque opus fuerit, ei
suppeditat.

ὅς ἀν' εὐρίσκη, καὶ ἡ γυνὴ, ἤκαστα, ἔφη, καὶ δια-
τῆτο πειρῶν, ὡς ἐκεῖ εὐρεθῆναι, καὶ πρὸ τῆτο
τὸ μικρὸν ἔλκεος παιδίον φήσαντο. Ἐπάρ-
χε, ἡ γυνὴ φησὶν, ὡς ἐκ αὐτοῦ μαρτυρεῖς κα-
ταξιοθῆναι ταῦτα ὡς ἤκαστον ὁ ἀνὴρ, ἔτεκμή-
ρατο τῶν συνερχομένων τὴν δόξοισιν, καὶ
εὐθὺς ᾤδρα γόμῳ, ὡς τὸν βασιλέα, ἐδί-
δασκεν αὐτόν, ὡς εἶπεν πάντες ἔτοιμοι ὑπὲρ
τῶν αὐτῶν δόξοισιν πιστεῖν, καὶ ἀλογον
εἶναι εἰπὼν τοσάτους ἐν βραχέϊ χρόνῳ ἀνε-
λεῖν, παρέπεισε τὸν βασιλέα παύσασθαι τῆς
ἔργης, τῆτον τὸν τρόπον ἐδεσητο, τὸ μὴ κα-
ταπολεμηθῆναι ὑπὸ τῶ οἰκείῳ βασιλέως,
ἔξέφυγον.

A d Praefecto esse interimendos. Mulier,
audivi equidem, ait, atque idcirco fe-
stino ut ipsa quoque illic inveniar. Cum-
que Praefectus dixisset: & quod hunc
parvulum trahis? respondit mulier, ut
iste martyr ium tubire mereatur. His
auditis Praefectus conjecit ex eo, quan-
ta esse reliquorum qui eò conveniebant
animi confidentia. Statimque ad Impe-
ratorem regressus, retulit illi cunctos ad
mortem pro fide sua subeundam paratos
esse. Simul absurdum esse dicens, tantam
multitudinem momento temporis in-
terficere, Imperatoris iram compescuit.
Ad hunc modum Edesseni, ne ab Impe-
ratore suo tanquam ab hoste vastarentur,
effugerunt.

Κεφ. ιθ'.

CAPUT XIX.

Ὁ βασιλεὺς ἄλλοι πολλοὺς ἀνέλε, σοιχατοῦ ἔπιτα ἔχοιται ἐν
τῇ καταρχῇ, ἔδόμενα, ἐκ τριος νεκουμαντίας τῶ-
το φημι εὐρίσκη.

Quomodo Imp. Valens multos qui primam sui
nominis literam ὁ haberent occiderit, ob quan-
dam divinationem qua id predi-
ctum fuerat.

Υπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ δαίμων πρὸς
ἀλασθετῆ τῶ βασιλέως ἀμότην ἀπε-
χῆσατο, ἀνέπεισε γάρ τινας, ᾤδρα γόμῳ
μακρὰς τίς μὲν ἀλένη βασιλεύσειν, νεκου-
μανθίαν ποιήσασθαι οἷς τισι μαχητῇ τινι
μαχητῆρα χρωθῆναι, ἀνέλεν ὁ δαίμων ἐ
φανερῶ, ἀλλὰ συνήθως λοξὰ δειξάσας τῶ
σαρα γράμμασιν, καὶ ἐ, ἔ, ὁ, καὶ δ'. εἰπὼν
ἐν τῆτον ἀρχεῶσ τῆτον μὲν ἀλένη
βασιλεύσει, εἶναι ὅ αὐτῶ συνήθων ἦκει ὅ
εἰς τὰς ἀκοὰς τῶ βασιλέως ἡ τῶ γρομέ-
ων φήμη, καὶ γὰρ παρεχόμεν τὸ μέλλον εἰ-
δέναι Θεῶ, καὶ ποιεῖν ὁ ἔδοκει τῶ πάντα διοι-
κεῖν καλῶς, ἀλλὰ παρὶς τὰ τῶ χειρῶ-
τισμῶ ᾤδρα γόμῳ, ὧν ζῆλον ἔχεν ἐνό-
μιεν, πολλὰς ἀπώλλυν, ὡς τυραννῆσεν
ὑπὸ πῶθεν ἀπεκλινῶν ἐν Θεόδωρῳ, καὶ
Θεόδω, ἔ Θεόδωσοι, καὶ Θεόδωλοι, καὶ ὅσοι
τῆτον εἶχον ὀνόμασιν ᾤδρα γόμῳ ἐν οἷς ἔ
Θεοδοσιολός τις, ἀνὴρ ἡνωτῶ ἐν τῶ εὐ-
πατρίδων τῆς ἰαπωνίας καταγόμῳ, ἀνη-
ρεῖτο ὑπὸ τῶ ᾤδρα γόμῳ δέξας, πολλοὶ τὰ
ἑαυτῶν ὀνόματα μετετίθεσαν, ἀπαρνήμε-
νοι ὁ οἱ γονεῖς τεχθεῖσιν ἐπέθεσαν, ὡς κίν-
δυνον εἶχον, ᾤδρα μὴν δὴ τῆτον τοσαῦτα
ἠρῶσα.

Per idem tempus, pessimus quidam
dæmon Imperatoris abusus est cru-
delitate. Quosdam enim homines eò
impulit, ut per magicas artes seutaren-
tur, quisnam post Valentem Imperio ef-
set poriturus, Qui cum magica quadam
incantatione uii essent, dæmon, ut so-
let, non aperta, sed obliqua quædam
responsa dedit: quatuor duntaxat osten-
sis literis, θ, ε, ο, δ': ab his incipere di-
cens nomen illius qui post Valentem
imperaturus esset; nomenque ei com-
positum esse. Hujus rei fama ad Princi-
pis aures pervenit; Ille vero rerum fu-
turarum notitiam, & jus arbitriumque
faciendi quidquid voluerit, Deo
cuncta rite administranti neutiquam
reservavit: sed spretis Christianæ re-
ligionis præceptis, quorum se studiosis-
simum esse arbitrabatur, plurimos intere-
mit, quos Imperium affectare suspicaba-
tur. Necabantur itaq; Theodori, Theo-
dori, Theodosii ac Theoduli, & quot
hujusmodi habebant nomina. Inter
quos etiam Theodosiolus quidam vir
fortissimus, nobili genere in Hispania
oriundus, neci datus est. Itaque ob im-
minentis periculi metum, multi tunc
nomina sua immutarunt, ea quæ a pa-
rentibus acceperant, tanquam peri-
culo obnoxia ejurantes. Sed de his
hactenus.

A

CAP. XX.

Κεφ. κ'.

De obitu Athanasii, & de promotione Petri.

Περὶ τῆς ἀθανασίου τελευτῆς, καὶ πίστεως προσηγορίας.

Sciendum porro est, quamdiu super-
stites fuit Athanasius Alexandrinae ur-
bis Episcopus, Imperatorem, divinā id
agente providentiā, abstinuisset a vexa-
tione Aegypti atque Alexandriae: quip-
pe qui comperisset, maximam illic ho-
minum multitudinem Athanasio fave-
re: atque idcirco metueret, ne ortā
Alexandriae seditione, plebs quae suo-
pte ingenio ferventior est, publicis re-
bus damnum afferret. Porro Athanasius
Gratiano iterum & Probo Consulibus,
post tot & tanta pro Ecclesia certamina
ex hac luce migravit, cum annos sex &
quadraginta non sine ingentibus pericu-
lis Episcopatum administrasset: succes-
sorem relinquens Petrum virum religio-
sum ac disertum.

Ἰστέον ὅτι ἕως αὐτῆς ἀθανασίου ὁ τῆς
ἀλεξανδρείαν ἐπίσκοπος, ἐκ πινθη-
ραίων καὶ τῆς αἰγυπτίου βασιλέως, πυνθη-
ραίων πλείονες εἶναι καὶ αὐτὴν τὸ πᾶν τῶν
προσηγομένων ἀθανασίῳ, καὶ ἐν τῆσι ὑπο-
μεινόμεναι, μήποτε ἡρομένης καὶ τῆς ἀλεξάν-
δρειαν σάσεως, φύσει τὸ δημῶδες ἐνθερμώ-
ν ὑποβλάψῃ τὰ δημόσια πράγματα ὅτι
ἀθανάσιος ἐν ὑπαλείᾳ γραμμάτι τὸ δεύτερον
ἔπερθε, καὶ πολλὰς ἐκείνης οὐδὲ ὑπερ-
ἐκκλησίας ἀγῶνας τὸν τῆδε βίον κατέλεπε
τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτη σὺ πολλοῖς κινδύνοις
τὴν ἐπισκοπὴν διαύσας, καταλιπὼν εἰς τὴν
ἐαυτῶ τόπον πέτρων, ἀνδρᾶ εὐλαεῖ καὶ ἐπι-
λόγιμον.

CAP. XXI.

Κεφ. κα'.

Quomodo post mortem Athanasii; Ariani ius-
su Valentis Imp. Lucio quem prius ordinave-
rant, Ecclesias tradiderunt, & Petrum cu-
stodis manciparunt.

Ὅτι ἀθανάσιος τελευτήσας, οἱ ἀρειανοὶ προσέειπεν βασιλεῖ
ἐλάττω, λυκίῳ τῷ ὑπ' αὐτῶν πρότερον χειροτονηθέντι τῶν
ἀλεξανδρείαν ὑποβλάψῃ τὰ δημόσια πράγματα ὅτι
ἀθανάσιος ἐν ὑπαλείᾳ γραμμάτι τὸ δεύτερον
ἔπερθε, καὶ πολλὰς ἐκείνης οὐδὲ ὑπερ-
ἐκκλησίας ἀγῶνας τὸν τῆδε βίον κατέλεπε
τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτη σὺ πολλοῖς κινδύνοις
τὴν ἐπισκοπὴν διαύσας, καταλιπὼν εἰς τὴν
ἐαυτῶ τόπον πέτρων, ἀνδρᾶ εὐλαεῖ καὶ ἐπι-
λόγιμον.

Confestim igitur Ariani animos re-
sumplere, ob Imperatoris religio-
nem insolentiā elati. Et absque mora
Valenti qui tum Antiochia versabatur,
rem significarunt. Quam occasionem
opportune sibi oblatam arripiens Euzo-
ius, qui tum apud Antiochiam Arianae
praerat Ecclesiae, ambivit ut ipse Alexan-
driam mitteretur, quod ejus loci Ecclesias
Lucio Ariano traderet. Idem quoque vi-
sum est Imperatori. Protinus itaque cum
Imperialibus copiis Alexandriam venit.
Nam & Magni regiorum thesaurorum
Comes una cum illo perrexit. Et man-
datum Imperatoris missum est ad Palla-
dium Praefectum Aegypti, iussumque
erat ut milites operam suam ac ministe-
rium praebent. Quocirca Petrum qui-
dem comprehensum in vincula conje-
cerunt: reliquis autem clericis fugatis
& hac atque illac dispersis, Lucium in
Episcopali sede collocarunt.

Ἐγὼ ἐν ἀνεθάρρην οἱ ἀρειανίζοντες, τῶν
βασιλέως ἀνχῶνες ἡρησκείας καὶ μη-
δὲν μελλήσαντες, γινώσκοντες βασιλεῖ καὶ τῶν
ἀντιόχεια τότε διαγόνοι, τότε δὴ καὶ ἐν ὑπα-
λείᾳ γραμμάτι τὸ δεύτερον ἔπερθε, καὶ πολλὰς
ἐκκλησίας ἀγῶνας τὸν τῆδε βίον κατέλεπε
τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτη σὺ πολλοῖς κινδύνοις
τὴν ἐπισκοπὴν διαύσας, καταλιπὼν εἰς τὴν
ἐαυτῶ τόπον πέτρων, ἀνδρᾶ εὐλαεῖ καὶ ἐπι-
λόγιμον.

Κεφ. κβ΄.

CAPUT XXII.

Ὅτι πολλῶν κακῶν ἡγομένων αἱ τῶν λυκίου ἐνθρονισμῶν, σαβί-
νος ὁ μακεδονικός ἔδενος ἐμνημόνευσε πρὸς τὴν συγγραφὴν ἐμ-
νήσει, ὅς ἐστι συγγραφεὺς τῶν δαμάθων τῶν ῥωμαίων ἀπὸ τῶν οἱ δὲ ἀ-
ρειανοὶ καὶ λυκίος, πλεῖστα κακὰ τοῖς ἐν ἐρήμῳ ἀγίοις μονά-
ζουσιν ἐσθλίσαντο.

Quod malorum que in enthronismo Lucii acci-
derunt, Sabinus quidem scriptor Macedonia-
nus nullam mentionem fecit: Petrus vero in
epistola sua meminit. Qui ad Damasum Rom.
Episcopum fugiens evasit: Lucius vero & Aria-
ni Monachos in solitudine plurimis ma-
lis affecerunt.

Οια μὴν ἐν κακὰ ἔτι τῆς εἰσόδου λυκίου
γεγενημένη, ἢ ὅσα καὶ τῶν ἄλλων ἐγένοντο,
ἢτε δικαστηρίοις, καὶ ἐκτὸς δικαστηρίων ἐπεσ-
χθη, ὅπως τὸ οἰκονομικὸν βασιλικὸν ποικίλως ὑπε-
βλήθησαν, οἱ δὲ καὶ μὲν τὰς βασιλικὰς ἐξουσί-
αθισαν, σαβίνο μὴν ἐδ' ἠντιμαζὴν πεποίηται
μνήμην δεικνύων ὅτι τὸ ἡμισυ, κρύπτει τὰ
τῶν φίλων ἀδικήματα πέτεται δέ τοι γράμ-
μασιν οἰκείοις, ἀ μὲν τὴν ἐν τῶν δεσμοῦν φυ-
γὴν ταῖς πανταχοῦ ἐκκλησίαις διεπέμψατο,
φανερὰ τοῖς πᾶσι κατέστησεν ὅσα μὴ ἐν δια-
τάξει τῆς εἰρήνης ἰσχύσας, πρὸς δαμάθων
τῶν ἐπίσκοπον ῥώμης ἀνέδραμε. πάλιν δὲ οἱ
ἀρειανοὶ ὅς ὀλίγοι τυγχάνουσιν, τῶν καὶ τὴν ἀ-
λεξάνδρειαν ἐκκλησιῶν ὁμοῦς ἐκράτησαν, καὶ
πολλοὶ δὲ ἐν μέσῳ χρόνῳ ἐγένετο, καὶ βασι-
λέως ἐκέλευσε πρὸς ἀγαθὰ, τῆς τε ἀλεξαν-
δρείας καὶ πανταχοῦ τῆς αἰγυπτίας ἐλαυνεῖν
ὅσα φρονεῖν τὸ ὁμοῦσι ἐπέτατο ὅτι καὶ
ὁ ἀρχων, σὺν πολλῶν πλὴθει στρατιωτῶν διώκει
πανταχοῦ, ὅσας ἐκέλευε λυκίῳ ἐσκυλῶν
ἢ τρωκαύτων καὶ ἐταραξάν, καὶ δεινῶς κατεπο-
λέμισαν τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναστήρια ἐπελ-
θόντες γένετο γυμνοὶ ἀνδράσι, καὶ ἐδ' ἐ-
τὴν χεῖρα αὐτῶν ἐπέκεινεν πρὸς πληθὺν ἀ-
ρειωτῶν, ἕως ἐλεηνῶς ἐξεπόρθησαν, ὡς εἰ-
ναίλογον κρείσσονα τὰ καὶ αὐτῶν πάθη γυμ-
νῶν.

Porro quæ mala in ingressu Lucii
perpetrata sunt, & quæ adversus il-
los qui expulsi sunt, tum in judiciis, tum
extra judicium sunt gesta: & quomo-
do alii quidem variis tormentis excru-
ciati, alii vero post cruciatus etiam exi-
lio damnati sunt: Sabinus quidem nul-
latus commemoravit. Nam cum ipse
Semiarianus esset, amicorum suorum
scelera obtexit. Petrus vero per literas
suas, quas ex vinculis elapsus ad omnes
ubique Ecclesias scripsit, omnibus ea
patefecit. Et hic quidem cum se ex
carcere proripuisset, ad Damasum Ro-
manæ urbis Episcopum contendit.
Ariani vero, licet numero pauci, ni-
hilominus Alexandrinas Ecclesias de-
nuò obtinuerunt. Nec multo post, ex
Imperatoris rescripto universi qui fidei
confubstantialis profitebantur, tum ex
urbe Alexandria, tum ex universa un-
dique Ægypto pelli jubentur. Simul
Præfecto Ægypti mandatum est, ut mi-
litari manu ubique persequeretur eos
quos Lucius pelli iussisset. Eodem
tempore Monasteria in solitudine vexata
ab illis atque exagitata & crudeliter
oppugnata sunt. Armati enim irrucen-
tes in viros inermes, qui ne manum
quidem extendere ad feriendum vole-
bant, adeo atrociter eos devastarunt,
ut quæ adversus illos perpetrata sunt,
omnem dicendi superent facultatem.

Κεφ. κγ΄.

CAP. XXIII.

Κατάλογος τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀγίων μοναζῶν.

D Catalogus sanctorum Monachorum qui in
solitudine vixerunt.

Επειδὴ δὲ τῶν ἐν αἰγυπτίῳ μοναστηρίων
μνημὴν ἐποιήσαμεν, ἐδ' ἐν κωλύει περὶ
αὐτῶν βραχίαια διεξελθεῖν τὰ ἐν αἰγυπτίῳ
ἀσκητήρια, ἴσως μὲν ἐν μακρῶν τῶν
χρόνων ἔλαβε τὴν δόξαν ἐπὶ τῶν
ἐπιπέτοι καὶ ἔτι μείζονα πρὸς ἐκείνους
ἀνδρῶν θεοφιλῶν, ὃ ὄνομα ἦν ἀμμων
ὅσα νεῖον ὡν παρηλείτο τὸν γάμον ὡς

Sed quoniam Monasteriorum Ægy-
pti mentionem fecimus, nihil vetat,
quo minus de iisdem pauca dicamus.
Monasteria quæ in Ægypto sunt,
forsitan quidem ab ultima antiqui-
tate traxerunt originem. Aucta ta-
men & amplificata sunt mirum in
modum à viro sanctissimo, cui no-
men erat Ammon. Qui cum esset
adolescens, nuptias averfabatur. Sed

cum nonnulli ex propinquis eum hortarentur, ut uxorem duceret, nec conjugium contumeliis afficeret, paruit ille & nuptias celebravit. Statimque cum virginem è thalamo apprehensam cum solenni pompa duxisset in cubiculum, tandem propinquis ac familiaribus digressis, ipse Apostolicum librum in manus sumens, epistolam Pauli ad Corinthios legere cepit, & quæ ille conjugatis præciperet, conjugi suæ exponere. Multa præterea ipse aliunde adjiciente, docet, quanta conjugium habeat incommoda, quantisque molestiis plenus sit viri ac mulieris convictus: quam acerbi dolores mulierem gravidam excipiant: addens etiam molestias quæ ex liberorum educatione nasci solent. Tunc vicissim castitatis commoda cepit recensere: quam libera sit vita pura, incorrupta & ab omni labe vacua: & quod virginitas homines Deo proximos faciat. Hæc & alia ejusmodi plurima apud uxorem suam virginem locutus, persuasit illi, ut simul ambo antequam congregerentur, sæcularem vitam abjicerent. Cum hæc inter se pacti essent, ad montem qui Nitriæ dicitur, se conferunt. Ibi in tugurio degentes, ad modicum tempus communi usi sunt monasterio, sine ullo virilis ac muliebris sexus discrimine, cum unum essent in Christo, sicut ait Apollolus. Non longo post tempore, novitia & incorrupta virgo Ammonem sic allocuta est. Te, qui castitatem confectaris, non decet in tam arcto domicilio mulierem intueri. Quamobrem, si placet, uterque nostrum separatim exercitationes nostras peragamus. Id quoque pactum ex æquo placuit ambobus. Sejuncti igitur à se invicem, reliquum vitæ tempus ita transegere: à vino quidem & oleo abstinentes: solo autem pane, interdum post diem integrum, interdum post biduum, post plures nonnunquam dies vescentes. Hujus Ammonis animam post obitum ab Angelis susceptam Antonius, qui iisdem vivebat temporibus, vidit, sicut in ejus vita narrat Athanasius Alexandrinus Episcopus. Multi porro hujus Ammonis vitam imitati sunt: & montes Nitriæ atque Scetis paulatim Monachorum multitudine sunt repleti: quorum omnium

A δέ πινες τῶν παρορηκόων παρήνεον μὴ καθυβρίζεν τὸν γάμον, ἀλλὰ γυναικὰ ἀγαθὴν πείθει μὲν, καὶ ἔρχεται ἐπὶ γάμον εὐθύς ἢ δὲ τὴν πασὰν ὡσαυτῶν τὴν παρθένον, καὶ ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν κοιτῶνα μὲν τὴν εὐθυίας πομπῆς, τέλος ἀναχωρησάντων τῶν ἑπιτηδέων, αὐτὸς βιβλίον λαβὼν δόξολογικόν, τὴν πρὸς Κορινθίους Παύλου ἀνεγνώσκων, καὶ πρὸς τὴν γαμήλιον τὴν δόξολογίαν ἀναγινώσκων, ὡσαυτῶν γαμήλιον τὴν δόξολογίαν ἀναγινώσκων, πολλὰ δὲ καὶ ἔξωθεν αὐτὸς παρορηθεὶς ἐδίδασκων, ὅσα οὐ γὰρ ἔχει φορητὰ, ὅπως τὴν ἐπὶ δὴ μὲν ἀνδρὸς καὶ γυναικῶν συμβίωσιν, ἢ οἰαζόμενες τὴν κυοφορῆσιν ἐπιδέχονται, καὶ τὰ ἐκ τῆς παιδοτροφίας παρορηθεὶς ἀποχρηστικῶς ἐπὶ τῆς ἀγνείας χρεώσεται, ὅπως ὁ καθαρὸς βίβω ἐστὶν ἐλευθερὸς ἀμολυγῶν, καὶ πάντος ῥύπτω ἐπιπέσει παρθένοια ὡσαυτῶν εἶναι ποιεῖ ταῦτα καὶ παλαιὰ τοιαῦτα πρὸς τὴν γαμήλιον παρθένοιασαν διελθὼν, πείθει αὐτὴν σὺ αὐτὰ πρὸς τὴν συνελθῆναι, δόξα δὲ τῷ βίῳ τῷ κοινῷ καὶ ἐταύτας ἀμφω τὰς συνθήκας ἐπιμένονοι, ἐπὶ τὸ ὅτι τὴν καλεμένην νηστείας χρεώσιν ἐκεί τε βραχὺν χρόνον καλύψῃ διαίτησιν, ἀσκήθηλον εἶχον κοινόν, ὅσα ἔχοντες ἀποχρηστικῶς ἀπὸ τῆς ἀγνείας τε καὶ ἀρρένων, ἀλλὰ οὐκ ἐπὶ τὸν δόξολογικὸν ἐν Χριστῷ ἐπολλῶν τὴν δραμόνῃ καὶ τῆς νεόνυμφου καὶ ἀμολυγῶν τοιαύτα πρὸς τὸν ἀμῶν ἐλεξεν ἐπιπέπον, ἐφη, ἀσκήθησι βίῳ σωφροσυνῶν, ὅρα ὅτι σέ τω οἰκῆ μακρῆ θήλειαν διὸ εἰ δοκεῖ, ἐκαστὸν ἰδίαν τὴν ἀσκήσιν ποιῶμεθα αὐτῶν παλαιὰ συνθήκῃ ἡρεσκον ἀμφοτέροις καὶ χρεώσιν ἐπιπέπον ἀπὸ ἀλλήλων, ἔτι τὸ λοιπὸν τὰ βίβω δύνανται, ἀπεχόμενοι οἶνε τε καὶ ἐλαίῳ, μόνον τὸ ξηρὸν ἄρτον, καὶ αὐτὸν ποτε μὴ ὑπερβαίνοντες, πότε δὲ ὑπερβαίνοντες, ἐστὶν ἢ ὑπερβαίνοντες ἐδιδασκῶν τῆς ἀμῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γὰρ ἀναλαμβανόμενον ὑπὸ ἀγγέλων ὡσαυτῶν ἀνὸν βίβωσας ἀνώνυμος ἐθεάσατο, ὡς φησὶ τὸν βίβω αὐτῶν ὅτι ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος ἐθανάσιον ἐζήλωσαν ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀμῶν πάντων πολλοὶ καὶ ἕως μέρους ἐπιπέπον τὸ τῆς νηστείας ὄρον, ἢ τὸ τῆς σκίτιας, ἢ τῶν πηθῆς τῶν μοναχῶν ὡν παλαιῶν

τόν βίον συγγραφέω, ἰδίας ἔργον ἐστὶν ὑποθέ-
σεως· ἐπεὶ ἡ ἐγγύτης ἐν αὐτοῖς ἄνδρες θεο-
φιλεῖς, καὶ ἐν τῇ ἀσκήσει διαπρέψαντες, καὶ
δοσολοκὸν βίον βιώσαντες, χρειώδη τέ πνα
καὶ ἀξία τῆ ἀπομνημονεύεαδς ἐποίησαν τε
καὶ ἔλεξαν, χρησίμων οἶμαι ἐκ πολλῶν ὀλί-
γα ἐγκαταμίξαι τῇ ἱστορίᾳ, πρὸς ὠφέλειαν
τῷ ἐπιγυχανόντων λέγει· τοίνυν ἀμμεν
ἔοι γυμνὸν ἑαυτὸν μὴ ἐωρακεῖναι ποιεῖ, λέ-
γων ἀπεσπῆς εἶναι μοναχῶ, καὶ τὸ ἑαυτὸ σῶ-
μα γυμνὸν θεωρεῖν· καὶ ποτε διαβέβαιον πο-
ταμόν βελόμην, ὠκνεὶ ἀποδύσααδς ἤν-
ξατό τε τῷ Θεῷ, γρησάει ἀπὸ τῶν διά-
βασιν μὴ ἐγκοπομῶν τὴν πρεθεσιν καὶ ἀγ-
γελῶ μετέθηκεν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν τῆ πο-
ταμῶ· Δίδυμῶ ἀλλῶ ἔδοι μοναχὸς, ἐνε-
νηκόντα ἔτη βίως, εἶδεν ἀνδρῶπω σωέμεν-
εν ἀρεῖ τῆς τελειότης· Ἀρσένιῶ ἀλλῶ
ἔδοι τῷ νέων παισάντας ἔκ ἀφωείζεν,
ἀλλὰ ἔδοι παρεκόψαντας λέγων ὅτι ὁ νεῶ
ἀφορεωείς, κατὰ φρονήσεως γίνε· ὁ δὲ παρε-
κόψαι, τῆς ἐκ τῆ ἀφορεσμεῖ ὀδυῖνης τα-
χάτω λαμβάνει τὴν αἰδῶσι· Πίωρ, ἀει-
παλῶν ἡδῶιεν, πυθομένε δὲ πνῶ δια πᾶτως
ἔδοι· εἰ βέλομαι, ἔφη, ὡς ἔργω τῶ βρώ-
ματι χρήσααδς, ἀλλῶ ὡς παρέργω· πρὸς
ἄλλον ἢ πρὸς αὐτῆ ἐρωτήσαντα ἀπεκρίνα-
το· ἴνα μὴ δὲ ἐν τῷ ἔδοιεν, φησὶν, ἡδονῆς
σωματικῆς αἰδᾶνοισ ἢ ψυχῆ· Ἰσίδωρῶ
ἔλεγε τεσσαρακοσὸν ἔτῶ ἔχειν, ἀφᾶ εἰ
δᾶνεαδς μὲν τῆς κῆ· διάνοιαν ἀμαρτίας,
μὴδὲ ποτε δὲ συγκαταπίθεσθαι, μῆτε
ἐπιθυμία, μῆτε θυμῶ· Πάμβω δὲ ἀ-
γράμματῶ ὦν, παρεσθῆθη πνῶ τῶ δι-
δαχθῆναι ψαλμὸν ἀκῶσας ἢ τὸν πρῶτον
σῆχον τῆ λη· ψαλμῶ τῆ λέγοις, ἔπα φυ-
λάξω τὰς ὁδοῦς μου, τῆ μὴ ἀμαρτάνειν με ἐν
γλώσσῃ μου· δαίτερ ἀκῶσαι μὴ ἀνεχό-
μην, ἀνεχώρησεν· δρεκῆαδς φήσας τῆ τῶ
τῶ ἐν σῆχῶ, εἰάν διωπῆθῶ ἔργω αὐτὸν ἐκ-
μαθεῖν ἐγκαλέσαντος ἢ τῶ πρὸς δὲ δωκότῶ
τὸν σῆχον, διὰ τὴ ἐξαμύλιαις πρὸς δερα-
μῶν· χρεῖς μὴ ἐωρακεῖ αὐτὸν, ἀπεκρίνα-
το· ὅτι τῆ ψαλμῶ τὸν σῆχον ἐπῶ τῶ ἔργῶ
δῆμαθον· μετὰ ταῦτα δὲ πολλὰς ἐπι-
θεῖς χρεῖς, πρὸς πνα τῶ γνωρίμων ἐσω-

A vitas conscribere, peculiaris argumenti
opus foret. Verum quoniam inter illos
quidam Deo accepti & in monastica
disciplina illustres prae caeteris exstite-
runt, & vitam Apostolicam duxerunt,
& utilia quaedam ac memoratu digna
tum gesserunt, tum etiam dixerunt ;
opera pretium duxi, pauca ex multis hu-
ic Historie nostrae inferere, ad legen-
tium utilitatem. Ajunt igitur hunc
Ammonem nunquam se ipsum vidisse
nudum; solitumque dicere, turpe esse
monacho vel suum ipsius corpus nudum
spectare. Cunique aliquando fluvium
B trajicere vellet, pigeretque cum ves-
tes exuere, Deum precatus est, ut
ipsi absque ulla propositi sui jactura
transitus concederetur. Statimque ab
Angelo ad ulteriorem fluvii ripam trans-
latus est. Alius quidam monachus Di-
dymus nomine, licet nonaginta annos
vixerit, usque ad obitum tamen nulli-
us hominis contubernio est usus. Alius
item nomine Arsenius juniores mona-
chos qui deliquerant, a communione
minime separabat, sed eos qui provec-
tae essent aetate. Dicebat enim juvenem
qui excommunicatur, contumacem fieri:
seniorem vero cito excommunicati-
onis dolorem sentire. Prior ambulans
cibum sumebat. Interrogatus autem
quam ob causam ita comederet. Nolo,
inquit, ad cibum tanquam ad opus ali-
quod serium, sed tanquam ad rem super-
vacuam obiter accedere. Alteri ve-
ro de eadem re sciscitanti respondit :
Ne vel inter vescendum corporea vo-
luptate animus afficiatur. Isidorus di-
cebat, quadragesimum jam annum el-
se, ex quo peccatum in animo senti-
ret; se tamen nec cupiditati nec ira-
cundiae unquam consensisse. Pambos
cum expertus esset literarum, accessit ad
quendam ut psalmum disceret. Sed
D cum primum versum audisset octavi ac
tricesimi psalmi qui sic habet : Dixi,
custodiam vias meas, ne delinquam
in lingua mea : sequentem audire
nolens abscessit : unum hunc ver-
sum sufficere sibi dicens, modo il-
lum perfecte ediscere & opere ip-
so adimplere possit. Cumque is qui
versum discendum tradiderat eum re-
prehenderet, quod per sex continu-
os menses ad ipsum non venisset, re-
spondit se versum psalmi nondum ope-
re ipso didicisse. Multis deinde post
annis interrogatus a quodam ex fami-

liaribus, num versum illum didicisset: A
integris, inquit, novem ac decem annis
opore cum explere vix didici. Idem
cum quidam ad pauperum alimoniam
aurum ipsi dedisset, dixissetque: Nu-
mera quod dedi: Nihil, inquit, opus
est numero, sed recto animi affectu.
Idem Pambos rogante Athanasio Epi-
scopo, ex solitudine venit Alexandriam.
Cumque ibi scenicam mulierem con-
spicatus esset, illachrymatus est. Tum
vero sciscitantibus qui aderant, quam-
obrem flevisset: Duæ res, inquit, me
commoverunt: Prima est mulieris hu-
jus exitium: Altera, quod tantum ipse
studii ac diligentiae non adhibeo ut Deo
placeam, quantum adhibet illa ut ob-
scenis hominibus placere possit. Alius
quidam dixit, monachum qui opus non
faceret, non secus ac alieni cupidum, ju-
dicatum iri. Pitirus eximia quadam re-
rum naturalium cognitione erat instru-
ctus, & nova subinde naturalis philo-
sophiae theorematata ipsum aduentibus
exponebat. In singulis autem exposi-
tionibus Deum orabat. Porro inter
monachos qui eo tempore vixerunt,
duo fuere sanctissimi eodem nomine
nuncupati: uterque enim Macarius di-
cebatur. Quorum alter ex superiore
Ægypto, alter ex urbe Alexandria erat
oriundus. Cæterum ambo præ cæteris
illustres fuerunt: tum propter absti-
nentiam, tum ob mores & conversatio-
nem, tum ob miracula quæ per eorum
manus perpetrabantur. Ægyptius qui-
dem Macarius tot sanavit ægros, tot
obfessos à dæmonibus liberavit, ut quæ
per gratiam Dei gessit, separatim
opus desiderent. Erat porro reveren-
dus pariter ac severus erga illos qui
ipsum adibant. Macarius vero Alex-
andrinus, cum usquequaque similis
esset Ægyptio, in hoc uno discrepabat,
quod hilaris esset erga eos qui ad ipsum
accesserant, & urbanitate quadam ju-
niores ad disciplinam monasticam alli-
ceret. Horum discipulus Evagrius,
cum antea verbis solum philosophatus
esset, ab iis opere ipso philosophari
didicit. Qui primum à Gregorio Na-
zianzeno Constantinopoli diaconus ordi-
natus, postmodum unâ cum illo in
Ægyptum profectus est: ibique cum
supramemoratis viris congressus, eo-
rum vivendi genus æmulatus est. Nec
pauciora aut minora miracula ab illo,
quàm ab ejus præceptoribus sunt edita.

τήσαντα εἰ τὸν εἶχον ἐξέμαθεν, ἐν ὄλῳ
ἔφη, ὅνεακα ἰδεκά ἔτεσι, μόλις αὐτὸν περὶ
λεω ἐξέμαθον. Ο αὐτὸς δὲ δωκότος πρὸς χρι-
σίου εἰς διατροφήν τῶν πτωχῶν, καὶ ἐπὶ τῶν
δριθμῶν ὁ δὲ δωκά, ἔφη δριθμῶν ἐ χρι-
στεν, ἀλλ' ὕγιος διαθέσεως. ὅτι ὁ παμ-
βῶς, ἀθανάσιος τῆς Ἰπποκόπης ὡρα καὶ ἐπι-
στο, κατήλθεν ἐν τῆς ἐρήμης εἰς τὴν ἀ-
ξάνδρειαν ἰδὼν ὃ ἐκεῖ γυναικα θεατρικῶν
συνδρακρυς ἐγγέτο. τῶν δὲ παρόντων πτωχῶν
νων διὰ τὴν ἐδάκρυσε, δύο μὲν, ἔφη, ἐκινήσθη
B μὲν ἡ ἐκείνης ἀπώλεια ἕτερον δὲ, ὅτι ἐργα-
τηλικαὶ τὴν ἔχω σπασθῶν πρὸς τὸ δόξα
τῶ θεῷ, ὅλον αὐτῆ ἵνα δρέσῃ ἀνθρώπων αἰ-
χερῶν. ἀλλ' ὁ δὲ πρὸς ἐλεῖν, ὅτι ὁ μοναχὸς
μη ἐργάζοιτο, Ἰππίσῃ τῶ πλεονεκίη κερῶν.
Πηλὸς, πολλὰ πνα φυσικὰ θεωρημα-
τήσαστο ἢ σωεχῶς ἀλλοτε ἀλλὰ πρὸς τὴν
ἐντυγχάνοντας ἐλεῖν καθ' ἕκασον δὲ τῶ
θεωρημάτων ἵπυχετο ἐγγρότο ὃ ἐν τοῖς
ναχοῖς καὶ ἐκείνον τὸν χερόν, δύο ἀνδρῶν
θεοφιλεῖς ὁμώνυμοι ἑαυτοῖς ἑκάτερον
C αὐτῶ ὄνομα ἦν μακάριος. ὃν ὁ μὲν ἐν τῶ
ἀνω αἰγύπτῃ ἦν ὁ δὲ, ἐν τῆς ἀλεξάνδρειας
πόλεως. ἀμφοτέροι δὲ, πολλῶν ἐπι-
ἐγγρότο πεισῶν, δι' ἀσκησιν, διὰ τῶ
διὰ τῶπον, διὰ τὰ ἐν χερσὶν αὐτῶν γρη-
να θαυμάσια ὁ μὲν ἐν αἰγύπτῳ μακάριος
τοσαύτας θεραπείας ποισάμην, καὶ τῶ
σάτες τῶν δαιμονῶν ἰλῆλασε δαιμονί-
ως ἰδίας δειῶς συγγραφῆς, ὃν χερῶν
διεπράξατο ἦν ὃ μὲν ἔβουλαβῆς πρὸς τὴν
ἐντυγχάνοντας ἀνσπρός. ὁ δὲ ἀλεξάνδρειας
μακάριος καὶ πάντα ὡραπλήσιος. αὐτῶ
D αἰγύπτῳ, ἐν τῶ τῶ δὲ ἰλλασσέν, ὅτι πρὸς τὴν
ἐντυγχάνοντας ἰλαρός τε ἦν, καὶ τῶ χερῶν
λίξασ, ὅτι νέος ἦν πρὸς ἀσκησιν. τῶ
εὐάγριος γρημῶν μαθητής, τὴν δὲ ἐπὶ
φιλοσοφίαν ἐκτίσαστο. πρὸς ἕτερον λόγον
νω φιλοσοφῶ ὃν ὅς ἐν τῆ κωνσταντίνης πό-
πο γρηγορεῖς ἔνα ζιανζιῶς εἰς τὴν ἔδω
να πρὸς χερῶν εἰς τῶ ξιν, εἶτα ἀμα αὐτῶ εἰς τὴν
αἰγύπτον κατελθῶν, καὶ τοῖς πρὸς χερῶν
τυχῶν ἀνδράσι, τὸν ἐκείνων βίον ἐξήλασε
καὶ τοσαύτα τερεῖσια ἐν ταῖς χερσὶν αὐ-
γέγονεν, ὅσα ἐ ἐν ταῖς τῶν αὐτῶ καθηγητῶν

τέτω καὶ βιβλία ἄγαθὰ περὶ αἰῶνα συγγραφήματα ὧν τὸ μὲν, μοναχὸς ἢ πῶς περικλήτης ἐπιγραφήματα τὸ δὲ, γνωστικὸς ἢ πρὸς τὸν καταξιοθέντα γνώσεως κεφάλαια δὲ αὐτῶν πενήκοντα τὸ δὲ, ἀνιέρηλικὸς δὲ τῶν θείων γραφῶν πρὸς οὐδὲν περιέχοντας δαίμονας, ἐν ὅκτω διηρημένον μέρεσι, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτῶ λογισμῶν καὶ ἑξακόσια περὶ γνωστικὰ πρὸς ἐπιλήματα ἐπὶ μὲν καὶ σιχηρὰ δύο ἐν πρὸς τρεῖς ἐν τοῖς κοινοῖσι ἢ ἐν συνοδαῖσι μοναχῶν καὶ ἐν πρὸς τῶν παρθένων ἅπαντα ὅπως ἐστὶ θαυμαστά, οἱ ἐντυγχάνοντες εἶδοντα ἔνκαυρον δὲ, ὡς ἠγέμεθα, μικρὰ τῶν αὐτῶν μνημονοδθέντων πῶς τῶν μοναχῶν τέτοις συνοδαῖσι φησι γδ κτλ λέξιν ταύτην ἀναγκαῖον καὶ τὰς ἰδέας τῶν προοδυσάτων μοναχῶν ὁρθῶς διηραῖον, καὶ πρὸς αὐτὰς καθορθῶς πολλὰ γὰρ ἐστὶν ἅπαντα ῥηθέντα τε καὶ πρὸς ἐπιλήματα καλῶς ἐν οἷς καὶ τέτοτις ἐφησεν, ὅτι τὴν ἐρησίαν καὶ μὴ ἀνώμαλον διαίτην ἀγάπην συζυγῆσαι, θάψον διάγειν τὸν μοναχὸν εἰς τὸν τῆς ἀπαθείας λιμένα ὁ δὲ αὐτὸς ταρασομένον πρὸς νύκτωρ τῶν ἀδελφῶν, τῶν φασμάτων ἀπήλλαξεν, ἀδελφὸς μὲν ἡμετέρας ὑπερήσασα πρὸς τάξας ἰδὲν γδ ἕως ἐρωτηθεὶς ἐφησεν, ὡς ἐλέω τὰ τοιαῦτα κατασβέννεται παθητῶν δικαίᾳ Ἀντωνίᾳ πρὸς ἡλθὲν περὶ τῶν τότε βιβλίων, καὶ πῶς διακαρτερεῖς, εἶπεν, ὦ πάτερ, τῆς ἐκ τῶν βιβλίων πρὸς ἐπιλήματα ἐρησιμένῳ τὸ ἐμὸν βιβλίον, ἐφη ὁ Ἀντωνίῳ, ὦ φίλόθε, ἡ φύσις τῶν γεγονότων ἐστὶ, καὶ πάρεσιν ὅτε βελομαι οὐδὲν λόγος ἀναγνώσκων οὐδὲν τῶν θεῶν ἠρώτησέ με τὸ σκεῖν τῆς ἐκλογῆς, ὁ αἰγύπτιος γένοιτο μακάριος, τί δὴ ποιεῖς μνησικακῶντες μὲν τοῖς ἀνθρώποις, τὴν μνημονοδικὴν δὲ ψάμιν τῆς ψυχῆς ἀφανίζομεν δαίμονας ὅσοι μνησικακῶντες, ἀελαβῆς διαμένομεν καμῶν πρὸς τὴν διόχερσιν διδορήσαντες, καὶ πρὸς ἀκαλῆν τὸν λόγον μαθεῖν διότι, φησὶν ὁ κείνῳ, τὸ μὲν πρὸς τὸν πᾶσι πρὸς φύσιν τὸ δὲ δεύτερον καὶ φύσιν ἐστὶ τὸ δεύτερον παρὰ βάλλον καὶ ἀνιέρη τὴν

A Hic libros conscripsit valde utiles: quorum unus Monachus inscribitur, seu de virtute activa: alter Gnosticus, vel ad eum qui scientiam consequi meruit. Hic liber in quinquaginta distributus est capita. Tertius Antirethicus inscribitur, ex divinis Scripturis collectus contra demones tentatores: & in octo partes divilus, juxta numerum octo cogitationum. Scripsit praeterea gnostica problemata sexcenta. Denique duos carminum libros: alterum ad Monachos qui in cenobiis seu congregationibus degunt: alterum ad virginem. Qui quidem quam eximii sint & admiratione digni, quisquis eos legerit, facile cognosceret. Non alienum autem fuerit, ut opinor, ex iis quae ab illo de Monachis commemorantur, pauca quaedam superioribus attextere. Sic enim ille dicit ad verbum. Necessarium etiam est monachorum qui antequam recte ambulaverunt, vias inquirere, & ad earum exemplar nos corrigere. Multa enim ab illis sunt & dicta & facta praeclare. Cujusmodi illud est quod quidam eorum dicere solebat, aridiorem & aequabilem victum cum charitate conjunctum, Monachum brevi perducturum esse ad portum ab omni perturbatione animi vacuum. Idem cum quendam fratrem nocturnis visis perturbari solitum videret, cum liberavit, praecipiens ut aegrotantibus jejunos ministraret. Et interrogatus cur id praeciperet: Nulla reinquit, hujusmodi perturbationes facilius extinguuntur quam misericordia. Ad justum Antonium quidam ejus temporis Philosophus accedens. Quomodo, inquit, pater, potes vivere, librorum solatio destitutus? Cui ille: Meus, ait, liber, ὁ Philosophus, est natura rerum: quae quidem praesto est, quoties Dei verba legere voluero. Aegyptius senex Macarius, vas illud electum, interrogavit me quam ob causam acceptarum quidem ab hominibus injuriarum reminiscendo, memoriae vim ac facultatem in animo corrumpamus: acceptas vero à demonibus injurias memoriae commendantes, illaesi maneamus. Cumque ego haesitem ignarus quid respondendum esset, petissemque ab illo, ut ipse mihi ejus rei causam exponeret: quia, inquit, prior quidem affectio animi contra naturam est, posterior vero secundum naturam. Accessi aliquando ad sanctissimum pa-

trem Macarium , cum ferret meri- dies , & siti vehementer oppressus , aquam petii ad bibendum. At ille : um- brâ , inquit , contentus esto. Multi enim qui nunc iter faciunt aut navigant , hu- jus carent solatio. Deinde disputanti mihi & conferenti cum illo de abstinen- tia : Confido , ait , ô fili. Viginti totos annos nec pane , nec aqua , nec somno usus sum ad satietatem. Nam panem quidem meum certo pondere semper comedi : aquam vero cum mensura bibi : somni denique exiguam partem suffuratus sum , ad parietem me inclinan- do. Cuidam Monacho mors patris sui nuntiata est. At ille nuntianti dixit : Noli impie loqui ; pater enim meus im- mortalis est. Quidam ex fratribus ni- hil præter unum Evangeliorum codi- cem possidebat. Hunc cum vendidif- set , pecuniam ad alendos pauperes ero- gavit , addens verba memoratu dignissi- ma : cum ipsum , inquit , librum vendidi qui dicit : vende omnia quæ habes & da pauperibus. Insula quædam est circa Alexandriam , ad Borealem ejus partem ultra lacum Mareoum sita , iuxta hanc habitat Monachus ex Parembole , inter Gnosticos probatissimus : qui cuncta quæ à monachis gererentur , ob quinque cau- sas fieri dixit : propter Deum , propter naturam , propter consuetudinem , propter necessitatem , propter opus ma- num. Idem dicere solebat , naturâ quidem unicam esse virtutem , sed pro animi facultatibus eam in varias species dividi. Nam & lumen solis , ajebat , fi- gura caret ; à fenestris tamen per quas intrat , figuram solet accipere. Alius quidam monachus dixisse fertur : ideo voluntates subtraho , ut occasiones ira- cundia præcidam. Hanc enim semper pro voluptatibus certare probe scio , & mentis meæ statum perturbare , ac sci- entiam expellere. Quidam ex seniori- bus dixit , charitatem servare non posse depositum ciborum aut pecuniarum. Idem quoque ajebat : nunquam memini ead- em in re bis me deceptum esse à dæmo- ne. Hæc Evagrius in libro qui Practicus inscribitur , iisdem plane verbis com- memoravit. In eo autem libro quem Gnosticum inscripsit , ita loquitur. Qua- tuor virtutes earumque contempla- tiones esse , à justo Gregorio didici- mus : prudentiam & fortitudinem , temperantiam atque justitiam. Ac pru- dentia quidem proprium esse dicebat ,

Α σαθηρόν μεσημέριαν τῷ ἀγίῳ πατρὶ μακα- εἶω , ἐλάνυπό τῆς δὴψης φλεόμενῳ . κτλ
 ὕδωρ πίνῃ ὁ δὲ φησιν , δεχέειδ ἢ τῆ σκιά . κτλ
 λοὶ γὰρ ὁδοιπορεῖτες νύκτῃ καὶ πλείονες , καὶ ταυ-
 της ἐσέρω) εἶτα λόγους μετὰ τὸ αὐτῶν πρὸς
 ἐγκρασίας γυμνάζοντος , θάρσεν . φησιν , ἡ τι-
 κνον ἐν ὅλοις εἰκοσὶν ἔτεσιν , ἔτε ἀρτε , ἔτε ὕδα-
 ρῳ , ἔτε ὕπνε κόρον εἰληφα τὸν μὴν ἡδὲ
 μετὰ τὸν σαβμά τὸ ὕδωρ ἐπινο μέρη
 τοῖς τοίχοις ὃ ἐμαυτὸν ἀθανάκλιαν , μικρῶ
 π ἔϋπνε μέγῳ ἀφῆραζον Ἐμλωθῆ πα
 τῶν μοναχῶν , θάνατῳ ἔπατος ὃ ὅτι
 τὸν ἀπαλείψα , πασαι φησὶ βλασφ
 μῶν ὃ ἡδέμος παλῆ ἀθάνατός ἐστιν Ἐκέκ
 πς τῆ ἀδελφῶν ἐναγέλιον μόνον κτλ ἔτο πα
 λήσας , ἔδωκεν εἰς τροφὴν τοῖς πνύσιν , ἀρ
 μνήμης Ἰησοῦ θεοῦ ἡμῶν ρήμα . αὐτῶν γὰρ
 φησὶ , τὸν λόγον πεπώληκα τὸν λέγοντα πῶ
 σόν σατὰ ἰσάρχοντα , καὶ δὸς πτωχοῖς Ἐκ
 πς πρὸ τῆν ἀλεξάνδριαν ἡσῳ , καὶ αὐτῶ
 βόρρον , πέραν τὴ λίμνης κέρμη τὴ καλεῖται
 μαρίας ἁεθροικί ὃ αὐτῆ μοναχός , τὴ πα
 ρεμβολῆς τῆ γνωστικῶν ὁ δοκιματάτῳ . ἔ
 ἀπεφηνάτῳ πάντα τὰ πρῶτα ἰσῳ τῆ
 μοναχῶν , πρῶτα δὲ αἰτίας πέντε διαθε
 δια φύσιν , δια ἔθος , δι ἀνάγκην , δια ἔρῳ γρ
 ρῶν ὃ ὃ αὐτὸς ἔλεγε πάλιν , μίαν μὴ εἶναι
 φύσιν τῆν ἀρετῆν εἰδοποιεῖσθ ὃ αὐτῆν ἐν τα
 δυνάμει τῆ ψυχῆς καὶ γὰρ τὸ φῶς τὸ ἡλιακόν
 ἀσχημάτιστον μὴ φησὶν εἶτα τὰς ὃ δὲ ἡν εἰσὶ
 λῆ δὲ εἰσὶ σχηματίζεσθ πρὸς φησὶν ἄλλος δὲ
 τῶν μοναχῶν , δια ἔτο πρῶτα τὰς ἡδονα
 πέντε , ἡν τὰς ἔδωκεν πρὸς φησὶν ἡ
 γὰρ αὐτὸν αἰμαχόμενον ὑπὲ τῶν ἡδονῶν , κα
 ἐκταρῶσόντα μετὸν νεῖν , ἐτὴν γνωσὶν δὲ
 κοντα ἔλεγε δὲ περὶ τῆ γερῶν , ὅπῃ ἀπάτη
 εραθῆκας βρωμάτων ἢ σχηματῶν τῆρεν
 D Ἰησοῦ) ὃ ὃ αὐτὸς ἐκ οἰδῶ , φησὶν , εἰς ταυ
 δὲ ἰσῳ δαίμων ἄπαληθείς ταῦτα φη
 ἐναγρῳ ἐν τῷ Ἰησοῦ φησὶν αὐτῶν τῶ
 κλάω καὶ λέξιν ἀπεμνημόνισεν ἐν τῷ γρ
 σικῶ αὐτῶ , τοιαυτὰ φησὶ τέσσαρας δὲ
 καὶ τὰς φεωρίας αὐτῶν , ἁδῶ ἔδωκεν
 γρηγορεῖς μεμαθήκαμεν εἶναι φησὶν
 καὶ ἀνδρείαν , σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην
 καὶ φεωρίαν μὴ ἔργον ἔλεγε

τὸ θεωρεῖν τὰς νοεραίας καὶ ἀγίας δυνάμεις, δι-
 χατῶ λόγων τῆς γὰρ ὑποθέσεως θεοφιλίας δη-
 λῶντος ὡς ἀδὲδωκεν ἀνδρείας δὲ, τὸ ἐγκαρτε-
 ρεῖν τοῖς ἀληθεῖσι καὶ πολεμικῶν, καὶ μὴ ἐμπα-
 τεύειν εἰς τὰ μὴ ὄντα, τὸ δὲ ὡς ἄρα ἔπρωτος γεωρ-
 γῆ δὲ χεῖρας ἀπέριμα, καὶ ἀπὸ θεοῦ τὸν
 ἴππασορῆα, τῆς σωφροσύνης ἰδίον ἀπεκεί-
 νατο εἶναι Δικαιοσύνης δὲ πάλιν, τὸ κατ'
 ἀξίαν ἐκαστοῦ λόγον διποδιδόναι, τὰ μὲν σκο-
 πῶς ἀπαγγέλλουσιν τὰ δὲ δι' αἰνιμάτων ση-
 μαίνουσιν πᾶσι δὲ καὶ φανεροῦσαν ὡς εἰς ὠφέ-
 λειαν τῶν ἀπληξέρων. Τῆς ἀληθείας σύλ-
 ο B καππαδόκης βασιλεῖ, τὴν μὲν ἀπ' ἀνθρώ-
 πων, Φησὶν, Φησὶν, Ἰησοῦς εἰκόνησαν γνῶσιν
 ὡς σεχῆς μελέτη, καὶ γυμνασία κρείσσονα
 ποιεῖ τὴν δὲ ἐν Θεῷ χαλκὸς ἐξηνομένω, δι-
 καιοσύνη καὶ ἀρετή καὶ ἐλεῖ, καὶ τὴν μὲν
 ὡς ἔρασαν δυνάμει καὶ ὅτι ἐμπαθεῖ ὑποδέ-
 ξασθαι τὸ δὲ ὁδοῦτας, οἱ ἀπαθείς μόνον εἰσι
 δικηλοὶ, οἱ καὶ ὡς τὸν καιρὸν τῆς ὡς δου-
 χῆς, τὸ οἰκείον φέρει, τὸ νῦν ἀειλάμπον
 ἀντὶς θεωρεῖ τῶν αἰγυπτίων ὁ ἀγῶ, φω-
 σῆς ἀθανάσι, τὴν τε ἀπέσαν, Φησὶ, Μαύ-
 C σῆς εἰς τὸ βόρειον μέρος ἔσῃσαι ὡς ἀσεί-
 λαι γνῶσῃ κέτωσαν οἱ γνωστικοί, τίς ὁ πνέων
 ἐπὶ κατ' αὐτῶν, καὶ πᾶντα πεπραγμένον ἡρ-
 νῶς ὑπομνήτωσαν καὶ μὴ ὡς ἀθυμίας
 ὅτι ὡς ἀρετῆς ἀπέσῃσαι ἔλεγε δὲ
 ὁ τῆς θυμῶν ἐκκλησίας ἀγγελ, Σε-
 ραπίων, ὅτι ὁ νῦν μὲν πεποκῶς πνευμα-
 τικῶν γνῶσιν τελείως καθαίρειται ἀγάπη δὲ
 τὰ φλεγμαίνοντα μόρια τῆς θυμῆς θερα-
 πείας ποιοῦντος δὲ ἰππασορῆα ἰππασορῆ-
 σῆς ἰσῆσι ἐγκρατεῖα ὅτι ὡς ἀρετῆς ἀπέ-
 C ἔκλειψας, καὶ σωτῶν αἰεὶ γυμναζε λό-
 γος, Φησὶν ὁ μέγας καὶ γνωστικὸς διδάσκα-
 λος διδύμος, καὶ τῆς τῶν τὰς ὕλας δια-
 μῆμις φέρειν πειρομένη ἀπάντες γὰρ ἡσ-
 δῶν ὡς τῶν ὡς ἀρετῆς ἀπέσῃσαι ὅτι ὡς ἀρε-
 κείσῃς λόγος, ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν Σωμα-
 τῶν καὶ τῶν κόσμων εὐρήσεις ὅτι δὲ ὡς ἀρε-
 τῆς ἀπέσῃσαι, ἐν τοῖς πρῶτοις τοῖς διπλοῦς κακίας
 καὶ ἀγνοσίας, Ἰππασορῆα τὴν δὲ τῆν
 γνῶσιν ἡμᾶς ἐπανάγει τὸσαῦτα μὲν
 ἐν τῶν ἐναρτίων ἐν ταῖς παρεθέμεναι ἐ-
 γένετο καὶ ἀλλ' ἀνὴρ θαυμάσιος ἐν τοῖς

A sanctas illas & intellectuales potestates
 contemplari sine ullis rationibus. Has
 enim à sapientia manifestari docuit.
 Fortitudinis autem proprium esse affir-
 mabat, perstare in veris, tametsi quis
 graviter oppugnetur, nec unquam ad ea
 quæ non sunt deflectere. Iam vero tem-
 perantia id proprium esse respondit, ut
 à primo lummoque agricola sementem
 accipiamus, cum vero qui superferere
 vult, reppellamus. Iustitiæ denique
 opus illud assignabat, pro cuiusque me-
 rito ac dignitate sermonem rebus at-
 temperare; & alia quidem obscure
 enuntiare, alia per ænigmatum figuras
 significare, alia vero manifeste expo-
 nere ad utilitatem audientium. Veri-
 tatis columna Basilii Cappadox age-
 bat: scientia quidem quæ ab homini-
 bus percipitur, assiduo usu & exercita-
 tione perfectior evadit. Ea vero quæ
 per Dei gratiam infunditur, iustitiâ, pa-
 tientia & misericordia. Ac priorem
 quidem illam scientiam in eos etiam qui
 perturbationibus obnoxii sunt, cadere:
 posterioris vero solos capaces esse illos
 qui perturbatione sunt vacui: qui qui-
 dem orationis tempore, propriam lu-
 cem quæ ipsorum mentem illustrat, con-
 templantur. Luminare illud Ægyptio-
 rum sanctus Athanasius: præceptum,
 inquit, est Moyse, ut ad Septentrio-
 nem mentem statueret. Intelligent
 igitur Gnostici quisnam sit is qui con-
 tra illos spirat, omnemque tentationem
 generoso animo sustineant, & eos qui
 ad ipsos venerint, alacri animo pa-
 fscant. Thmuitarum Ecclesiæ Ange-
 lus Serapio, dicebat mentem quidem
 spiritalis scientiæ hauflu plene purga-
 ri: partes autem animæ irâ efferve-
 scentes, charitate sanari: pravos vero
 cupiditates quæ in animum influunt,
 coerceri abstinencia. Sermones de
 providentia & de iudicio Dei, assidua
 meditatione tecum ipse recolle, ait ma-
 gnus ille doctor & spiritali scientiâ in-
 structus Didymus; eorumque sermo-
 num materias fac in memoria circumfe-
 ras. Omnes enim fere in his labuntur.
 Et sermones quidem ac rationes de judi-
 cio, in differentia corporum & in parti-
 bus mundi reperies. Sermones autem de
 providentia, in modis illis quibus à vitio
 & ignorantia ad virtutem & cognitio-
 nem ducimur, deprehendes. Atque
 hæc ex Evagrii libris desumpta, hic in-
 servimus. Fuit etiam alius quidam inter

Monachos vir mirabilis, nomine Ammonius. Qui quidem adeo parum curiosus exstitit, ut cum Romam venisset unâ cum Athanasio, ex magnificis urbis operibus nullum videre desideraverit, sed solas Petri & Pauli Basilicas viderit. Idem Ammonius cum ad Episcopatum traheretur, fugâ dilapsus, dextram sibi aurem amputavit, ut corporis mutilatione ordinationis honorem effugeret. Postea vero Evagrius, cum & ipse ad Episcopatum raptus à Theophilo Alexandrinæ urbis Episcopo, aufugisset nullâ corporis sui parte mutilatâ, Ammonio occurrenti festive dixit: male illum fecisse qui aurem sibi præcidisset, atq; ob id factum in culpa esse coram Deo: Ammonius contra ei respondit: Tu vero, Evagri, annon putas te pœnas daturum, qui linguam tibi abscindens, concessâ tibi gratiâ præ nimio tui ipsius amore utinoleris. Per idem tempus plures quoque alii in monasteriis fuere viri admirabiles & Deo chari, quos quidem in hoc opere commemorare, nimis longum esset. Adde quod à proposito nobiscopo digredi omnino necesse foret, si vitam singulorum & miracula quæ ob eximiam, quâ præditi erant, sanctitatem gesserunt, persequi vellemus. Quod si quis accurate velit cognoscere ea quæ ab illis facta & ad audientium utilitatem dicta sunt, & quomodo ferè illis obtemperaverint: exstat liber singularis à Palladio monacho Evagrii discipulo elucubratus, in quo cuncta quæ ad illos pertinent, accuratissime exponuntur. In eodem libro mentionem etiam facit mulierum, quæ parem cum viris illis vivendi rationem ac disciplinam consecutæ sunt. Porro Evagrius & Palladius paulo post obitum Valentis Augusti floruerunt. Sed jam eò revertamur unde digressi sumus.

Μοναχοῖς, ὃ ὄνομα ἀμμώνιον, ὅστις ἕως ἀπερείργθη, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ ἀμα ἀθανασίῳ γράμμετον, μηδὲν ἐλέως ἰσορήσαι τῶν ἔργων τῆς πόλεως· μόνον δὲ ἰδεῖν τὸ Πέτρον καὶ Παύλον μαρτύρων· ἐστὶ δὲ ὁ Ἀμμώνιον ἐκ τῆς Ἐπισκοπῆς ἐλκόμενον καὶ διαφυγόν, τὸ δὲ ξιὸν εἰς αὐτὸν ἔξεκοψεν, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀρχαίων τὸ σῶμα τὴν χειρονομίαν ἐκφυγῆ· ἐπειδὴ δὲ χρόνον ὑπέστη καὶ ἐναγρίον καὶ Θεοφίλου Ἐπισκοπῆς ἀλεξανδρείας πρὸς Ἐπισκοπὴν συλληφθεὶς ἀπέφυγεν, εἶδεν ἀρῶνας βιάσας τὸ σῶμα, ἀπεισῶν τὸ ἀμμωνίον χειρὸν ἐκκόψεν, ὡς κακῶς ἐπέσας, ἐκκόψας τὴν ἀκροῦν, καὶ ἐνοχῶσαι Θεῷ τὸ ποιεῖν· ὃ δὲ ἀμμώνιον ἀπέφυγεν αὐτόν· ἀλλὰ σὺ, ἐφ’ ἐναγρίον, ὅδοις διὰ δίκην, τὴν γλῶσσαν διπολεμῶν, διὰ Φιλανθίαν τῆς δόσεως χεῖρην μὴ χερσαίμμετον ἐγγύοιο μὴ ἐν τῷ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐν τῶν μοναστηρίοις καὶ ἄλλοι πλείοι ἄνδρες θαυμαστοὶ καὶ θεοφιλεῖς, ὧν ἐν τῇ ἀποκειμένη συγγραφῇ μνημονεύει μακρὸν ἀνείη· ἀλλὰ τὸ καὶ ἐκείνην ἔσχεκεν ἀνάγκην, εἰς τοὺς λαίμεθα καθέκαστον τῶν ἀνδρῶν ἐστὶν βίαια ὅσα ἐποίησαν θαύματα διὰ τῆς ἀποστασῆς αὐτοῖς ἀγιότητά· εἰ δὲ περὶ βέλους τὰ πρὸς τῶν μαθητῶν, ὧν τε ἐποίησαν, ὧν τε ἐπέσασαν, καὶ ὧν πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκούστων ἐφθέγγασαν, ὅπως τὸ αὐτοῖς τὰ θηρία ὑπὸν πεπὸν Παλλαδίῳ τῷ μοναχῷ ἰδὸν μὴ εἶδον, ὅς ἐναγρίον μὴ τῆς μαθητῆς· πάλαι ἀκρωτῶς ἀπὸ αὐτῶν διεξήλθεν ἐν ᾧ καὶ τῶν ναϊκῶν ἐφάμιλλον τοῖς ἀποφθιμένοις ἀνδρῶσιν ἐπαγελομένων βίον μνήμην πεπὸν ἐναγρίον μὴ ἐν τῇ Παλλαδίῳ, μικροῦ χρόνου μὲν τὴν ἐκείνην τελευτήν ἠνθισαν ἐπὶ νελθομμετον ὃ ὅθεν ἔξεβημεν.

CAP. XXIV.

De sanctis Monachis in exilium pulsis, & quomodo Deus miraculis per illos editis cunctos ad se attraxerit.

Cum igitur Imperator Valens lege lata præcepisset, ut Orthodoxitam qui Alexandriæ, quam qui in reliqua Egypto erant, fugarentur, vastata protinus ac subversa sunt omnia: dum alii quidem ad tribunalia traherentur, alii

Κεφ. κδ.

Περὶ τῶν ἱεροσολίμων ἀγίων μοναχῶν, ὅπως ὁ Θεὸς ἐκ αὐτῶν μαθητῆσιν πάντας πρὸς ἑαυτὸν ἱερῶς ἐκάλει.

Τοῦτοῦ βασιλέως ἐκείνου νόμου ἐλεύσαντος διώκεσθαι τὸν ἐν ἀλεξανδρίῳ καὶ τὸν αἰγυπτιον, πάντα ἐπορεύθη καὶ ἀπέπεσε τῶν μὲν ἐλκόμενων εἰς δικαστήματα

ἡ βαλλομένων εἰς δεσμοθήρια, ἄλλων τὲ ἀλ-
 λως ἐρελευμένων διάφοροι γυμνωσάμενοι
 τῆν ἡσυχάζειν φιλήλων ἐγίνοντο· ἐπεὶ ἡ ταύ-
 τα ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ ἢ ἐδόκει λεκίῳ ἐπέ-
 πσεσθε, ἐυζώνῳ ἢ ἑπὶ τὴν ἀνιούχαιαν αὐτῆς
 ὑπερψέν οἱ ἡ εὐθύς ἑπὶ τὰ τ' αἰγύπτου μο-
 ναστήρια ἐχώρην· ὃ ἑραπίητος σὺν πλήθει πολ-
 λῶν στρατιωτῶν, καὶ ἄρσανος λέκκιος· ἐδ' ἔγδ' ἀν-
 τὸς ἀπελείπετο, ἀλλὰ εἰσφορὸς ἀγίων ἀνδρῶν ἐ-
 δαμῶς οἰκιστοῦμένων, χειρονα στρατιωτῶν διε-
 πτάσει· ὡς ἡ ἐπὶ τὸν Ἰσκιον ἐγίνοντο, κατελάμ-
 βανον σὺν ἀνδράσιν τὰ σωτήρια πρὸς αἰσθησίας· ἐυ-
 χόμενοι, παθὴν θεραπεύουσι, δαίμονας ἐξε-
 λαύουσι· οἱ ἡ, μικρὰ τῆν ἑ Θεῶν θαυμάτων
 φροῦσαι, ἐδ' ἔτασ συνήθεις εὐχὰς ἐν τοῖς
 ἐκκλησίαις τόποις συνεχώρην ἑπιελείας ἀλ-
 λά αὐτῆς καὶ τέτων ἐξεβαλλον καὶ ἐκ ἐπιτέτων
 μόνον ἔστησαν, ἀλλὰ προοίους, τοῖς ὄχλοις
 ἐκέρηνοι καὶ αὐτῶν ταύτα καὶ ὁ ῥεφῆνος ἐω-
 ρκεναι παρ' ὧν καὶ πεποιθέναι φησὶν ἀνενεῖν-
 ἴοτε καὶ ἐπὶ αὐτῶν ἑ ἑ δποσόλα λειομῆρα ἐνε-
 παῖζοντο, καὶ ματῶν πείρα ἐλάμβανον,
 ἐγυμνῆτο, ἐδ' ἐσμεῖτο, ἐλθάζοντο, ἐν φόνῳ
 μαχαίρας ἀπέθησκον, ἀνδρες ἀειχόμενοι
 καὶ τὴν ἐρημον ἐν μηλωαῖς, ἐν αἰείοις δέρμα-
 σιν, ὑπερμέτροι, θλιόμενοι, κακοχεῖροι,
 ὧν ἐκ τῆν ἀξίος ὁ κόσμος, ἐπὶ ἐρημίας πλανώ-
 μενοι, καὶ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὄραις τῆς
 γῆς ἑ ταύτα μαρτυρηθέντες ὑποτέτ' πίσεως
 καὶ τῆν ἔρων καὶ τῶν ἰαμάτων, ὅσα ἐν ταῖς χερ-
 σιν αὐτῶν ἡ ἑ Θεῶν χάρις εἰργάζετο· ἀλλ' ὡς
 ἐνεκεν, ἡ ἑ Θεῶν πρόνοια ταύτα παθεῖν σὺν ἀν-
 θρώπων συνεχώρησεν, κρείττον πρὸς βλεψαμένη,
 ἡ δὲ ὧν αὐτοὶ κακῶς ἔπασχον, ἕτεροι τὴν ἐν
 Θεῷ σωτηρίαν εὐρωσιν καὶ τὸ ὑ δποδοσας ἐδ' ἑ-
 ξεν ὡς ἐν οἱ θαυμάσιοι ἐκείνοι ἀνδρες, κρείτ-
 τονες τ' ἐπιφερομένης ἀνάγκης ἐγίνοντο, δπο-
 κνήσας ὁ λέκκιος γνάμην δίδωσι τῶν ἡγεμένων
 ἑ στρατιωτικῆ τὰ ματῶν, ὑποβάλλειν ἑξορία
 σὺν πατέρα τῶν μοναχῶν αὐτοὶ ἡ ἡσαν, ὁ αἰ-
 γύπτιος μακάριος, καὶ ὁ ἀλεξανδρεὺς, ὁ τέτα
 ἐπὶ ὧν ἡ ἐξορία ἐν οἱ ἀνδρες εἰς τὴν ἰνῶνα,
 ἡ ἡ ἐδ' ἐνα τῶν χριστιανῶν εἶχεν οἰκήτορα
 κατ' αὐτὴν τε τὴν νῆσον ἐτύγγαεν ὧν ἡ
 ἐρον, καὶ ἡ ἐρεὺς ἐν αὐτῶν, ὧν πάντες
 οἱ ἐκεί ἡ ἡ Θεῶν ἑσσεον· χρομῆραν δ' ἑ
 τῆν θεοφιλῶν ἀνδρῶν ἐν τῇ νήσῳ,

A conjicerentur in vincula, alii aliis mo-
 dis torquerentur. Vana enim supplicio-
 rum genera pacatis hominibus & quie-
 tem optantibus inferebantur. Post-
 quam hæc Alexandria pro arbitrio
 Lucii gesta, & Euzoius Antiochiam
 reversus esset, statim isti ad Ægypti
 monasteria contendunt, Dux videlicet
 cum ingenti militum multitudine, &
 Lucius Arianus. Nam & iste tunc ad-
 fuit, & sanctorum hominum cætum
 nullâ miseratione protecutus, gra-
 vius quam ipsi milites, afflixit. Cum-
 que ad locum ipsum pervenissent, vi-
 ros solitis studiis & exercitationibus
 occupatos deprehenderunt: orantes
 scilicet, morbis medentes, dæmonia
 ejicientes. Verum isti qui divinæ poten-
 tiæ miracula parvi aestimabant, ne so-
 lennes quidem preces in oratoris fieri
 permiserunt: sed ex iis etiam locis san-
 ctos viros expulerunt. Nec his conten-
 ti, ulterius etiam progredientes, ar-
 mis adversus illos sunt usi. Hæc
 Rufinus & vidisse se coram, ut cum il-
 lis perpeffum esse dicit. Proinde re-
 novabantur in illis ea quæ ab Apostolo
 sunt dicta. Illudebantur enim & cade-
 bantur flagris: nudabantur, vincieban-
 tur, lapidabantur, gladio interficie-
 bantur viri oberrantes in solitudine,
 ovillis & caprinis pellibus teçti, destitu-
 ti, pressi, afflicti, quibus dignus non erat
 mundus: in desertis locis errantes, in
 montibus, in speluncis & cavernis ter-
 ræ: tamen testimonium haberent
 tum a fide, tum ab operibus & cura-
 tionibus, quas per ipsorum manus di-
 vina gratia perficiebat. Verum Dei
 providentiâ, ut verisimile est, hæc illos
 pati ideo permisit, ut per mala quæ isti
 tolerabant, alii salutem in Domino con-
 sequerentur. Idque ita esse, exitus rei
 postea comprobavit. Cum igitur admi-
 rabiles illi viri, omni violentia quæ i-
 psis interebatur, superiores existerent,
 D animum tandem despondens Lucius
 consilium dat Duci, ut Patres mona-
 chorum in exilium mittat. Erant autem
 tunc Patres Macarii duo, Ægyptius &
 Alexandrinus. Isti ergo deporta-
 ti sunt in Insulam, in qua nullus erat
 Christianus. In eadem insula tem-
 plum erat, & sacerdos quidam quem
 incolæ instar Dei cujusdam vene-
 rabantur. Verum ubi viri sancti
 ac Deo chari ad eam insulam appu-

lerunt, metus illico ac trepidatio ejus loci demones invasit. Eodem tempore aliud quidpiam contigit. Sacerdotis filia subito à demone correpta, furere cepit & cuncta subvertere. Nec ulla vi compesci poterat ac sedari, sed ingenti voce clamabat, & sanctos istos alloquens viros: cur, aiebat, venistis ut nos hinc etiam ejiceretis. Tum vero sancti viri potestatem quam à Deo acceperant, iterum illico ostenderunt. Fugato enim demone, cum virginem patri incolumem restituisent, tum sacerdotem ipsum, tum reliquos qui in insula degebant, ad Christianæ religionis fidem adduxerunt. Statim itaque simulacra projicientes, fabricam templi in Ecclesiæ speciem commutarunt: susceptoque baptisimo, Christianæ fidei doctrinam alacri animo didicerunt. Ad hunc modum admirabiles illi viri ob consubstantialis fidem persecutionem passi, tum ipsi probatiores evaserunt, tum aliis salutem attulerunt, tum fidem illam multo magis confirmarunt.

Απάντα μὴν τὰ ἐκεί δαιμόνια ἐν θορύβῳ καὶ φόβῳ ἐγνώριστο σωθέντες ἢ καὶ αὐτὸ, καὶ τὸν πῶρομα χρέας ἢ τὰ ἱερέως θυγατέρα ἄφνω τῶν δαιμονίων κατόχῳ χριστιανισμοῦ, καὶ πάντα ἀνέστησεν ἀκαταχάλους τὴν, καὶ ἐδὲν ἀπόπῳ ἡσυχάσαι ἡδυνάτο· ἀλλ' ἐβόα μεγάλα, καὶ πρὸς θεοφιλείς οὐκ ἄνδρας, τί, φησὶν, ἤλθετε καὶ ἐνταῦθα ἐξολοθίσαι ἡμᾶς· πάλιν ἔν οἱ ἄνδρες ἐκεῖ τὸ ἴδιον ἔργον ὅ ἐκ Θεοῦ χάλειψαν, ἐπέειπεν· κινῶτο· ἐξολοθίσαι γὰρ τὸν δαίμονα τῆς παρθένου, καὶ ἡγήσθη αὐτὴν τῷ πατρὶ ὡς ἀδελφῆς· εἰς πίστιν ἔχριστιανισμοῦ ἤγαγον τὸν τειρέα, καὶ πάντας ἐδὲν ἐκεῖ ἐνοικεῖσθαι ἐν τῇ πόλει· εὐθύς ἔν τὰ μὴν ἀγάλματα ἐξέβαλον· τὸ ἵχνημα ἔναε εἰς ἐκκλησίας τύπον μεταποιήσαντες, ἐβαπτίζοντο τε, καὶ πάντα τὰ χριστιανισμοῦ χαίροντες ἐδίδασκοντο· ἔταμα δὴ ἐλευνόμενοι διὰ τὴν ἔμομοσιε πιστῶν θαυμαστοὶ ἐκείνοι ἄνδρες αὐτοὶ τε δοκιμητέροι ἐγνώριστο, καὶ ἄλλως ἐσωζον, καὶ τὴν πίστιν θεοῦ ἐβίβρασαν εἰργάζοντο.

CAP. XXV.

De Didymo cæco.

Sub idem tempus alium quoque fidelem virum Deus in medium produxit, eo consilio ut fides testimonio & assertione ejus roboraretur. Didymus enim, vir plane admirabilis ac disertissimus per id temporis in omni genere doctrinæ florebat. Hic admodum adolescens, cum jam prima literarum elementa didicisset, in morbum oculorum incidit: quo quidem graviter vexatus, videndi facultatem penitus amisit. Verum Deus pro corporalibus oculis spirituales ei largitus est. Nam ea quæ oculorum vitu percipere non poterat, didicit audiendo. Cum enim à puero egregia esset indole & excellenti ingenio præditus, æquales suos qui oculorum acie pollebant, longe superavit. Quippe & Grammaticæ præcepta facile addidit, & Rhetoricæ multo adhuc celerius. In de ad Philosophiam transgressus, admirabili facilitate Dialecticam, Arithmeticam & Musicam perdidicit, & reliquas Philosophorum disciplinas adeo penitus in animo suo recondidit, ut adversus illos qui eas artes oculorum beneficio perceperant, promptè atque

C

Κεφ. κέ.

Περὶ διδύμου τῷ τυφλοῦ.

ΥΠὸ ἴδῳ αὐτὰς χερόνας καὶ ἕτερον αὐτῶν πρὸν ἐδείξεν ὁ Θεός, δι' αὐτῶν μάρτυρα θῆναι δικαιοσύνας τὴν πίστιν· διδύμου γὰρ αὐτῶν θαυμαστός καὶ ἐλλόγημος, καὶ τὸν αὐτὸν τῶν σε χερόνον, πάσῃ διαπρέψας παιδείῳ τῶν κομιδῶν ἐπέειπεν ἄν, καὶ τὰ πρῶτα τῶν γραμματικῶν στοιχείων μαθὼν, τῷ τ' ὀφθαλμίας ἀπέπεσε· καὶ κακῶς διατεθείς, τὸ ὄφθαλμὸν ἀπέβαλεν ὁ Θεός· ἢ αὐτῶν ἀντὶ τῶν αἰδῶν τῶν ὀφθαλμῶν παρέχετε τέρποντες· ἀλλ' οὐδὲν ὀφθαλμῶν παιδευθῆναι ἐπὶ ἴχρυσε, ταῦτα ἀκοῆς ἐξεμάθην ἐν παιδείῳ γὰρ ἂν ἐυφραδῆς ψυχῆς λαχὼν ἀγαθῆς, ἐνίκα τὸς εὐφραδῆς ὀφθαλμίας βλεπέσθαι· γραμματικῆς τε γὰρ κανόνας ῥαδίως κατέρθη, καὶ ῥητορικῆς παιδείῳ ἐλάμβανεν· ἐλθὼν ἔπι τὰ φιλοσοφίας θαυμασῶς πρὸς ἐτὴν διαλεκτικῆς ἐμάθη, καὶ ἀριθμητικῆς τε καὶ μουσικῆς, καὶ τὰ ἄλλα τῶν φιλοσόφων μαθήματα τῇ ψυχῇ καθέβητο, ὡς πρὸς θύμῳ αὐτῶν ἀπάναν πρὸς τὸς ταῦτα δι' ὀφθαλμῶν κατέβητο.

καθ' ἑαυτῶν ἔμην ἀλλὰ καὶ τὰ θεῶν λόγια παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης ἕως ἀκριβοῶς ἐργάσθαι, ὥστε πολλὰ μὲν ἐκδέχασθαι βιβλία ὑπαλοφείσθαι καὶ τὰ πρὸς τριάδος τρία βιβλία ἐρμηνεύσθαι καὶ τὰ περὶ δόχων ὡς ἐργασθαι, ὑπομνήματα τε ἐκδέχασθαι εἰς αὐτὰ, δι' ὧν σωτήριον ὡς εἶη ἀεὶ γεγραμμένα, καὶ μάτρω ἐρεγγελέσθαι οἱ κατ' ἑορταίαν τὸν ἀνδρῶν καὶ τὰ βιβλία διασῶνται ἀποδόξως μὴ ὅτι αὐτὸς δὴ ἀποδοξῶς φησὶν ἐλεῖν τὴν ἑαυτοῦ σωτήριον εἶπερ ἂν τὴν πολυμαθίαν καὶ τὸ διάπυρον τῆς ψυχῆς διδύμω γινώσκαι περὶ τῆς ἐν ἑαυτῶν τοῖς πεπονημένοις ἀπὸ βιβλίων μαθήσεσθαι τὰ τῶν λέγει καὶ Ἀνώνιον ἢ δὴ πρότερον καὶ τὸν ἀλλοῦ χρόνον, ὅτε διασῶν δεικνύσθαι ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ ἐκ τῆς ἐρήμης κατήλθεν, ἐντυχεῖν τῷ διδύμῳ, καὶ μαθόντα τὴν τῶν ἀνδρῶν σωτήριον, εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν μηδὲν ὡς διδύμω ταρσῆται σὲ ἢ τῶν αἰσθητῶν ὀφθαλμῶν ἀποσολὴ τοῖς τοῖς γὰρ βλεπέσθαι ὀφθαλμοῖς, οἷς καὶ μῦται καὶ κώωπτες βλέπειν ἰσχύσθαι χαίρει ὅτι ὅτι ὀφθαλμοῖς, οἷς καὶ ἀγγελοὶ βλέπειν, δι' ὧν καὶ ὁ Θεὸς θεωρεῖται, καὶ τὸ αὐτὸ φῶς καταλαμβάνει τὰ ταῦτα μὴ ἢ δὴ πρότερον πρὸς τὸν Θεοφιλέως Ἀνώνιον πρὸς διδύμον εἰρηλὸς τότε ὅτι μέγιστος σωτήριος τῆς οἰκίας πίστεως ἐφαινεῖτο διδύμῳ, πρὸς δὲ δεικνύσθαι ἀπαλιῶν, καὶ θεοσῶματα ἀναλύων ἀνώνιον, ἵνα δὲ κινεθῆται καὶ δολοεργεῖ ἀνώνιον λόγους ὁξελέχων.

Alacriter disputaret Sed & divina oracula quæ tam in vetere quam in novo Testamento continentur, adeo perfecte norat, ut multos in ea conscriberet libros: ac præterea de Trinitate tres libros dictavit: & Origenis libros de principiis interpretatus est, editis in eos commentariis, quibus illos recte scriptos esse asserit, frustra que contendere eos qui virum illum accusare & libros ejus calumniari conantur: neque enim excellentem hominis sapientiam, inquit, intelligentiâ assequi possunt. Si quis igitur multiplicem Didymi eruditionem & animi & ejus ardorem cognoscere desiderat, id ex libris qui ab illo sunt elaborati, facile perspiciet. Cum hoc Didymo Antonius monachus diu ante Valentis tempora collocutus esse dicitur, tunc cum propter Arianos relicta solitudine, venit Alexandriam: perspectâque hominis doctrinâ, hæc ei dixisse. Nihil te moveat, ô Didyme, jactura corporalium oculorum. Ejusmodi enim oculis orbatu es, quibus & muleæ & culices videre possunt. Gaudere potius quod illos habeas oculos, quibus Angeli vident; quibus Deus cernitur, & lux ejus comprehenditur. Et istud quidem diu ante hæc tempora ab Antonio dictum est Didymo. Tunc vero maximus fidei patronus ac propugnator Didymus habebatur, quippe qui adversus Arianos validissime disputaret, eorumque sophisticas cavillationes dissolveret, & falsos ac fraudulentos eorum sermones refelleret.

Κεφ. κς'.

CAP. XXVI.

De Basilio Cesarionse & Gregorio Nazianzeno.

Aλλὰ διδύμον μὴν τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ δεικνύσθαι, ἢ τὸ Θεὸς ἀντίταξε πρόνοια ἐν τῶν αἰσθητῶν πόλεσιν, βασιλεῦσθαι τὸν καισαρῆα καὶ γρηγορίου τὸν ναζιανζένου πρὸς τὴν βραχίονα εἰπεῖν ἕκαστον ἡγεμῶν ἢ κριμὴν γὰρ ἢ πρὸς πάντας τῶν ἀνδρῶν σαλευθῆναι μνήμη, καὶ ἢ τῶν γεγραμμένων αὐτοῖς βιβλίων μαθήσεσθαι, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐπεὶ δὲ κατ' ἐκείνο καιρὸς τὰ πολλὰ ταῖς ἐκκλησίαις αὐτοῖς συμβαλλόντο, καὶ ὡς ἐμπύρσμα τῆς πίστεως ἐφυλάχθησαν, ἀπαίρει ἢ ὑπό-

AC Didymum quidem Arianis qui Alexandriae erant, divina opposuit providentia: in aliis autem civitatibus Basilium Cesarionsem & Gregorium Nazianzenum; de quibus opportuno arbitror pauca commemorare. Sufficere quidem ad utriusque commendationem poterat, tum memoria illorum atque fama quæ etiamnum apud omnes perseverat, tum doctrinæ copia quæ ex eorum libris quotidie percipitur. Sed quoniam tunc temporis Ecclesiis plurimum profuerunt, ac veluti fomites quidam fidei à Deo conservati sunt, instituti nostri

Hh

ratio postulat, ut illorum mentionem præcipue faciamus. Si quis igitur Basilium & Gregorium inter se conferre, & utriusque vitam ac mores, & quæ in illis fuerunt virtutes exponere voluerit, omnino anceps hærebit, utrum alteri præponat. Ambo enim inter se pares & æquales fuere, seu rectam vivendi rationem spectes, seu doctrinam, tam Gentilium quàm Sacrarum Literarum. Nam cum essent adolescententes, celeberrimorum eo tempore sophistarum, Himerii ac Proharetii Athenis auditores fuerunt: ac postea Antiochiæ in Syrta Libanii scholam simul frequentantes, ad summum eloquentiæ culmen pervenerunt. Cumque digni sophisticæ throno judicarentur, multi eos hortati sunt, ut ad docendum se conferrent. Aliis vero ad causas agendas eos hortantibus, utrumque vitæ genus aspernati sunt: abjectâque Rhetoricæ Artis disciplinâ, monasticam vitam amplexi sunt. Cum igitur philosophiæ præcepta sub magisterio eius qui tum Antiochiæ philosophiam docebat paululum delibassent, paulò post comparatis Origenis libris, interpretationem sacrarum literarum ex illis hausserunt. Quippe eâ tempestate per universum orbem celebris erat Origenis fama. In hujus igitur librorum lectione cum sese exercuissent, adversus Arianos fortissime decertarunt. Et quamvis Ariani libros Origenis ad dogmatis sui, ut putabant, confirmationem adducerent, illi tamen eos redarguerunt, & Origenis doctrinam ab iis nequaquam intelligi demonstrarunt. Ariani certe, eorumque fautor Eunomius, licet eo tempore disertissimi haberentur, quoties tamen cum Gregorio ac Basilio in colloquium venerant, rudes omnino atque imperiti videbantur. Ac Basilius quidem primum à Meletio Antiochenæ urbis Episcopo ad officium Diaconi promotus, inde ad patriæ suæ, Cæsareæ scilicet Cappadociæ, Episcopatum erectus, ecclesiarum curam suscepit. Veritus enim ne Ariani dogmatis novitas Ponti quoque Provincias depalceretur, celeriter ad eas partes se contulit. Cumque illic monasteria constituisset, & cunctos suis prædicationibus instituisset, nutantes eorum animos confirmavit. Gregorius vero Nazianzi, vili Cappadociæ oppidi, cui etiam pater ipsius ante præfuerat, Episco-

θεσις μάλις αὐτῶν μὴ μὴ ποιήσας βασιλείας τῶν κτλ γρηγορίου εἰς βέλους συγκρίσιν ποιήσας, διεξίναί τε τὸν ἑκάστου βίον κτλ ποιοῦν, κτλ τὰς προσέχοντας αὐτοῖς δεξιὰς ἀμφιβαλλοὶ ἀνέτερον τῆ ἑτέρη προκρίνας ἀμφω γλῆσαν ἀλλήλοισι ἐφαιμιλλοὶ, καλὰ τε τὴν ὀρθὴν πολιτείαν, κτλ τὰς παιδιδύσας, τὴν τε ἑλληνικὴν φημι κτλ τὴν ἰσῶν ἱερῶν γραμματικῶν νέοι γλῆ δὴ ὄντες ἔτοι ἐν ταῖς ἀθήναις γρόμοισιν τῶν τότε ἀκμασάντων Ἔφισῶν, ἡμερῶν καὶ προαίρεσις ἀκροατῶν γρόμοιοι, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ τῆς συρίας λιβαίου συμφορήσαστες, ἀκρως τὴν ρητορικὴν ἐξέπότησαν ἀξιοί τε ἔφισεύειν κριθέντες, ἐπὶ πολλῶν παρεκλήθησαν ἵππὶ τὸν διδασκαλικὸν βίον ἐλθεῖν ἄλλων ἢ αὐτῶν ἵππὶ δικαιοσύνην ἀσκαλεῖν, ἀμφοτέρων καὶ φερόμενοι, καὶ ἀλιπόδες τὸ ἔφισεύειν, τὸν μονήρη βίον ἀπεκρίναν ἀφῆμοι ἐν φιλοσοφίᾳ λόγων ὡς τὰ τῶν κατὰ ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ συμπεσπῶν τὰ φιλόσοφα, μετὰ ἑ πολλῶν ὡς γλῆς βιβλία συνάγουσες, ἔξ αὐτῶν τῶν ἐρμηνείᾳ τῶν ἱερῶν γραμματικῶν ἐπέγραψαν μέγα γλῆ τὸ ὡς γλῆς κατὰ ἐν τότε τὸ οἰκουμενὸς ἐφήπῶν τῶν ἀσκητικῶν διωκτικῶν ἀπῆσαν ὡς ἐπὶ δριανῶν, καίτοι τῶν δριανῶν τὰ ὡς γλῆς βιβλία εἰς μαρτυρίαν, ὡς ὄντες, τῆ ἰδίᾳ κατὰ τὸ δόγμα τῶν αὐτοῦ ἐξήλεγχοι, κτλ ἐδείκνυον νοήσαστας τὴν ὡς γλῆς σῶσιν ὡς τὰ πολλοῖς τε τότε οἱ δριανοὶ, κτλ ὁ τότε ἀρειανῶν ἐνὸν μῶ, ἐλλόμοι νομίζοντες εἶνασ, τῶν ὡς γλῆς γρηγορίου κτλ βασιλεῖον ἐντυγχάνον ἀπαδὸ δὲ τελείως ἐδείκνυτο βασιλεῖον μὴν ἐν ὑπὸ μελέτις ἔ ἀντιοχείας ἵππῶν εἰς τὴν ἔ διακόνε τάξιν ὡς γλῆς εἰς, μετὰ ταῦτα ἢ κτλ ἐπίσκοπος τῶν αὐτῶν πατρίδος, κτλ δὴ τὸν καππαδοκίαν καὶ σαυρακίαν προεβίβη φερόντων ἐκκλησιῶν ἐποιεῖτο δὲ δριανῶν πρὸς ἀρῆαν καὶ νομῶν τῆς ἑλίας κτλ ἵππὸν πόντον ἐν νερμῆν ἐπαρχίας, δρομαῖος ἐπὶ τὰ ἐκεῖ μετὰ διεβάνεν ἐκεί τε ἀσκήσια συσπῶν ἀμφοτέρων καὶ ἡγήσας ἐπὶ ἀνδρας ταῖς αὐτῶν διδασκαλίαις, ἐπὶ σαλδομῶν ἐσήριξε γρηγορίου τῆ ναζιανζῆ πόλεως ἐυέλπες ἐν καππαδοκίᾳ, ἢς καὶ ὁ αὐτῶν παλιῆ προτέρον ἐκείνη

σίας προέστη, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ βασιλείῳ διε-
 πρῆξαι ὡς ἔδει, καὶ αὐτὸς τὰς πόλεις, ὅθεν
 ῥαθυμείας περὶ τὴν πίσιν ἀνεργῶν, μάλι-
 στα ἢ τὰ πολλὰ τῇ κωνσταντίνῃ πόλει ἐπιδη-
 μῶν, ὅθεν ἐν αὐτῇ ὁμόφρονες ταῖς διδασκα-
 λιαῖς ἐσήμαζεν, διὸ καὶ μικρὸν ὕστερον, ἡψήφω
 πολλῶν ἐπισκόπων προέστη, ἔν κωνσταντίνῃ
 πόλει λαθ' ὡς ἐν τὰ παρ' ἀμφότερων γινόμε-
 να εἰς ἀκοὰς ἦκε τῷ βασιλεῶς ἀλέξιῳ, αὐτῆ-
 κα βασιλῶν δὲ τῷ καισαρείας ἀλέξιῳ ἐπι-
 τὴν ἀντιόχεια γράψας ἐκέλευσεν ἠέτε ἐν ἐνθύς,
 καὶ τῷ γνώμην ἔβασιλέως εἰς τὸ τῷ ὑπάρχων
 εἰσήετο δικαστήριον, περὶ τῆς πρὸς ἀγαθόν
 αὐτῷ ἔὑπαρχε, ἔχαριν μὴ τὴν πίσιν ἔβασι-
 λέως ἀπατάξασθαι, ὁ βασιλεὺς ἔσυν παρρησία
 πολλῇ τῇ μὴν ἔβασιλέως ἰρησικεία ἐμέμφε-
 τῆ, ἢ ἔμορασίς τις συνίστατο, ἐπεὶ ἔὑπαρ-
 χος θάνατον αὐτῷ διηπίλησεν, εἶθε, ἔφη ὁ βα-
 σίλειος, γρηγοροῦ μοι διὰ τὴν ἀλήθειαν ἀπαλλα-
 γῆναι τῷ δεσμῷ τῷ σώματος, ἔὑπαρχε
 πάλιν ἐπισκόπος ἀπὸ τῆς πόλεως, λέγει, εἶπεν τὸν
 βασιλῶν, εἴλω καὶ σήμερον καὶ αὔριον αὐτὸς εἰμι
 ὄφελόν σου ἐαυτὸν μὴ ἐνήλλαθες, τότε μὴν ἐν
 κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, φρενέμενος διετέλει
 βασιλῶς ἐκ εἰς μακρὰν ἢ συνέσηνήπιον ἕον
 ἔβασιλέως, ὃ ὄνομα ἦν γαλάτης, ἀρρώστῃσιν
 ἰατρῶς, ὡς ἐδοκίμοι ἦσαν ἀπὸ τῶν ἰατρῶν ἢ ἔ-
 μήνη αὐτῆ βασιλίσσα δομνίκα, λόγιος πρὸς
 τὸν βασιλέα προσέφερε, φάσκοντα ἐαυτῷ
 μὴ ἐν τοῖς ἐνείροις κακῶς διαλεθῆναι ἀπὸ φο-
 βερῶν φασμάτων, τὸ ἢ παιδίον κακῶς ἔχεν
 διὰ τὴν εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὕβριν, ταῦτα εἰς νεῦ
 βασιλῶν ὁ βασιλεὺς, μεταπέμπε τὸν
 βασιλῶν καὶ διτόπταν ποιητῆρος, φησὶ πρὸς
 αὐτὸν εἰ ἀληθῆ τὰ σα δόγματα, ἐξαιμένα με-
 ὁ ὕς μὴ διποθῆναι ὁ ἢ, εἰ πιστεύσεις, ἔφη, ὡ
 βασιλεὺς, καθάπερ ἐγώ, καὶ ἡ ἐκκλησία ἐνωθῆ,
 ἢ σέαι τὸ παιδίον τῷ ἢ μὴ σιωθεμῆν, ἐκέν,
 ἔφη ὁ βασιλεὺς, ὡς τῷ παιδὸς τὸ θέλη-
 μα γῆρας, τῷ Θεῷ ταῦτα εἰπόντα τὸν βα-
 σίλειον ἀφείηται ἐκέλευσε τὸ μῆτροι παιδίου
 μετ' ἐπὶ εὐτελεύτησε τοσαῦτα ὡς τῷ
 ἀνθρώπων τῶν ὡς ἐν ἐπιτομῇ εἰρήδω βιβλία
 ἢ ἑκάτερον αὐτῶν πολλὰ καὶ θαυμασὰ
 σμῆγρα φαν ἔξεδωκαν ἀφ' ὧν πᾶ ὁ ἴσ-
 φῶν εἰς τὴν ῥωμαίων γλώσσῃ μεταβέβλη-
 κέναι φησὶν ἐγγονὸς ἢ ἀδελφοὶ βασιλείς

A pus constitutus, eadem quæ Basilius
 gessit. Nam & ipse urbes circumeun-
 do, legnes & languentes in fide corro-
 boravit. Sed præcipue Constantino-
 poli commoratus, orthodoxos illic de-
 gentes prædicationibus suis confirma-
 vit: eamque ob causam paulo post mul-
 torum Episcoporum suffragio Epi-
 scopus illius urbis est constitutus.
 Porro cum ad Valentis Imperatoris
 aures perlata essent, quæ ab utro-
 que horum gerebantur, confestim Ba-
 silius ab urbe Cesarea Antiochiam ab-
 duci juber. Sine mora igitur abductus,
 B Imperatoris præcepto ad tribunal Præ-
 fectorum sistitur. Interrogatusque à
 Præfecto, cur Imperatoris fidem non
 amplecteretur, multa cum fiducia Basi-
 lius religionem quidem Imperatoris re-
 prendit, fidem vero consubstantialis
 asseruit. Cumque Præfectus mortem
 illi interminaretur: utinam, inquit Ba-
 silius, hoc mihi contingat, ut pro veri-
 tatis defensione corporis vinculis liber-
 rer. Deinde cum Præfectus monuisset
 ut rem attentius apud se consideraret,
 respondisse fertur Basilius: Ego quidem
 & hodie & cras idem sum. Tu vero
 C utinam te non mutares. Ac tum qui-
 dem Basilius eo die sub custodia mansit.
 Accidit vero non multo postea, ut par-
 vulus Valentis filius, nomine Galates,
 in gravem morbum incideret, adeo ut
 Medici de salute ejus desperarent. Ma-
 ter autem pueri Dominica Augusta,
 Imperatori affirmavit, se per somnum
 horrendis quibusdam visis vexatam fu-
 isse, puetumque male habere propter
 contumeliam Episcopo illatam. Hæc
 Imperator secum ipse reputans, Basi-
 lium accersit; & ut periculum ejus fa-
 ceret, ita eum alloquitur: si vera est
 doctrina fidei tuæ, ora ne moriatur filius
 meus. Tum Basilius: si credideris, in-
 quit, ὁ Imperator, quemadmodum ego
 credo, & si adunata fuerit Ecclesia, vi-
 vet puer. Sed cum Imperator minime
 assentiretur: fiat igitur ait Basilius de
 puero quodcunque Deus voluerit.
 Hæc cum dixisset Basilius, Impera-
 tor eum dimitti præcepit. Puer au-
 tem non multo post ex hac vita
 migravit. Atque hæc de istis viris
 obiter, quasi compendio dicta sint.
 Porro uterque eorum multos & eximios
 libros conscripsit atque evulgavit; ex
 quibus nonnullos à se in Latinum sermo-
 nem conversos esse testatur Rufinus.
 Cæterum Basilius duos habuit fratres,
 Hh ij

Petrus & Gregorium. Sed Petrus qui- dem monasticam Basilii vitam emulauit est: Gregorius vero ejus in docendo eloquentiam: qui & librum Basilii de opere sex dierum, quem ille imperfectum reliquerat, post obitum fratris supplevit: & orationem funebrem in laudem Meletii Antiochenis Episcopi Constanti- nopolis recitavit. Exstant & alia plures orationes ab eo conscriptae.

πέτρος ἢ γρηγόριος· ἀλλὰ πέτρος μὲν τῶν μονηρῶν βασιλείῃ ἐζήλωσε· γρηγόριος δὲ τὸ διδασκαλικὸν τῶν λόγων· ὅς ἐκ τῆν ποιητικῶν βασιλείῃ ἐξείμερον, ἄτε δὴ κατὰ λείψανον, ὡς ἀνεπλήρωσε καὶ θάνατον τῶν ἀδελφῶν· καὶ ἐπιλάθειν εἰς μελέτιον τὸν ἀνίστασθαι ἐπίσκοπον ἐν τῇ κωνσταντίνῃ πόλει διεξήλθε φέρων· ἢ αἰετῶν ἢ ἄλλοι λόγοι διάφοροι.

CAPUT XXVII.

De Gregorio Thaumaturgo.

Κεφ. κζ.

Περὶ γρηγορίου ἡ θαυματουργοῦ.

Sed quoniam ex nominis similitudine & ex libris qui Gregorii titulum praefereunt, nonnulli in errorem ducuntur, sciendum est alium esse Ponticum Gregorium, qui ex urbe Ponti Neocaesarea oriundus, istis antiquior fuit, quippe qui discipulus fuerit Origenis. Hujus Gregorii celebris fama est Athenis ac Beryci, & per universam Ponticam dicecesin, ac per universum prope dixerim terrarum orbem. Nam cum ex Athenensium scholis discessisset, juris civilis discendi causa Berytum profectus est. Ubi cum accepisset Origenem sacras literas Caesareae interpretari, ceteri cursu in eam urbem contendit. Cumque magnificam sacrorum librorum expositionem auscultasset, Romanis legibus valedicens, Origeni se totum dedit. A quo cum veram philosophiam didicisset, postea a parentibus revocatus, rediit in patriam. Ubi primo quidem, dum adhuc laicus esset, multa fecit miracula: nunc agrotos sanans, nunc daemones per epistolam fugans, Gentiles denique non verbis tantum, sed multo magis operibus ad fidem alliciens. Hujus mentionem facit etiam Pamphilus Martyr, in libris quos pro Origenis defensione scripsit: quibus etiam adjuncta est Gregorii oratio, quam ille ab Origene discens, in ejus laudem composuit. Fuerunt igitur, ut compendio dicam, Gregorii plures. Primus est antiquus iste, discipulus Origenis: secundus Nazianzenus: tertius frater Basilii: est etiam alius Gregorius, quem Ariani dum Achanasius in exilio ageret, Episcopum constituerunt. Verum de his haec dicta sufficiant.

Παιδὴ δὲ ἐπὶ τῆς ὁμωνυμίας πλείων, ἢ ἐκ τῶν ἐπιγραφομένων γρηγορίων βιβλίων, δεῖ εἰδέναι ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ Πόντικος γρηγόριος, ὅστις ἐκ τῆς ἐν πόλει νεοκαισαρείας ὁρμώμενος, δευγαίτερος τῶν ἐστὶ μαθητῶν τοῦ ὀριγένης ἐγένετο· ὡς ἐκ τῶν γρηγορίων, πολλὸς ὁ λόγος· ἐν τῇ ἀθηνῶν βιβλιοθήκῃ, καὶ ὅλη τῇ ποντικῇ διοικήσει, οὐκ εἶπεν, ἢ πάση τῇ οἰκουμενῇ· ὅσα γὰρ ἐκ τῆς ἀθηνῶν παιδαγωγικῆς ἀναχωρήσας, ἐκ τῆς βιβλιοθήκης ἐμάθαν· συνθιθέμενος τε ἐν καισαρείᾳ τὰ ἱερὰ γράμματα ἐρμηνεύων ὀριγένην, δημοσίᾳ ἐπὶ τῶν καισαρειῶν ἀκροασάμενος τε τῆς μεγάλης φωνῆς θεωρίας τῶν ἱερῶν γραμμάτων, πολλὰ χαίρειν εἰπὼν τοῖς Ῥωμαίοις νόμοις, χωρὶς ἢ ἢ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν αὐτῶν παιδαγωγικῶν ἀληθῆς φιλοσοφίας, ἢ μετὰ ταῦτα τὴν πατριδα τῶν γονέων καλεσάμενος, ἀνερχομένη καὶ ἐκείνῳ πρῶτον μὴν λαϊκὸς ὢν, πολλὰ καμεία ἐποίησε, νοσηρίας θεραπεύων, καὶ δαίμονας δι' ἐπιστολῶν φυγαδεύων, καὶ ὅσα ἐν νιζωνίας, τοῖς τε λόγοις, καὶ πλέον τοῖς γραμμοῖς τῶν αὐτῶν προσαγομένων· μέμνηται αὐτὸς ἢ πάντοτε ὁ μάρτυρ ἐν τοῖς ἐπιγράμμοις ὀριγένης ποιηθεῖσιν αὐτῶν βιβλίοις, ἐν αἷματι συστατικὸς λόγος γρηγορίου εἰς ὀριγένην· γεγόνασιν ἐν, ὡς ἐκ νεοκαισαρείας εἶπεν, γρηγόριοι· ὅ τε δευγαῖος ὅσα καὶ μετὰ τῆς ὀριγένης, καὶ ὁ ναζιανζηνός, καὶ ὁ ἀδελφὸς βασιλείου· ἐγένετο ἢ καὶ ἄλλος γρηγόριος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ὃν οἱ δευγαῖοι καὶ τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς ἀθανασίου κατέστειλαν· πρὶ μὴν δὴ τῶν τοσαύτων λεγόμενων.

Κεφ. κη'.

CAP. XXVIII.

Περὶ τῶν αὐτῶν ἐξ αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν ἢ ὡς μετέθεσαν αἱ κατὰ τῆς Φρυγίας ἐξ αὐτῶν αὐτῶν τῶν ἑσπερίων ἰσχυρῶν τοῖς ἰουδαίοις.

De Novato diciturque ab eo Novatianis: & quomodo hi qui Phrygiam incolerant Novatiani, festum Pasche ad Iudaeum morem transtulerint.

Καὶ ὁ τὸν χρόνον τόνδε, Ἐναβαλιανῶν οἱ πρὸ Φρυγίαν οἰκῶντες, τὴν ἑσπερίω ἑσπερίω παλαιὰ μετέθεσαν ὡς ὅτι τὸ ἐσπερίω λέξω πρότερον εἰπὼν, ὅτι χρεὼν ἐπὶ τῆς αὐτῆς Φρυγῶν καὶ Παφλαγονίων ἐθνη ὁ ἀκριβοῦς τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν κανὼν Νουάτος πρῶτος ἦν ὁ ἀκριβοῦς ἐκκλησίας, διεκρίθη ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς πρῶτος ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς, ὅν ὁ βασιλεὺς δέει καὶ τὸ ἐκκλησίας ἐκίνησεν, εἰς κοινῶν ἐδέξατο διὰ ταύτων ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς διακρίσεις, εἰς ἐπισκοπὴν ὡς τῆς συμφορησάντων αὐτῶν ἐπισκόπων ἀσχετηριώδεις, ταῖς παλαιὰς ἐκκλησίας ἐγράφε, μὴ δεχέσθαι ἐπὶ ἐπιθυμία εἰς τὰ μέγιστα ἀλλὰ πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτῶν εἰς μέγιστον τὴν ὅτι συγχωρήσῃ ἐπιπέσει Θεῷ, τῶν διωκτῶν καὶ ἐξουσίαν ἔχοντι συγχωρεῖν ἀμαρτήματα τοιαύτας ἐπιστολάς οἱ καὶ ἐπαρχίαν δεχόμενοι, πρὸς τὰ οἰκεία ἴδη ἐποίησαν τῶν πλημμελιῶν τὰς κρίσεις ὡς ἔδειξε καὶ ἐδήλωσε μὴ εἶναι ἀξίους τῶν μυστηρίων οὐδὲ τὸ βάπτισμα εἰς θάνατον ἀμαρταν πεποικίωτας, τοῖς μὲν ἐδόκει πικρὰ καὶ ἀπηνεῖς εἶναι τοῖς τῶν κανόνων ἢ ἐκθεσίς οἱ ὅτι ὡς δίκαιοι τὸν κανὼνα καὶ ὀρθῶν τῆν ὁλοκλήριαν ἐδέχοντο ὅν τοσούτω ὅτι τῶν κινεμένων τῶν ἑσπερίων, ἐπὶ καὶ λαμβάνει τῶ ἐπισκόπου κενῆς γράμματά, καὶ τοῖς μὲν τὸ βάπτισμα ἡμαρτηκόσων ἐπαγγελόμενα συγχωρήσῃ. ἔτω ὁ ἀμφοτέρων ἐπισκοπῶν τὰ ἐνάτια, ἃ ἐπὶ τῶν θείων ὀχυρήτων ἀ ἐκάτερον ἐλέγη, ἕκαστος κατ' ἑαυτὸν εἰς τὸ ἐστῆναι εἰς ὁ καὶ πρῶτον μᾶλλον ἐπέκλινεν ὁμοίως Φιλαμαρτημονίους, δραξάμενοι τῆς τότε ἀδελφότητος συγχωρήσεως, καὶ εἰς τὸν ἐπέλα χρόνον ἐπὶ πάσης ἀμαρτίας αὐτῆς συγχωρησάντες φαίνεται ὅτι τὰ Φρυγῶν ἐθνη ὡς φρονέσειν εἶναι τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ γὰρ διὰ καὶ ἀπανάκτους Φρύγες ὁμνύσῃ ἐπιπέσει γὰρ τὸ μὲν θυμικὸν ὡς ἀ σκύβαις

Per idem tempus Novatiani qui Phrygiam incolunt, festum Pasche diem commutarunt. Id quomodo factum sit, breviter dicam: ubi prius commemoravero qua, de causa in provinciis Phrygiae ac Paphlagoniae, exacta Ecclesiarum illorum regula ac disciplina etiamnum vigeat. Novatus Presbyter Ecclesiae Romanae, ideo dissidium fecit, quod Cornelius Episcopus fideles qui tempore persecutionis a Decio Imperatore contra Ecclesiam excitatae, idolis sacrificaverant, in communionem suscepisset. Hanc igitur ob causam cum secessisset, ab Episcopis qui idem cum iplo sentiebant ad Pontificatum evectus, scripsit ad omnes ubique Ecclesias: ne eos qui demonibus immolaverant, ad sacra mysteria admitterent. Sed ut hortarentur quidem eos ad poenitentiam; indulgentiam autem criminum relinquerent Deo, penes quem jus arbitrii est ad omnia remittendi. His literis ad omnes provincias perlatis, singuli pro suis moribus, de his quae significabantur, tulere iudicium. Quod enim ille significaverat, ad sacramentorum communionem admittendos non esse eos, qui post baptismum crimen lethiferum commisissent, aliis quidem acerba & immitis videbatur huius regulae promulgatio: alii vero hanc regulam ut justam & ad stabilendam emendationis vitae disciplinam, imprimis utilem susceperunt. Dum haec agitur controversia, supervenerunt literae Cornelii Romani Pontificis, quae iis etiam qui post baptismum deliquissent, indulgentiam spondebant. Ita utrisque contraria inter se scribentibus, & sacrarum literarum testimonio sententiam suam confirmantibus, unusquisque, ut fieri solet, ad eam partem se contulit, ad quam iam antea suo ingenio erat propensior. Nam quibus peccare in deliciis erat, hi arrepta occasione indulgentiae quae tum concedebatur, ea in posterum ad omne criminum genus abusi sunt. Porro gens Phrygum, temperantior videtur esse reliquis gentibus. Nam & raro jurant Phryges. Et Scytae quidem Hh iij

ac Thraces procliviores sunt ad iracundiam: qui vero ad orientem Solem degunt, magis dediti sunt cupiditatibus. Verum Paphlagonēs & Phryges, ad neutrum istorum vitiorum propendent. Nam neque Circensium, nec theatralium ludorum hodie admodum studiosi sunt. Atque ob hanc causam, tum isti tum alii qui idem sentiunt, literis à Novato tunc scriptis assensisse mihi videntur. Quippe apud illos, scottatio instar piaculi habetur. Certe Phryges & Paphlagonēs modestius quàm quuscunque alterius sc̄ta homines vivere videmus. Eandem quoque causam fuisse existimo illis qui Occidentis partes incolunt, & qui Novati sententiam sunt secuti. Cæterum Novatus licet ob vigorem arctioris disciplinæ sese ab aliis segregaverit, tamen festum Paschæ diem nullatenus immutavit. Eodem enim modo quo Occidentales, etiam ipse Pascha perpetuò celebravit. Porro illi Pascha semper celebrant post equinoctium, more ipsius antiquitus tradito, jam inde ab eo tempore quo Christiani esse cœperunt. Et ipse quidem postea, principatu Valeriani qui persecutionem adversus Christianos exercuit, martyrio perfunctus est. Ij vero qui ex ejus nomine appellati sunt in Phrygia Novatiani, concessam ejus rei communionem avertantes, circa hoc tempus diem festum Paschæ immutarunt. Pauci quippe & obscuri Novatianorum in Phrygia Episcopi, collectâ Synodo in vico Pazo, ubi fontes amnis Sangarii visuntur, regulam promulgarunt; ut quotannis observaretur quo die Iudæi azyma celebrarent, & unâ cum illis festum Paschale celebraretur. Hæc mihi renuntiata sunt à quodam sene, qui se presbyteri filium esse dicebat, & supradictâ synodo unâ cum patre interfuisse. Cui tamen synodo nec Agelius Novatianorum apud Constantinopolim Episcopus, nec Maximus Nicææ, nec Nicomediæ aut Coturæ adfuerunt Episcopi: licet ab his præcipue regatur Ecclesia Novatianorum. Et hæc quidem tunc temporis gesta sunt ad hunc modum. Sed paulo post Novatianorum Ecclesia propter istam synodum duas in partes divisa est, uti suo loco dicemus. Nunc transeamus ad ea, quæ per idem tempus in Occidentis partibus contigerunt.

κὲν θραξί· πῶς ὁ Ἰηθουμηλικὸς οἱ πρὸς αἰσχουσι
 ἥλιον τῶν οἰκησῶν ἐχοντες πλέον δ' ελευθεσί· τὰ
 ὁ παφλαγόνων κὲν φρυγῶν ἔθνη, πρὸς ἐδὲ
 τερον τῶν Ἰππρέπῶς ἔχει· ἐδὲ γὰρ ἰππο
 δρομία, ἐδὲ θάλασσα ἀπὸ ἀζόν) νῦν παρ
 αὐτοῖς· διό μοι δοκεῖ μάλλον Ἰππειοὶ κεν
 τῆρας τὸ καὶ ἐδὲ ἔτω φρονεῖνας, πρὸς τὰ
 ἀθανάτου τότε γραφόμενα· ὡς μύσος γὰρ
 Ἰθαίσιον παρ' αὐτοῖς ἡ θορνεία νομίζε) καὶ
 γὰρ ἐδὲ οἰασηπόε ἀλλης αἰρέσεως σωφρο
 σερὸν βιενῆας, φρύγας κὲν παφλαγόνων ἐπι
 ευρεῖν τὴν ὁ αὐτῶν αἰτίαν κὲν ἐδὲ οἰκῶν
 τὰ ἐσπέερα μέρη, κὲν ναυατῶ πεθαρχήσα
 λας, εἶναι νομίζω ναυατῶ μὴν ἔν, εἰς αὐτῶ
 πολιτείας ἀκελεῶς διεκρίθη· ἀλλ' ἐν γὰρ τῶ
 πάχα ἑορτῆν ἐμετέθηκεν αἰεὶ γὰρ κὲν τὰ ἐσπ
 ερα μέρη ἐποίηε, κὲν ἔτως ἐπέελεσε· ποῖον
 διαπαντός οἱ ἐκεῖ μετ' ἰσημερίαν ἀνεκαθ
 ἀφ' ἑ καὶ χριστιανίζουσιν· ἀλλ' ἐδὲ γὰρ ἰπ
 ρον Ἰππ βαλεριανῶ τῶ βασιλέως διωγμῶ
 κὲν χριστιανῶν κινήσαντες, ἐμαρτύρησαν· αὐ
 ἔξ αὐτῶ ἐν φρυγίᾳ ἐπώνυμοι, κὲν τὴν και
 νίαν τότε συνεχωρήθησαν ἐκτεπέρομα
 πρὸς τὸν δετὸν χρόνον κὲν τὴν ἑορτῆν τῶ παρ
 μετέθεσαν σωδὸν γὰρ ἐν πάζω κώμη, ἐπι
 τῶ σαλαεῖς ποταμῶ εἰσὶν αἰ πηγῶν, πο
 σαντες ὀλίγοι πῆες καὶ ἐδὲ εὐσημοῖ τῶν πα
 φρυγίαν ναυαλιανῶν ἐπίσκοποι, ὄρρον ἐκφε
 σιν ὡς εἰς δαίεις ἐπιτηρεῖν ποιήνας τὰ αἰ
 μα, ἔσω αὐτοῖς τὴν τῶ πάχα ἐπιτε
 ἑορτῆν ταῦτα ἡμῖν ἀνήγειρε πρὸς αὐτῶ πα
 λαῖος, πρὸς ἐβύλες μὲν εἶναι λέγων ἑαυτῶ
 ἴον· ἀμα ὁ τῶ πατρὶ παρεῖναι τῶ ἡρομα
 σωδῶ, καθ' ἣν ἔτε ἀγέλι) παρὴν ὄμα
 σαλινεπόλεως ναυαλιανῶν ἐπίσκοπος, ἐδὲ
 μάξιμ) ὄνικαίας, ἐδὲ ὄνικομηδίας, ἐδὲ
 μὴν ὁ κολυαίς· ὑπὸ τῶν γὰρ ἡ ναυαλιανῶ
 Ἰρησκεία μάλις κανονίζε) ταῦτα μὴ
 ἔτως τότε ἐγχεῖτο· διηρέθη ὁ μικρὸν ὑστερον
 ἡ ναυαλιανῶν ἐκκλησία δι' ἐκεῖν τὴν σω
 δον, ὡς κὲν χάρεν ἐρεμεν μετέθρον τῶ ὄν
 θεν, ἐπι τα καὶ αὐτὸν τὸν χρόνον ἐν τοῖς ἰσ
 εῖοις ἡρομένα μέρεσιν·

Κεφ. κβ΄.

CAPUT XXIX.

Περὶ δαμάσου ἡρώμης, καὶ ἕρξινος ὅπως δι' αὐτὸς παραχρῆς καὶ
ἐξ ἑωὺς ἐν ῥώμῃ ἡρωμένως, φόνος πολλῶν ἐπικολο-
λάθηεν.

De Damaso Romano Episcopo & Ursino: &
quomodo seditione Roma propter illos fa-
cta, plurimi interfecti sunt.

Τὸ δὲ βασιλείως ἑαλεντινιανῆς ἡσύχως
διάγοντο, καὶ ἐδ' ἐμίαν σκυλλοῦτο αἰρε-
σιν, δαμάσος μὲν λιβερέιον τὴν τ' Ἐπισκοπῆς ἱε-
ρωσιωνῆν ἐν τῇ ῥώμῃ ἐδέξατο· ἐφ' ἑσωέβη
ταραχθῆναι τὴν ἐν ῥώμῃ ἐκκλησίαν, διὰ τοι-
αύτω αἰτίαν· ἑρσίνος τις τ' αὐτῆς ἐκκλησίας
διάκονος, ὑπόψηφος γέγονεν, ἠνίκα ἡ Ἐπιλο-
γῆ τ' Ἐπισκοπῆς ἐγένετο· ἐπεὶ ἐν προεχρήθῃ δα-
μάσος, μὴ φέρων ὁ ἑρσίνος τὴν τ' ἐλπίδος δόπο-
τυχίαν, ὡς δασιμῶς αἰτῆ ἐκκλησία ἐσωέδα-
σε καὶ πειθῆ πνάς ἀσήμους ἐπισκόπους, ἐν ὡς δα-
εῦσω χερσὶν ἡσάματόν, καὶ χερσὶν εἴται ὁδο-
ὲν ἐκκλησία, ἀλλ' ἐν δόπορυφῷ τόπῳ τ' βα-
σιλικῆς, ἐπικαλεσθῆς σικίνης· τέτε δὴ γε-
νωρκε, διχόνοια τὸν λαὸν ἐκράτησεν· ἐσα-
σίαζον ἐν πρὸς ἑαυτῆς, ἔδ' ἀπὸ πᾶσι νῆ αἰ-
ρεσιν, ἀλλὰ πρὶς τ' μόνον τις ὀφείλει τ' ἐπισκο-
πῆ ἰρόνε ἐγκρατῆς ἡμέας· ἐν τε δὲ βεν ἡ συμ-
πληγάδες τῶν ὀχλῶν ἐγένοντο· ὡσεὶ ἐν τῆς
ὡς δασιμῶς πολλὰς δόποθανεῖν, καὶ διατέτο
πολλὰς λαϊκῆς τε καὶ κληρικῆς ὑπό τ' τότε
ἐπάρχε μαξιμῶς πμωριθῆναι, καὶ ἔτω τὸν
τότε ἑρσίνον παύσατο τ' ἐπιχρήσεως, καὶ κα-
τασάληναι ὁδο βελιθῆνας ἀκολοθῆσαι
αὐτῶν

Cum Imperator Valentinianus in
summa tranquillitate degeret, nulli
sectæ ac religioni molestiam exhibens,
Romæ Damasus post Liberium Episco-
patus administrationem suscepit. Sub
quo Romanæ Ecclesiæ gravis orta est
perturbatio, hujusmodi ex causa. Ur-
sinus quidam ejusdem Ecclesiæ diaconus,
cum de eligendo Episcopo ageretur, in-
ter alios nominatus fuerat. Qui cum
Damasum sibi prelatum videret, ægre
terens quod spe suâ excidisset, seorsum
ab Ecclesia conventus agere instituit: &
obscuris quibusdam Episcopis persuasit,
ut ipsum in occulto ordinarent. Ordina-
tus est itaque, non in Ecclesia, sed in se-
creto loco Basilicæ quæ Sicinii vocatur.
Quod factum maximam disensionem
inter cives excitavit. Dissidebant autem
non ob fidem aut propter aliquam here-
sin, sed de hoc tantum, uter illorum
episcopalem sedem obtinere deberet.
Hinc crebra utrinque jurgia & con-
flictus vulgi exstitere, adeo ut ex ea
conceratione plurimi interierint.
Quam ob causam multi, tum clericum
tum laici, à Maximino tunc Præfecto
urbis supplicio affecti sunt. Atque ita
tum Ursinus à conatu suo abstinuit,
tum, qui illius partes sequebantur, pe-
nitens quieverunt.

Κεφ. λ΄.

CAP. XXX.

Ἐπὶ μεθολιανῶν ἐπιλέοντι αὐξίντιν τελευτήσαντο, καὶ ἐξ ἑ-
ωὺς ἐν τῇ μεθολιᾷ τῶ μέλλοιτο χερσὶν ἀναθῆσαι ἡρωμένως,
ἀκρίβητος ὁ τ' ἰόνος ἐπαρχος πῶ ἐσάσι μὲν στρατιωτικῆς χρο-
νῆς καταπαύων, ἡ ἑρσὶν κοινῆ, καὶ ἀπὸ τ' βασιλικῆς ἑαλεντινιαν-
τῶ σιμαλῆσαντος, πάτιων προικρῆθη τῆς ἐκκλη-
σίας ἀρτίδρος.

Quomodo post mortem Auxentii Mediolanensis
Episcopi, cum orta esset seditio ob electionem fu-
turi Antistitis, Ambrosius Praefes Provincia
perrexerat, communi omnium suffragio & ipsius
Valentiniani Imp. consensu, Episcopus
factus est.

Υπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἑτέροισι μνήμης
αἰξίνον ἐν τῇ μεθολιᾷ σιωέβη ἡμέας
τελευτήσαντο· ἡ δὲ ἐν αὐτῇ ἐπισκοπῆ
αὐξέντιν, ὅς ὑπό τῶν ἀρειανῶν κεχειροτόνη-
το, πάλιν οἱ ἐν τῇ μεθολιᾷ ὡς ἐπιλογῆς
ἐπισκόπους ἐταράσσοντο· πολλὰ τε ἦν αὐτοῖς
ἡ φιλονεικία, ἄλλων ὡς ἐβάλλεως ἀποδι-
δόντων ὡς ἡ ὡς ἐτέτε ἐσάσις ἐγένετο, ἐυ-
λαθεῖς οἱ τ' ἐπαρχίας ἀρχων, τὸ ὑπαλικὸν

Sub idem tempus Mediolani aliud
quiddam contigit memoratu di-
gnissimum. Mortuo enim Auxentio Ec-
clesiæ illius Episcopo qui ab Arianis fue-
rat ordinatus, iterum Mediolanenses
in eligendo Episcopo tumultuari cœpe-
re: magnaue inter illos contentio ex-
citata est, alius alium eligere studen-
tibus. Cumque ob id constata esset se-
ditio, Rector Provinciæ qui Consularis

dignitatem gerebat, nomine Ambrosii: veritus ne ex eo tumultu mali quidpiam civitas pateretur, ad Ecclesiam contendit, eo consilio ut tumultum sedaret. Postquam populus ad ejus conspectum conquivisset, & ille longa atque utili exhortatione vefanos multitudinis impetus repressisset, repente omnes in unam sententiam conspirant, & Ambrosium Episcopatu dignum esse vociferantur, eumque sibi postulant ordinari: ita demum populum ad unitatem esse rediturum, & eandem de fide amplexurum sententiam. Igitur cum Episcopi qui aderant, istam populi consensionem divino quodam nutu factam esse judicavissent, absque mora Ambrosium comprehendunt. Et postquam facto eum lavacro initialissent, adhuc enim erat catechumenus, ad Episcopatum dignitatem parant promovere. Sed quoniam Ambrosius libenti quidem animo baptismum susceperat, sacerdotium vero omnibus modis detrectabat, Episcopi rem ad Valentinianum Imperatorem referunt. Imperator consensionem populi admiratus, Deique opus esse agnoscens id quod evenerat, rescripsit Episcopis, ut obsequerentur Deo qui illum ordinari jusserat: Dei namque potius quam hominum suffragio illum esse designatum. Ad hunc modum ordinato Ambrosio, Mediolanenses qui prius inter se divisi fuerant, ejus interventu ad unitatem redierunt.

ἔχων ἀξίωμα, ὃ ἦν ὄνομα Ἀμβρόσιου, μή πως ἐκ τῆς ταραχῆς ἀποπόντι κ' ἢ τῶν πάλαι (γῆν), εἰς ῥέχει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡς καὶ παύσαν τὴν σάσιν ὡς ἴσκει γρομένη ὀλιγοψυχίαν παρέχε, πολλά τε λυσιτελεῖσιν ὁμοίων, καὶ ἐξελλετὰς ἀλόγους τε πλὴθος ὁμάς, ἀφνίδιου μία συμφωνία τῶν πάλαι τῶν ἐγγύς, καὶ ἐβόων Ἀμβρόσιον εἶναι τὴν Ἐπισκοπῆς, αὐτὸν τε χειροτονεῖσθαι πάντες ἤξιεν· ἔτω γὰρ μόνως ἐνασίον τε ἔξεν τὸ λαὸν, καὶ ἐξέξεν τῶν παλαιῶν πῖσιν ὁμοίων ἐπεὶ ἴκοντο· θεῖς ἡ ὁμοφωνία τῶν λαῶν ἐνάσθαι τοῖς παρῶν Ἐπισκόποις ἐφάρμοζον μὴδ' ἐν ὑπερθέμενοι, συλλαμβάνοντες τὸν Ἀμβρόσιον καὶ βαπτίσαντες, καὶ ἡγήσαντο γῆν, ἐνθὺς πρὸς τῶν τῶν Ἐπισκοπῆς ἡμετέρας σὺν προχειρίζεσθαι ἐμελλον· ἐπεὶ ἴκοντο Ἀμβρόσιου τὸ μὲν βαπτίσμα ἡδέως ἐδέξατο, πολλὸς ἴκοντο ἡ τῶν ἱεροσὺν ὁμοίων ἡμετέρας γνωρίζοντες τὸ βασιλεῖ βαλεντινιανῶν τῶν νόμιμα· ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τῶν λαῶν ὁμοίων, θεῶν τε ἔργον εἶναι γινώσκοντες, ἐδήλα τοῖς ἐπισκόποις, ὑπερθεῶν τῶν θεῶν κελεύοντι χειροτονεῖν· θεῶν γὰρ μὴ λαῶν, ἢ ἀνθρώπων εἶναι τῶν ὑψίστων τῶν ἀπὸ τῶν τῶν πρὸς τὸν κατὰ σὰν ἡμετέρας ἐροσίαι, οἳ ἐν μεδιολάνῳ πρῶτον διεστάσαν δι' αὐτὸν τότε ἠνόθησαν.

CAPUT XXXI.
De obitu Valentiniani.

Postea vero cum Sarmatae in Romanorum fines incurfionem fecissent, Imperator cum ingentibus copiis contra eos expeditionem movit. Cujus rei nuntio territi Barbari, missa ad eum legatione pacem sub conditionibus postularunt. Legati in consistorium introducti, cum Imperatori viles admodum abjectique viderentur, sciscitatus est Imperator, utrum omnes Sarmatae essent ejusmodi. Cumque respondissent legati, totius gentis nobilissimos ad ipsum venisse, Valentinianus ira excanduit: vocemque altius attollens: malo quodam fato principem se factum esse dixit Imperii Romani, quando hujusmodi Barbarorum gens,

Κεφ. λα'.
Περὶ τῆς τελευταίας ἐλευθέρου.
Μετὰ τὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς σαυρομαθῶν ἐπέξελθόντων τῇ Ῥωμαίων δόξῃ ἐπ' αὐτὰς ἐχώρει μὴ πλείους ἀξίωσιν ταύτῃ δόξῃ ἠνεγκαν τὴν ἀξίωσιν ἀκέραιες οἱ βάρεσσοι ἀλλὰ πρὸς δάμενοι πρὸς αὐτὸν, ἠτέντο ἐπὶ σωτηρίᾳ εἰρήνης τυχεῖν τῶν παρεσβῶν δὲ ἐπὶ θόλῃ, καὶ φανείων δόξῃ ἀξίωσιν ἠρώτησεν εἰ τοῖσδε σαυρομάται πάλαι εἰσὶν ἀποκρημαμένων δὲ τῶν παρεσβῶν, τὸς δόξας σαυρομαθῶν ἠκείων αὐτὸν, πληρῆται θυμῷ βαλεντινιανῶν καὶ μέγα βοῶν ἔλεγε κακῶς παρεσβῶν τὴν Ῥωμαίων δόξῃ ἀξίωσιν αὐτὸν, ὅπως τοῖσδε γῆν τῶν βαρβαρῶν ἐτύθη.

ἀδελφές, ἐκ ἀγαπᾶ παρ' ἐαυτῶ μένειν σωζο-
 μένοι· ἀλλ' ὄπλα αἰρεῖται, καὶ ῥωμαίων ὄρας
 παλεῖ, καὶ εἰς πόλεμον θρασυέει· καὶ τοσέτον
 ἐν τῇ βοῇ διαπαράξας ἐτυχεν ἐαυτὸν, ὡς ε-
 πάσαι μὴ ἀνασομωθῆναι φλέβα, πάσαν τὴν
 δὴν ἰρίαν διαρράγῃ· καὶ ἔτιως αἵματος ἐκ-
 δόθῃ· τελευτᾷ ἐν Φρερίῳ ὡς πρῶτον μίαν
 βεργίαν, καὶ τὴν ἰσθαίαν γαλιανὲ τὸ πρῶ-
 τὸν ἐκκοπίη, καὶ τὴν ἐπὶ καυδεκάτω τῷ
 νεμερίῳ μύθος ἦσας ἔτη, καὶ βασιλεύσας
 ἔτη δεκάτῃ· τελευτᾷ ἡσάντος ἐν ἐαλεινια-
 νῷ, οἱ καὶ τὴν ἰταλίαν στρατιώταις ἐκὴν ἡμέρα·
 καὶ τὴν τελευτᾷ, τὸν ὁμῶν μόνον πατρὶ ἐα-
 λευλιανὸν νέαν ἀγοῖα κομιδῇ τὴν ἡλικίαν,
 βασιλεῖα ἀνηθροῦσαν ἐν ἀκίω πόλει ἰτα-
 λίας· ὅτε τέτε διαφθῆναι, ἠγανάκην οἱ
 βασιλεῖς, ἐκ' ὅπ' ἔγενετο ἔμνη ἀδελφός, καὶ ὁ
 ἀδελφὸς βασιλεὺς ἀλλ' ὅπ' ἀγνώμην
 ἀμφοτέρων ἐχειροτόνησεν, ὅν αὐτοὶ χειροτόνειν
 ἐμελλόν· ὁμῶς ὁ ἀμφοτέρω σύμφηφοι τῆς
 βασιλείας ἐξήντο· καὶ τῷ τὸν πρῶτον ὁ νέος
 ἐαλεινιανὸς ἰδρῦθη εἰς τὸν τόπον τῷ ἰδίῳ πα-
 τρός· ἰσάντος ὅπ' ἐαλεινιανὸς ἐλεγόνη ἐστὶν ὁ
 ἰσάντος, ἠν ἐπέγνηρ ζωῆς αὐτῆς τ' ἀσθένειας
 γυναικὸς σούηρας, δι' αἰτίαν τριάνδε ἰσάντος ὁ
 τ' ἰσάντος παῖς, τ' ἀσθένειον ἐπαρχίας ἠδὴ
 ἀσθένειον ἐπὶ τῶν κωνσταντίας χρόνων ἀρχῶν
 καθέστω, ἰδεν ὄναρ, ὡς ἐκ' ἑ δεξιά μέρους
 ἀκρῆν ἰδῆ βασιλικὴν ἀπεκύησε· τὸ ὄναρ
 ἐς πολλὰς λεχθεν, ἠκει καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς
 κωνσταντίας· ὅπ' ἐσυμβαλὼν τὸ ὄναρ, ὡς βασι-
 λείας δὲ αὐτῆς τελεθόμενα, πέμψας ἀναρεῖ
 τῆ ἰσάντος ἠδ' αὐτῆς θυγάτης ἰσάντος ἀπορφα-
 κῆσας ἑ πατρὸς ἐμμεν, παρθένου ἑσας
 χρόνον ὅπ' ἔσταν τῇ γαμετῇ τῆ βασιλείας
 ἐαλεινιανῆς σούηρας γυνώμη καδίσαται, καὶ
 καὶ σωχεῖς ἐποιεῖτο πρὸς τὴν βασιλίαν
 τὰς σωχεῖας· ἐπεὶ δὲ ἐκρεβῆθη ἠσυνή-
 θεια, ἠδὴ καὶ σωχεῖς τὸ αὐτῆ· ὡς ἐν ἰδεν
 αὐτὴν καμῆλω τῶ ἰσάντος ἠδ' σούηρας,
 ἠσάντος τὸ κάλλος τῆς παρθένου καὶ πρὸς
 τὸν βασιλεῖα ἠσάντος αὐτῆς, ὡς ἔτιως
 εἰς θαυμαστὸν ἔχουσα κάλλος· ἠσάντος
 ἠδ' ἠσάντος θυγάτης, ὡς καὶ αὐτὴν, καίτοι
 γυναικῆ ἑσάντος, ἐραδίηται τῆς ἐυμορφίας
 αὐτῆς ὅπ' βασιλεὺς ταμειυσάμην· τὸν τῆς

A vilis & contempta, suis se finibus mi-
 nime contineret, nec satis haberet sa-
 lutem suam in tuto collocare; sed ultro
 arma caperet, & Romanorum fines
 calcaret, & ad bellum usque inferendum
 prorumperet. Atque in tantum semet-
 ipse distendit vociferando, ut & venas
 omnes aperiret, & arterias distumpe-
 ret. Ad hunc modum erumpente san-
 guinis copia interit in castello Brigitione,
 post Consulatum Gratiani tertium
 & Equitii, die quintodecimo Calendae
 Decembris, cum vixisset annis quatuor
 & quinquaginta, imperasset autem tre-
 decim. Mortuo itaque Valentiniano,
 milites qui in Italia erant, sexto post
 mortem ejus die, filium ei cognomi-
 nem Valentinianum admodum puerum,
 Imperatorem renuntiaverunt in
 oppido Italiae Acinco. Quod ubi nun-
 tium est Imperatoribus, aegre tulerunt
 ambo, non quod Valentinianus
 junior, qui alterius frater, alterius nepos
 ex fratre erat, Imperator factus
 fuisset: sed quod inconsulto utroque
 renuntiatus fuisset, quem ipsi erant
 renuntiaturi. Uterque tamen Im-
 perio ejus consentit. Ad hunc igitur
 modum Valentinianus junior in lo-
 cum patris sui est subrogatus. Scien-
 dum porro est, hunc Valentinianum
 natum esse ex Iustina Augusta, quam
 Valentinianus senior superstiti adhuc
 Severa priore conjuge, duxit tali de
 causa. Iustus pater Iustinae qui Con-
 stantii temporibus Picenum Provin-
 ciam administrabat, visus est sibi in
 somnis Imperialem purpuram e dextro
 latere parere. Id somnium cum aliis
 multis divulgatum fuisset, tandem ad au-
 res pervenit Constantii. Is somni signifi-
 cationem conjiciens, futurum scilicet
 ut ex iusto Imperator nasceretur, misso
 percussore hominem interfecit. Iustina
 igitur parente orbata, virgo diu perman-
 sit. Progressu vero temporis, Severa
 Valentiniani Imperatoris conjugii inno-
 rescere cepit, & frequenter cum Augu-
 sta versabatur. Cumque crevisset fami-
 liaritas, simul etiam cum ea lavabatur.
 Severa itaque cum Iustinam secum la-
 vantem vidisset, admirata est virginis
 pulchritudinem, & Imperatori de ea
 renuntiavit: Iusti filiam virginem esse
 dicens tanta corporis venustate prae-
 ditam, ut ipsa licet mulier, ejus formam
 nihilominus capta sit. Imperator ve-
 ro cujus animo penitus infixus haeserat

conjugis sermo, consilium iniiit de Iustina uxore ducenda; ita tamen ut Severam non repudiaret, ex qua filium habebat Gratianum, quem paulo ante Augustum nuncupaverat. Legem igitur à se dictatam publice per singulas civitates proposuit, ut cuius liceret duas simul uxores legitimas habere. Et lex quidem ita proposta est. Ipse vero Iustinam duxit uxorem, ex qua Valentinianum juniorem suscepit, tresque præterea filias: Iustam, Gratam & Gallam. Quarum priores quidem duæ in virginitatis proposito perseverarunt: Galla vero Imperatori Theodosio seniori postmodum nupta est: ex qua ille Placidiam filiam sustulit, Arcadium siquidem & Honorium ex Flaccilla priore conjugè suscepit. Verum de Theodosio ejusque liberis, suo loco sigillatim dicemus.

γυναικὸς λόγον, ἀγαγέας τὴν ἱεστίναν ἐξ ἑλίας, μὴ ἐκβαλὼν τὴν σούθεραν, ἀφ' ἧς αὐτῷ γρατιανὸς ἐγένοντο, ὃν μικρὸν ἔμαρ ἔπειτα ἀνηγορεύει βασιλεῖα νόμον ἐν ἑσπερίαισιν, δημοσίᾳ ἀπορήθισιν, πόλεις, ὡς ἐξ ἑσπερίαισιν βυζαντινῶν δύο νομίμως ἔχειν γυναικας, καὶ ὁ μὴν νόμος ἀπορῆθισιν ὁ ἴσχυος ἱεστίναν, ἀφ' ἧς αὐτῷ γένετο ἑσπερίανος τρεῖς, καὶ θυγατέρας τρεῖς, ἱεστίναν, γρατάν, γάλλαν, ὧν αἱ μὲν δύο παρθενεύσαι διετέλεσαν γάλλαν δ' ὕστερον βασιλεὺς ἐγένετο θεοδόσιος ὁ μέγας, ἀφ' ἧς αὐτῷ πακιδία θυγατέρα ἐγένετο δεκάδιον γὰρ ἐνώπιον ἐκ πακιδίας ἔσχετο τῆς παρθέρας γυναικὸς καὶ ἐκ τῆς θεοδοσίας καὶ τῆς γάλλαν αὐτῆς, καὶ τὴν ἱεστίναν χῶραν ἐπέμειν.

C A P. XXXII.

De Themistio Philosopho, & quomodo Valens ejus oratione lenitus, de persecutione Christianorum aliquantulum remisit.

Interea Valens Antiochiæ degens, ab exteris quidem bellis liber ac vacuus erat. Quippe omnes circumquaq; Barbari suis se finibus continebant. Eos vero qui confubstantialis fidem profitebantur, graviter impugnabat, acerbiora indies supplicia adversus eos comminiscens. Donec Themistius Philosophus atrocitatem ejus aliqua ex parte mitigavit, dicta illi oratione quæ προσφωνητικὸς inscribitur: in qua Imperatorem admonet, ne magnopere miretur quòd tanta sit dogmatum diversitas apud Christianos. Eam enim exiguam esse, si cum multitudine & discrepantia opinionum quæ apud Græcos sunt, conferatur, quippe cum apud istos plures quàm trecentæ sint opinioniones. Porro ex varietate opinionum, necessario consequi maximam dissensionem. Deum tamen hac opinionum varietate delectari, ut singuli majestatem ipsius magis reverentur, vel ob id quod difficile est cum cognoscere. Hæc & ejusmodi alia cum philosophus ei exposuisset, aliquanto mitior in posterum factus est Imperator. Nec tamen furorem ex animo penitus abiecit: sed mortis loco exilium itrogavit sacerdotibus. Tandem vero hunc quoque illius impetum represit hujusmodi calus.

Κεφ. λβ.

Περὶ Θεμιστίου τοῦ φιλοσόφου, καὶ ὡς ἐκ τῆς προσφωνητικῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἐλάττωσε τὸν κατὰ χριστιανῶν ἱμπεριαλὶς πόλεμον.

Ὅταν ἦ ἐν τῇ ἀντιοχείᾳ διάγειν, ἀπὸ τῶν ἐξωπολέμων τῶν ἡσυχῶν πάντα χόθεν γὰρ οἱ βάρβαροι τὰς οὐκ ἐμὲρον χῶρας δεινῶς ἐπολέμει ὅσοι ἐν τῇ νῆας τὸ ὁμοῖον, καὶ καθ' ἑκάστην μείλι τὰς ἡμετέρας ἐφεύρεισεν καὶ αὐτῶν αὐτῶν τὴν πολλὴν ἀπήνειαν ὁ φιλόσοφος ἡμισίον μετῴξεραν τῶ προσφωνητικῶν εἰργάσατο, ἐν ᾧ μὴ δὲν ξενίσεως ἐπιτήθει φωνία τῶν χριστιανικῶν δογμάτων ἀπὸ τῶ βασιλεῖ μικρὸν γὰρ εἶναι τὴν αὐτῶν φωνίαν, ὡς πρὸς τὸ πλεῖστον καὶ συγχύσει τὰ παρ' ἑλλήσι δογμάτων εἶναι γὰρ πρὸς τριακόσια δογμάτω καὶ πρὸς τὸ δόξαν ἀνάγκης καὶ τὴν διαφορίαν εἶναι πολλήν. λέει δ' αὖτε ἕως τὸν θεὸν διαφόρως δόξαν δαίμων ἑκάστον πλεον αὐτῶν τὴν μεγαλήτην φοβοῖτο, ἐκ τῆς μὴ ἀποχέου ἔχει τὴν γνώσιν αὐτῶν ταῦτα ἐστὶν τοιαῦτα ἔστιν ὁ σοφὸς προσφωνητικῶν, πρῶτον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐξ ἑσπερίαισιν ἑστίναν ἑστίναν ἀλλὰ ἀπὸ τῆς θεοδοσίας ἐπέμειν ἑστίναν τοῖς ἱερωμένοις ἀνδράσιν, ἕως ἀπέπεσαν αὐτῶν καὶ ταῦτ' αὐτῶν τὴν ὁρμὴν ἐπιτήθει πρῶτον τοιούδε.

Κεφ. λγ.

CAPUT XXXIII.

ὅπως οἱ γότθοι κατὰ ἕλκετα ἰχθυοῦσιν.

Quomodo Gotthi regnante Valente facti sint Christiani.

Οἱ πέραν τῆ ἰσπερ βάρβαροι οἱ καλέ-
 μνοι γότθοι, ἐμφύλιον πρὸς ἑαυτῶν
 κινήσαντες πόλεμον, εἰς δύο μέρη ἐτμήθησαν
 ὧν τῆ ἐνός ἡγήετο Φελλιγέρνης, τῆ δ' ἐτέρα,
 ἀθανάριχος. Πικραλέερα δ' τῆ ἀθαναρί-
 χου Φανέλιος, Φελλιγέρνης προσφύγει ρω-
 μαίοις, καὶ τὴν αὐτῶν καὶ τῆ ἀντιπάλης ἐπεκα-
 λείτο βοηθειᾷ γινώσκοντα ταῦτα τῷ βασι-
 λεῖ ἄλκεντι ἵκελεύει οὐδὲν ἐνδρυνόμενος καὶ τὴν
 θράκην στρατιώτας, βοηθεῖν τοῖς βαρβάροις
 καὶ βαρβάρων στρατεύσει καὶ ποιεῖν νίκην καὶ
 ἀθαναρίχου πέραν τῆ ἰσπερ, οὐδὲν πολέμους
 εἰς φυγὴν πείθει. αὐτὴ πρὸς φασίς γέγο-
 νε, τῆ χριστιανῶν ἡγάδης τῶν βαρβάρων πολ-
 λῶν. ὁ γὰρ Φελλιγέρνης χάριν ἀποδιδόντες ὧν
 ἐνεργεῖτο, τὴν θρησκείαν ἑ βασιλέως ἡσπά-
 ζετο, καὶ οὐδὲν ἑαυτῶν τέτο ποιεῖν πρὸς τῆ-
 πέτο. διὸ καὶ μέχρι νῦν πλείους οἱ γότθοι τῆ δόξα-
 νῆς θρησκείας ὄντες τυγχάνουσι, τότε διὰ τὸν
 βασιλέα ταύτη πρὸς ἀμφοῖν τότε δ' καὶ ἐλ-
 φίλας ὁ τῶν γότθων ἐπίσκοπος, γραμματεῖα
 ἐφείρε γοθικά καὶ τὰς θείας γραφὰς εἰς τὴν
 γότθων μετέβαλον, οὐδὲν βαρβάρους μανθά-
 νειν τὰ θεία λόγια παρεσκεύασεν ἐπειδὴ δὲ
 ἐλφίλας ἐμόνον οὐδὲν ὑπὸ Φελλιγέρνῳ, ἀλ-
 λά καὶ οὐδὲν ὑπὸ ἀθανάριχον ταπεινῶν
 βαρβάρους τὸν χριστιανισμόν ἐξεδίδασκον, ὁ
 ἀθανάριχος ὡς πρὸς ἀγαπητομῆς τῆς πα-
 τερῆς θρησκείας, πολλὰς τῶν χριστιανίζόντων
 τιμωρίας ὑπέβαλεν ὡς ἐπὶ ἡγάδης μάρτυρας
 τιμωκῶν βαρβάρους ἀρειανίζοντας. ἀλλὰ
 ἀρειοὶ μὴν πρὸς τὴν Σαβελλίαν τῆ λιβυοῦ
 δόξαν ἀπαλήσασιν μὴ δυνήθει, τῆ ὀρθῆς ἐξέ-
 πεισε πίστεως, πρὸς φασίς Θεὸν τὸν ἕδον τῆ
 Θεοῦ δογματίσας. οἱ δ' ἄνθρωποι, ἀπλότην
 τὸν χριστιανισμόν δεξάμενοι, ὑπέστ' εἰς χρι-
 στὸν πίστεως τῆ ἐνταῦθα ζωῆς κατέφρονον.
 ταῦτα μὴ πρὸς τῶν χριστιανίζόντων.

BArbari trans Danubium incolen-
 tes, qui Gotthi appellantur, intestino
 bello inter ipsos orto, duas in partes di-
 rempti sunt: quarum alteri Fritigernus,
 alteri praeerat Athanarichus. Porro cum
 Athanarichus prevaluisset, Fritigernus
 ad Romanos confugiens, eorum auxiliū
 imploravit. Quod ubi Valenti Augusto
 nuntiātū est, iussit ut milites qui praesidiū
 agebant in Thracia, Barbaris contra
 Barbaros militantibus auxilium ferrent.
 Horum igitur subsidio, Gotthi trans Da-
 nubium victoriam de Athanaricho retu-
 lerunt, copiis ejus in fugam convertis.
 Ob hanc causam multi ex Barbaris Chri-
 stianam religionem amplexi sunt. Nam
 Fritigernus ut ob acceptum beneficium
 Imperatori gratiam referret, tum ipse
 Imperatoris religionem amplexus est,
 tum suos ad idem faciendum incitavit.
 Atque idcirco plerique Gothorum Ari-
 anae sectae sunt dediti, ut pote qui eo tem-
 pore Imperatoris gratiā ad eam sectam
 se contulerint. Eodem etiam tempore
 Ulfila Gothorum Episcopus, Gothicas
 literas excogitavit, & sacris Scripturis in
 Gothorum sermonem conversis, effe-
 cit ut Barbari divina eloquia perdisce-
 rent. Sed quoniam Ulfila non eos tan-
 tum Barbaros qui Fritigernum seque-
 bantur, verum etiam illos qui Athana-
 richo parebant, Christianae fidei doctri-
 nā instituebat, Athanarichus aegre id fe-
 rens, perinde quasi majorum religio
 violaretur, Christianos diversis suppli-
 ciis affecit, ita ut Barbari quidam qui
 Ariani erant, martyres fierent. Verum
 Arius quidem cum Sabellii Libyensis opi-
 nionem refellere non posset, a recta
 fide aberravit, filium Dei recentem De-
 um esse statuens. Barbari vero Chri-
 stianam religionem simplici animo am-
 plexi, pro fide Christi vitam hujus saeculi
 contempserunt. Sed de Gotthis, qui
 ad Christianam religionem transierunt,
 haec tenus dictum sit.

ENS.

VALENS.

και ευζοιου, ο τ' εφρανης θρησκείας εν ανλιο-
χεια παρεστως, τελειτε βίαι εχρησατο, κτ'
την παλαιοαν, εβαλεν το πέμπτον, κ' εβα-
λενιαν ε νέε το πρώτον και καθίσα) εις τον
τόπον αυτη δ'ωρθε.

Apore Euzoioi Atianæ partis apud Anti-
ochiam Episcopus, extremum diem
obiit, Consulatu Valentis Augusti quin-
to, & Valentiniani Junioris primo; eju-
que locum substitutus est Dorotheus.

Κεφ. λς.

CAP. XXXVI.

ε) και σαρακηνοί πάλαι τα τή πισει χειρι προσθητε, μαρίας
γυναικος αυτων αρχησιν, μαζιν τινά θεοσεβή κ' πιστοι
μονάζοντα λαβόντες επισκοπον.

Quomodo Saraceni Maviâ feminâ tunc apud
eos regnante, ad fidem Christi conversi sint, &
Mosen quendam, primum ac fidelem mona-
chum, Episcopum acceperint.

ΑΝαχωρήσαντες δὲ τῆς ἀνλιοχίας τῆ
Βασιλέως, Σαρακηνοὶ οἱ πρώτῳ ὑπο-
παινοδοί, τότε ῥωμαίων ἀπέστησαν, στρατη-
γὸν γέννησαν ὑπὸ μαρίας γυναικός, τὴν ἀνδρὸς
αὐτῆς τελειώσαντες. Πάλαι ἐν τῷ ὑπὸ τὴν
ἀνατολίῳ, ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κτ' τὸν αὐτὸν
ἐπορεύετο χερόν. ἀλλὰ πρὸς θεὸν ὡραία, τὰ
Σαρακηνῶν κατέειλε δι' αἰτίαν τοιαύτην.
Μωσῆς πρὸς ὄνομα, Σαρακηνὸς τὸ γένος, ἐν
τῇ ἐρήμῳ τὸν μοναχικὸν μέγιστον βίον, ἐπὶ
εὐλαδίᾳ κ' πίστει ἔτετρακίς ἀειδού-
σῃ ἦν τέτον ἢ τῶν Σαρακηνῶν βασιλισσα
μαρία, Ἐπισκοπὸν ἑοικέναι ἔθνεσ ἠτε λαβῆν,
Ἐπισκοπὸν τὴν κατὰ λαοὺς τὸν πόλεμον.
Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ῥωμαίων στρατηγοὶ ἀπα-
πῆδον ἠγήσαντο ἐπὶ τοιαύταις συνθήκαις ἐ-
πίλυτον ποιήσαντες. εὐθύς τε αὖς εἰχον ἐπέταστον
τέτο χρεῶδες κ' συλληφθεὶς ὁ Μωσῆς, ἐκ τῆς ἐρή-
μου ἤγετο εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἐκεῖ τὴν ἰερω-
σύωλον δὲ ἀμύρῃ ἐπέειπε πρὸς τὸν κρατῆρα.
Τότε τῶν ἐκκλησιῶν λίκιον ἤχη, τὴν χρεῶ-
σύωλον ἀπέφυγε, τοιαῦτα εἶπων πρὸς λίκιον.
Ἐγὼ μὴν ἐμαυτὸν ἠγάπημα τῆς ἰερωσύωλης ἀνά-
ξιον εἶναι ἵλυσι λέγει τέτο τοῖς δημοσίοις πρῶ-
μασι, οὐκ ἐπιθήσει μοι χεῖρα λίκιος πεπλή-
ρω) γὰρ εὐαματων ἡ δεξιά. Ἐἵ λίκιος λέ-
γῆτος μὴ δὲ ἔνδεξιον, ἀλλὰ πρῶτον μαν-
θάνει παρ' αὐτῶν τ' θρησκείας τὰ δόγματα. ὁ
Μωσῆς ἀλλ' εὐ δόγματα λόγῃ, ἔφη, νδν
ζητήσαμ, ἀλλ' αὐ πρῶτα σε αἰκῶ τῶν ἀδελ-
φῶν ἠρώδημα, ὅτε λεγέχουσιν ὡς χριστιανικὰ
ἔχεις δόγματα. ὁ γὰρ χριστιανὸς εὐ πλῆσσει, εὐ
λαοδορεῖ, εὐ μαχεῖ. δεδον γὰρ κρεῖς εὐ δεῖ
μάχεσθαι σὲ ἢ τὰ ἔργα βοᾶ διὰ τῶν πεμ-
φθέντων εἰς ἔξορίαν, και θρησκείας πρῶτα εὐλη-
θῶν, και πρῶτα πρῶτα εὐθελῶν. μείζονα
δὲ ἔχει τὴν ἀπόδειξιν τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς

Post Imperatoris discessum ex urbe
Antiochia, Saraceni qui prius tæde-
rati erant, à Romanis defecere, Maviâ
reginâ post viri sui obitum eos ductante.
Cuncta igitur versus Orientem loca à
Saracenis eo tempore vastabantur. Ve-
rum divina providentia eorum impe-
tum compressit hoc modo: Moses qui-
dam genere Saracenus, monasticam in-
solitudine vitam degens, tum ob pieta-
tem ac fidem, tum ob miracula celeberrimus
apud omnes erat. Hunc Mavia
Saracenorum regina Genti suæ Episco-
puni dari à Romanis postulavit, ea con-
ditione, ut bellum cum ipsis dissolveret.
Quibus auditis, Romanorum Duces
præclare tecum agi existimantes, si pax
hujusmodi conditionibus firmaretur, si
statim nullâ morâ interpositâ, id quod
petebatur, fieri jusserunt, Moses itaque
comprehensus, ex solitudine in urbem
Alexandriam perducitur, honorem sa-
cerdotii illic suscepturus. Exhibitus au-
tem Lucio qui tum Ecclesiam obtinebat,
ordinationem detrectans, ita Lucium
allocutus est. Equidem sacerdotio in-
dignum me esse profiteor. Verum si
Reipublicæ necessitas hoc postulat,
nunquam Lucius mihi manum impo-
net. Ejus enim dextra sanguine adhuc
stillat. Cumque Lucius diceret abstin-
endum esse à conviciis; decere po-
tius ut ex ipso disceret religionis dog-
mata: tum Moses, at non jam, inquit,
ratio exigitur dogmatum. Nam facino-
ra quæ adversus fratres perpetrasti, sa-
tis ostendunt quàm Christiana habeas
dogmata. Christianus enim non per-
cutit, non conviciatur, non pugnat:
quippe servum Dei pugnare non decet.
At tua facta, tanquam voce emissâ
clamant per eos qui in exilium missi,
qui bestiis traditi, qui incendio con-
sumpti sunt. Ea porro quæ oculis
Ii iij

conspiciuntur, longe plus valent ad vincendum, quam ea quæ auditione accipiuntur. Hæc & hujusmodi cum dixisset Moses, necessarii eum ad montem perducunt, ut ab iis qui illic exulabant, ordinaretur Episcopus. Ad hunc igitur modum Mose tunc consecrato, bellum Saracenorum sopitum est. Ac deinceps Mavia pacem cum Romanis servavit, adeo ut filiam suam Victori Magistro militum desponderet. Atque hæc de Saracenis sint dicta.

ὁράμενα, ἢ ταῖς ἀκοαῖς λαμβανόμενα ταῦτα καὶ τὰ ποιῶντα λέγοντα τὸν Μωσῆν, ἀπὸ γονοὶ Ἰσραήλ τοῖς πρὸς τὸ ὄρος, ὅπως ἀντὶ τῆς χειροτονίας αὐτῶν εἰς Ἰεροσόλυμα τυγχάνων δέξῃ. ἔτας ἐν τότε ἡ Μασσέως χειροτονήθη, ὁ Σαρακηνῶν ἐσβέβη πόλεμος εἶχε τε ἡ λοιπὴ ἡ μάχια πρὸς Ῥωμαίους ἐβλήθη, ὡς καὶ θυγατέρα αὐτῆς τῶν Σαρακηνῶν καλεσθῆναι βίβλοισι ταῦτα αὐτῶν Σαρακηνῶν.

CAPUT XXXVII.

Quomodo post Imp. discessum, Orthodoxi in Oriente, & maxime apud Alexandriam, resumptis animis Lucium eiecerunt, & Petro qui Damasi Romani Pontificis literis munitus redierat, Ecclesias rediderunt.

Κεφ. λζ.
Ὡς ἀναχωρήσαντες ἐβλήθη ἀπὸ Ἀντιοχείας, εἰς τὴν ἑλὴν Ἰεροσόλυμας ἐβλήθη, καὶ ἡ μάχια ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἡ λοιπὴ ἡ μάχια πρὸς Ῥωμαίους ἐβλήθη, ὡς καὶ θυγατέρα αὐτῆς τῶν Σαρακηνῶν καλεσθῆναι βίβλοισι ταῦτα αὐτῶν Σαρακηνῶν.

Per idem tempus cum Antiochia Valens Imp. discessisset, quotquot ubique persecutionem passi erant, magno opere animis confirmati sunt, ac præcipue Alexandrini. Quippe tunc recens ab urbe Roma revertus erat Petrus cum literis Damasi Episcopi Romani, quibus ille & consubstantialis fidem, & Petri ordinationem confirmabat. Itaque populus resumpta fiducia, Lucium quidem exturbat, Petrum vero in ejus locum substituit. Et Lucius quidem statim conscenso navigio Constantinopolim perrexit. Petrus vero cum exiguo tempore superstes fuisset, ex hac vita migravit, Timotheum fratrem sedis suæ successorum relinquens.

ΚΑὶ ὁ τὸν καιρὸν τῶτον τῷ βασιλεὺς ἐβλήθη ἐν τῆς ἀντιοχείας ἀναχωρήσαντες, ἀνεβρώνητο οἱ πάντες ἐκείνοι, καὶ ἡ μάχια οἱ καὶ τὴν ἀλεξανδρείαν πύττει τε ἐπανελθόντες ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἡ γραμμάτων δαμάσει τε Ῥώμης ἡ Πέτρος, βεβαίωντων τὴν τῆς ὁμοσεσίαν καὶ τῆς πίστεως κατὰ τὴν ἀναβαρῆσας ἐν ὄνομα τὸν μὴν λέκτον Ἰεροσόλυμα ἀνιέναι τὸν πέτρον, ἀλλὰ ἔκλειψεν μὴν ὡς εἶχε ἐκ τῆς κωνσταντινῆς πόλεως ἐπέειπε τῶν ἰσραηλίων χρόνον τελευτήσῃ, διὰ δὲ ὄνομα τῶν λιπῶν Τιμόθεον ἀδελφὸν αὐτοῦ.

CAPUT XXXVIII.

Quomodo Imperator Constantinopolim reversus, cum à populo propter Gothos conviciis oppeteretur, contra Barbaros profectus est: & cum illis congressus juxta Hadriano-polim Macedoniae urbem, interfectus est: cum vixisset annis x. imperasset autem annis xvi.

Κεφ. λη'.
Ὡς ὁ βασιλεὺς ὑποστρέψας ἐκ τῆς κωνσταντινῆς πόλεως, ἐβλήθη ἐκείνη τῶν γότθων καθιερῶν, ἐβλήθη αὐτῶν τῶν πάλαι τῶν βαρβάρων. Ἐσυνεβλήθη αὐτοῖς ἐν ἁδριανουπόλει τῆς μακεδονίας, ὑπὸ αὐτῶν ἀναιρεῖται, ζῆσας μὴν ἔτι περὶ τοῦ βασιλείου δὲ ἔτι ἔτι πρὸς τοῖς δίκαι.

Porro Imperator Valens ingressus Constantinopolim die tertio Kalendas Iunias, Consulatu ipsius sexto, & Valentiniano Junioris secundo, populum ingenti affectum mæstitia offendit. Nam Barbari qui jam Thraciam depopulati fuerant, ipsa quoque Constantinopoleos suburbana vastabant, cum nullæ tunc adessent copiæ ad resistendum ipsis idoneæ. Verum ubi Barbari ad ipsa urbis

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐβλήθη ἐκ τῆς κωνσταντινῆς πόλεως ἐβλήθη ἐκείνη τῶν γότθων καθιερῶν, ἐβλήθη αὐτῶν τῶν πάλαι τῶν βαρβάρων. Ἐσυνεβλήθη αὐτοῖς ἐν ἁδριανουπόλει τῆς μακεδονίας, ὑπὸ αὐτῶν ἀναιρεῖται, ζῆσας μὴν ἔτι περὶ τοῦ βασιλείου δὲ ἔτι ἔτι πρὸς τοῖς δίκαι.

παρῶν ἀλάξεν ἐπεχείρουν οἱ βάρβαροι, χα-
 λειπῶς ἢ πόλις ἔφερε τὰ γινόμενα· ἐπιβύει-
 ζόν τε κ' ἔβασιλέως, ὡς ἐπαγαγόντι· οὐδὲ
 πολεμίας, κ' ὅτι μὴ ἀνίεπε ξηγῆ ἐνθὺς, ἀλλὰ
 παρῶν κ' ἐπὶ τὸν πρὸς οὐδὲν βαρβάρους πόλεμον
 καὶ δὴ ἰσποδρομίας Ἰππικῆς, πάντες
 ἐκ συμφωνίας καλεῖσθαι ἔβασιλέως ὡς
 παρῶν· τὰ πρᾶγμα δ' ἔκρουζον ἐν σω-
 λῶναι, δὲ ὅσ' ὅπλα, κ' πολεμικὰ ἡμῶν ταῦτα
 βοῶντων, ἔξ' ἀπ' αὐτοῦ πρὸς ὄρεγν ὁ βασιλεὺς
 ἔπερραίνει παρῶν τὴν ἐνδοκίτων ἔξ' ἰσνίς
 μνησ, ἐπαπειλήσας ἦν ἰσπερὲς, δίκην
 ἰσπ κωνσταντινουπολιῶν λήψας, ὡν τότε
 ὑπῆρξεν αὐτὸν ἐδόκειν, κ' ἰσπερ ὡν ἦδη πρὸς
 τερρὶν τῆ τυραννίδι πρὸς κοπιε πρὸς ἐθείλο
 ἔρημον τε κατέστησεν τὴν πόλιν, καὶ ἀρατρὸν
 εἶπὼν βαλεῖν καὶ αὐτήν, ἔπει οὐδὲν βαρβάρους
 ἔχουσι κ' ὡς τὴν μὲν αὐτὸς πρὸς πόλεως,
 ἐδίωκε ἢ ἀρετὴ ἐν Ἰσραήλ ἀδριανε πόλεως, ἢ
 ἐν τοῖς ὄρεισι τῆς μακεδονίας ἐστὶν ἐκεί τε
 συμβαλὼν τοῖς βαρβάρους, ἀπέθανε τῆ ἐν-
 νάτη ἔξ' ἀνύστε μίως, ἐν τῇ αὐτῇ ἰσπαλῆα
 τῆτο ἢ ἦν τέταρτον ἐτ' ἔξ' ἡ διακοσῆς ὄγδοον-
 κοσῆς ἐννάτης ὀλυμπιάδ' ἔξ' ἢ οἱ μὲν πρὸς
 φασὶν ἰσπολέας αὐτὸν, εἰς κόμην κατέφευ-
 γόντα πνᾶ, ἦν ἰσπιδραμόνες οἱ βάρβαροι ἐπέ-
 πησαν οἱ ἢ ἀμείψαντα τὸ βασιλικὸν ἔθνος
 φασὶν αὐτὸν εἰς μέσον τὸ ἰσφ' ἔξ' πρὸς
 ἰσπιδραμῶν εἶτα τῶν ἰσπέων πρὸς δ' ἐδωκό-
 των, ἔξ' ἢ ἀψαμένων τῆς μάχης, ἐν τῇ συμ-
 βολῇ τῆς παρῶν χυθέντας πάντας ἀδρόως πε-
 σσῶν ἐθαδὴ φασὶν αὐτὸν ἀγνοθῆναι κείμε-
 νον, ὅτι οὐκ ἔβασιλικὸν ἔθνος ἔξ' κατέ-
 μίωσαν ἔξ' ὅστις ἦν τελευτή ἢ ζῆσας ἔτη ἦ,
 συμπερασιλεύσας μὲν τῶ ἀδελφῷ ἔτη δεκα-
 τρία, μὲν ἢ τὸν ἀδελφὸν βασιλεύσας ἔτη
 τρία παρῶν ἢ βίβλ' ἔξ' ἡρόνον ἐτ' ἦν ἰσ'.

A mœnia propius accedere tentarunt, ci-
 ves eam rem moleste ferentes, adver-
 sus Principem murmurare cœperunt,
 quasi qui hostes ipse eò adduxisset: quip-
 pe cum non illico adversus illos signa
 movisset, sed bellum de industria trahere-
 ret. Itaque cum equestre certamen age-
 retur, omnes uno consensu adversus
 Imperatorem vociferati sunt, ut qui
 nullam Reipublicæ curam gereret. Clam-
 abantque acriter: da nobis arma, &
 ipsi pugnabimus. His auditis Impera-
 tor ad iracundiam provocatus est: & die
 tertio idus Junii urbe egreditur, minatus
 B sede Constantinopolitanis pœnas sum-
 pturum, si rediisset incolumis: tum ob
 convicia quibus ipsum tunc affecerant,
 tum quod antea tyrannidi Procopii fa-
 visset. Urbem igitur everturum se, &
 aratrum solo ejus impacturum minatus
 contra Barbaros proficiscitur. Et illos
 quidem procul ab urbe repulit, & Adria-
 nopolim usque persecutus est, quæ urbs
 est Thraciæ, in finibus Macedoniæ sita.
 Ibi congressus cum Barbaris, occubuit
 die tertio idus Augusti, iisdem Confu-
 libus quos supra nominavi. Annus hic
 erat quartus ducentessimæ & octogessimæ
 nonæ Olympiadis. Et alii quidem in-
 cendio eum periisse narrant, cum in vi-
 cum quendam confugisset, quem su-
 pervenientes Barbari concremarunt.
 Alii dicunt, eum abjecto imperiali ha-
 bitu in medium agmen peditum se con-
 jecisse: cumque equites proditionem
 fecissent, & prælium committere de-
 trectassent, pedites Romanos undique
 à Barbaris circumfusos, omnes in acie
 occubuisse: inter quos ipsum quoque
 Imperatorem jacuisse, sed ignotum,
 eo quod Imperialem habitum quo
 internosci poterat, prius depoluisse.
 Vixit annis quinquaginta. Et
 cum fratre quidem imperavit annos
 XII. post fratrem vero regnavit trien-
 nio. Porro hic liber sexdecim annorum
 res gestas complectitur.